

Täysistunto

Keskiviikko 24.4.2024 klo 14.14—22.57

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Nyt yleiskeskustelua, ja mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén. Meillä on täällä myöskin ministeri paikalla jonkin aikaa, joten aloitamme debatin heti, kun mietintö on esitelty. — Olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.29 **Saara-Sofia Sirén kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt todellakin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Tämä kyseinen hallituksen esitys sisältää seuraavia ehdotuksia:

Ensinnäkin siinä on rajoituksia niin sanotun poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöön, eli jatkossa poliittiset työtaistelut saavat kestää enintään 24 tuntia ja muut työtaistelutoimenpiteet enintään kaksi viikkoa.

Toinen ehdotus koskee myötätuntotyötaisteluita. Ne asetetaan suhteellisuusarvioinnin ja työriitalain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kohteeksi. Eli jatkossa ei saisi toimeenpanna myötätuntotyötaisteluita siten, että ne aiheuttavat suhteettomia, vahingollisia seurauksia, ja lisäksi on tämä lisäys ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Kolmanneksi hallituksen esitys sisältää ehdotuksen korotuksista laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon tasoon. Eli jatkossa tämä kyseinen maksu olisi vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa. Lisäksi yksittäiselle työntekijälle olisi jatkossa mahdollisuus asettaa seuraamusmaksu, mikäli hän jatkaa laittomaksi tuomittua työnseisausta saatuaan tiedon, että kyseessä on nimenomaan laitton lakko. Ja tämän hyvitysseurauksen suuruus olisi hallituksen esityksen mukaisesti 200 euroa.

Tavoitteena tällä esityksellä ovat nykyistä vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, joilla pyritään turvaamaan yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihimme. Lisäksi halutaan edistää sitä, miltä Suomi näyttäytyy toiminta- ja investointiympäristönä, eli lisätään vakautta toimintaympäristöön ja kilpailukykyä suhteessa kilpailijamaihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on huolellisesti käsitellyt tämän hallituksen esityksen. Meillä on taustalla laajat kuulemiset ja oikein perusteellinen prosessi. Yksityiskohtia ja materiaalia liittyy tähän prosessiin paljon, mutta nuo esityksen keskeiset sisällöt tulivat jo mainittua, ja keskityn nyt nostamaan esille mietinnöstä ne muutokset, joita valiokunta käsitteilyssä hallituksen esitykseen tehtiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sai lausunnot perustuslakivaliokunnalta ja lakivaliokunnalta. Täsmensimme näiden lausuntojen perusteella tätä hallituksen esityksen sääntelyä, eli valiokunta otti huomioon nämä lausuntovaliokuntien näkemykset ja teki tarkennuksia näihin säännöksiin. Pääasiassa nämä muutokset ovat sanamuotojen täsmennyksiä ja tarkistuksia etenkin koskien poliittisten ja myötätuntotaisteluiden sääntelyä. Sääntelyn keskeiseen sisältöön ei tehty muutoksia. Poliittisille työtaisteluille lisättiin 12 kuukauden aikaraja, jonka kuluessa saman asian puolesta ei voi järjestää työtaistelua toistamiseen. Myötätuntotyötaisteluiden osalta täsmennyksiä tehtiin myös arviointikriteereihin koskien kiellettyjä myötätuntotaisteluja. Lisäksi tehtiin täsmennyksiä määritelmiin ja vaatimuksiin työtaistelun aiheuttaman häiriön vähäisyydestä.

Hyvitysmaksuja koskien valiokunta täsmensi säännöstä työntekijän henkilökohtaisesta hyvitysseuraamuksesta, mitä perustuslakivaliokunta edellytti. Hyvitysmaksujen osalta tehtiin myös tarkentavia ja työntekijöiden oikeusturvaa vahvistavia muutoksia. Tältäkin osin keskeiseen sisältöön ei ollut tarpeen muutoksia tehdä. Täydennettiin edellytyksiä kuitenkin siten, että työnantaja voi kuitata 200 euron henkilökohtaisen seuraamusmaksun ainoastaan tiettyjen edellytysten täytyessä: työtaistelun laittomuudesta on ilmoitettava työntekijälle kirjallisesti, ja sen kuittaminen palkasta edellyttää työntekijän nimenomaista suostumusta tai lainvoimaista tuomiota.

Arvoisa puhemies! On tärkeää todeta erikseen, että tällä esityksellä ei puututa työtaisteluoikeuden ytimeen eli oikeuteen lakkoilla omien työehtojen puolesta. Tämän totesi myös perustuslakivaliokunta, eli ehdotuksella ei perustuslakivaliokunnan mukaan puututa työtaisteluoikeuden keskeiseen sisältöön.

Nostan esille mietinnöstä vielä kaksi erityistä kohtaa.

Ensinnäkin hyvitysmaksuun liittyen tehtiin valiokunnassa yksimielinen lisäys koskien niin sanottuja surulakkoja. Tämän lisäyksen myötä hyvityssakon vähimmäismäärän mahdollista kohtuullistamista koskevassa harkinnassa huomioitaisiin tämä surulakko erikseen.

Toinen nosto mietinnöstä koskee tasa-arvoa ja sukupuolivaikutusten arviointia. Valiokunta piti tätä tasa-arvonäkökulmaa hyvin tärkeänä. Asiasta kuultiin erikseen, ja mietintöön sisältyy oma osionsa nimenomaan tälle tasa-arvonäkökulmalle. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan esityksen valmistelussa ei ole tunnistettu olennaisia sukupuolivaikutuksia eikä välittömiä tai välillisiä vaikutuksia sukupuolten asemaan. Kuitenkin valiokunta yksimielisesti päätti lausumasta, jolla edellytetään tämän tasa-arvonäkökulman seurantaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä voimaantulosta: Valiokunta teki selkeytyksiä liittyen tämän lainsäädännön soveltamisen alkamiseen. Myös työ- ja elinkeinoministeriö piti tätä selkeyttämistä perusteltuna. Lakia ei sovelleta myötätuntotaisteluun, joka on alkanut tai josta on ilmoitettu työnantajalle ennen lain voimaantuloa. Sen sijaan ennen lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun lakia sovelletaan.

Asiantuntijakuulemisissa osa asiantuntijoista on pitänyt tärkeänä, että työrauhan parantamiseksi ehdotetut lakimuutokset saatettaisiin voimaan mahdollisimman pian. Tämä todetaan myös mietinnössä, samoin se, että sille, että lait tulisivat voimaan jo esityksessä ehdotettua aikaisemmin, ei ole nähty estettä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 5.—7. ja muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 1.—4. ja lisäksi hyväksyttäisiin yksi lausuma, mikä liittyy nimenomaan tähän tasa-arvoon.

Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta, joista kuulemme varmaan kohta tarkemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos esittelystä. — Nyt olisi tarkoitus siten pitää jonkin aikaa debattia, koska meillä on ministerikin paikalla. Pyydän nyt niitä henkilöitä, jotka haluavat käyttää tässä minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Nämä vastauspuheenvuorot aloittaa valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

18.37 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä debattimahdollisuudesta. — Ensinnäkin tämä lakipaketti on harvinaisen ja poikkeuksellisen raju paketti, jolla puututaan suomalaiseen työrauhajärjestelmään voimakkaasti. Nämä voimakkaat toimenpiteet kohdistuvat käytännössä vain työntekijäpuoleen, ja vaihtoehtoisia malleja, joilla työrauhaa voidaan parantaa, ei ole tässä esityksessä lainkaan. Täytyy muistaa, että meillä työrauha on kuitenkin vuosikymmenten kuluessa todella parantunut ja siinä ei ole tällaiselle laille tarvetta.

Täällä on avattu monia sellaisia asioita, joita on vuosikymmenet yhdessä tehty. Muun muassa nyt tässä poliittiset lakot otettiin tänne lainsäädäntöön, myötätuntotyötaisteluita rajoitettiin ja lakkosakot nelinkertaistuvat.

Eli mennään yksipuolisesti tehden aivan väärään suuntaan. Sen takia tämä paketti on täysin vino.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi myönnän vastauspuheenvuoron myös työ- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Sirénille.

18.39 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä esitystä, niin kuin muitakin hallituksen työelämän muutoksiin liittyviä esityksiä, on valmisteltu kolmikantaisesti. On syytä todeta, että tätäkin esitystä kohden niin työnantaja- kuin työntekijäpuolelta jätettiin eriävä näkemys. Eli kummaltakaan suunnalta tätä ei pidetty kannatettavana esityksenä, mutta hallitus on pyrkinyt tuomaan sellaisen esityksen, joka nähdään Suomelle parhaaksi mahdolliseksi ja joka parantaa Suomen kilpailukykyä.

Tässä prosessin aikana on tehty joitakin tarkennuksia tähän hallituksen esitykseen, ja myös näiden tarkennusten kohdalla on huomioitu niin työnantajapuolelta kuin työntekijäpuolelta tulleita ehdotuksia, huolia ja toiveita. Näitä on myös valiokunnan käsittelyn yhteydessä tarkasteltu. Pidän tätä esitystä tasapainoisena ja tarpeellisena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Suhonen.

18.40 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt olemme sellaisen lakiesityksen äärellä, että maa järisee palkansaajan alla. Lakkoja rajoitetaan, ja sen jälkeen työntekijän irtisanomiseen riittää jatkossa asiallinen syy, ensimmäinen sairauslomapäivä muuttuu palkattomaksi omavastuupäiväksi, määräaikaaisuus ei aina tarvitse eri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

tyistä perustetta, lomautuksen varoaikaa lyhennetään, työsopimuslakiin perustuva työntekijän takaisinottovelvollisuus poistuu alle 50 henkilön yrityksiltä, paikallista sopimista lisätään, mikä tarkoittaa suoraan yleissitovien työehtojen romuttamista, valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia työriitojen sovittelussa rajoitetaan, vuorotteluvapaajärjestelmä lakkautetaan, aikuiskoulutustuki lakkautetaan, asumistuen työssäkäyntiin liittyvä suojaosa poistetaan ja niin edelleen ja niin edelleen. Lista on loputon.

Arvoisa työministeri, onko tarkoitus nyt niin, että ensin rajoitetaan lakko-oikeutta, jotta äsken luettelemani heikennykset palkansaajien kohdalla saadaan paremmin vietyä läpi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kuten huomaatte, niin painotan tässä nyt alkuvaiheessa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseniä. — Edustaja Pekonen.

18.41 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja nosti tuossa omassa puheenvuorossaan tasa-arvonäkökulman esille. En tiedä, oliko valiokunnan alun perin tarkoitus pitää tasa-arvoa tärkeässä näkökulmassa tämän esityksen osalta, koska jouduimme pyytämään useampaan otteeseen ylipäättään tasa-arvosta tietäviä asiantuntijoita kuultavaksi valiokuntaan. Lopulta heidät saimme kirjallisesti. Osa näistä asiantuntijoista pahoitteli kiireistä aikataulua, ja se kertoo myös siitä, että hallituspuolueet ovat vieneet valiokunnassa tätä esitystä eteenpäin ennennäkemättömällä kiireellä.

Kuulemisia on ollut paljon, se pitää paikkansa, mutta meillä on ollut lukemattomia ylimääräisiä kokouksia, joissa tätä asiaa on kiireellä käsitelty. Nyt, puhemies, kun ministeri on paikalla, olisin halunnut kysyä tästä voimaantulosta. Tämä voimaantulo jäi tuossa valiokunnan käsittelyssä täysin auki. Me emme vielä tiedä, milloin tämän hallituksen esityksen on tarkoitus tulla voimaan. Minun mielestäni näin suuren mittakaavan asiassa eduskunnan ja valiokunnan pitää saada tietää [Puhemies: Aika!] esityksen voimaantulo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutin mittaisia. — Ja on varmasti oikeus ja kohtuus, että valiokunnan puheenjohtaja saa vastata.

18.42 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä tasa-arvosta: Nämä kuulemiset tasa-arvonäkökulmaan liittyen pyydettiin yksimielisesti heti sen jälkeen, kun asia nousi valiokunnassa esille. Tämä varmaan voi olla tarkistettavissa myös pöytäkirjoista, mutta minun näkemykseni mukaan tästä vallitsi yhtenäinen näkemys valiokunnassa: Haluttiin huomioda tämä näkökulma, pidettiin sitä tärkeänä. Otettiin siihen vielä asiantuntijoiden lausunnot [Suna Kymäläinen: Miksi kirjallisena?] ja otettiin se mukaan mietintöön. Lisäksi yksimielisesti vielä nostettiin tämä lausuman asia. Joten katsoisin kyllä, että tässä valiokunta on yhteisesti pitänyt tätä näkökulmaa tärkeänä.

Mitä tulee tähän väitteeseen asian kiirehtimisestä ja ylimääräisistä kokouksista, niin ylimääräisiä kokouksia tarvittiin, jotta tämä esitys oli mahdollista käsitellä niin perusteellisesti [Aino-Kaisa Pekonen: Kiireessä? Meillä on aikaa kesäkuuhun asti!] ja niin huolellisesti kuin katsottiin olevan tarpeellista. Kaikki kokousajat, joita tälle varattiin, tarvittiin. [Puhemies koputtaa] Meillä oli useampi koko päivän mittainen kokous, ja jokainen kokoushetki, joka tälle varattiin, [Puhemies: Aika!] oli perusteltu. [Suna Kymäläinen: Pääsiäistauolla, uskomatonta!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Malm.

18.44 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Niin, me kuulumme tasa-arvolausunnot kirjallisina, ja yhdessä taitaa jopa olla maininta, että ei ollut aikaa vastata. Se kertoo siitä, millaisessa kiireessä ja millaisella tarinalla hallitus tässä etenee. Kehysriihen esittelyssä hallitus on perustellut säästöjään useaan otteeseen sillä, että Suomi ei halua joutua Euroopan talouden tarkkailuluokalle. Sitä hallitus ei kuitenkaan ole myöntänyt ääneen, että sen toimet vievät Suomea kohti itäeurooppalaista mallia, jossa työnantajat sanelevat, ministerit eivät kunnioita oikeusvaltioperiaatetta ja työntekijöiden ääni hiljennetään. Nämä kolme elementtiä tässä esityksessä kyllä varsin selkeästi näkyvät — sen lisäksi, että tasa-arvolausunnot saatiin vain ja ainoastaan kirjallisina.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.45 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei ole erityisen lakkoherkkä maa, ja nyt tässä vaan tehdään ihan turhaa byrokratiaa. Ihmettelenkin kovasti sitä, miten me ollaan valmiita kuormittamaan oikeuslaitosta, joka on nyt jo varsin kuormittunut, tällaisella täysin turhalla lailla. Eikö näitä asioita voitaisi jatkaa niin kuin aikaisemminkin? Keskusteluun tulisi ottaa myös se, miten tämä oikeudenhoidollinen näkökanta sitten tullaan hoitamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

18.45 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näen kyllä itse asian aivan toisin, eli Suomi on varsin lakkoherkkä maa, ja sen osoittaa erityisesti viimeinen kuukausi. [Välihuutoja vasemmalta] Olemme juuri läpikäyneet kuukauden mittaiset poliittiset lakot, joista seurasi Suomelle ja Suomen teollisuudelle, vientiyrityksille, yrittäjille ja myös työntekijöille paljon, paljon vakavia ongelmia. Nämä lakot ovat johtaneet yt-neuvotteluihin, nämä lakot ovat johtaneet mainehaittoihin.

Täytyy sanoa, että kansainvälisesti tämä lainsäädäntö ei ole mitenkään poikkeuksellista. Poikkeuksellista on ainoastaan se, että tätä ei ole tehty aikaisemmin, koska tälle on ollut aivan selvä tarve. Toivonkin, että tämä lainsäädäntö tulee mahdollisimman nopeasti voimaan, ja kuten valiokunnassakin on todettu, tälle lainsäädännön voimaantulolle aikaisemmin kuin 1.7. ei ole mitään estettä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

18.46 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on viitattu siihen, kuinka tämä valmistelu on edennyt. Minusta kaikkein suurin ongelma tässä valmistelussa on ollut se, että lopputulos oli kirjoitettu hallitusohjelmaan hyvin tarkasti ja tällä prosessilla, mitä tässä on tehty niin sanotussa kolmikantaisessa käsittelyssä ja tässä valiokunnassa, se lopputulos ei ole juuri muuttunut. Pari pientä kohtaa on siellä muuttunut, ja tämä on tämän koko paketin ongelma. Me emme ole saaneet asiantuntijalausunnoista sellaista muutosta tänne aikaan, mistä sieltä tuli viestiä monista yksityiskohdista, ja se on tämän paketin iso ongelma.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Sitten hallitus on puhunut, että mennään pohjoismaiseen suuntaan näillä työmarkkinoilla, mutta missään muussa Pohjoismaassa ei ole poliittisia lakkoja rajoitettu lailla, ei ole myötätuntolakkoja rajoitettu lailla, niin kuin ei meilläkään aikaisemmin. Jos päälakko on ollut laillinen, myötätuntolakko on ollut aina laillinen. [Puhemies koputtaa] Nyt me rajoitamme myös sitä ja myöskin vahvistamme [Puhemies: Aika!] työnantajapuolen oikeuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindtman.

18.47 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on opittu tuntemaan Euroopan unionissa ja laajemmin maailmalla hyvien työmarkkinasuhteiden ja luottamukseen perustuvan työmarkkinamallin tammöisenä, voi sanoa, mallimaana. Ja nyt kun katsotaan... [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] — Kyllä, EU:ssa on nimenomaan pidetty Suomea esimerkkinä hyvästä työmarkkinamallista, luottamukseen ja neuvotteluihin perustuvasta mallista. — Nyt kun katsotaan, mihin tämä hallitus on Suomea viemässä, niin Suomesta on tulossa ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä.

Suomesta on totuttu lähettämään muualle maailmaan solidaarisuuskirjeitä konfliktitalanteissa, kun ay-liikkeen toimivaltuuksia on yritetty hakea pois. Nyt Suomeen on lähetetty viideltä mantereelta, 20:stä eri maasta myötätuntokirjeitä palkansaajille, muun muassa Kolumbiasta, Uruguaysta, Mosambikista, Kanadasta, Meksikosta, Nicaraguasta ja Filippiineiltä. Te olette joutuneet Kansainvälisen työjärjestön ILO:n silmätikuksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Seuraavaksi edustaja Piisinen.

18.49 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition taholta todettiin, ettei laittomia lakkoja Suomessa juurikaan ole. No, jos asia on näin, kuten opposition edustajat esittävät, niin silloinhan näiden sanktioiden määräämiselle ei liene mitään estettä. [Niina Malm: Norminpurkutalkoot!] On kuitenkin hyvä huomata, että esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa toimeenpantiin 48 työtaistelua tai työtaistelun uhkaa, joista 41 oli laittomia, ja tämä tieto löytyy Elinkeinoelämän keskusliiton työtaistelutilastosta.

Huomionarvoista on myöskin se, että näitä seuraamusmaksuja voidaan välttää yksinkertaisesti sillä, että ei järjestetä laittomia työtaisteluja eikä henkilökohtaisesti osallistuta niihin. Tällöin vältetään myöskin sitä työllistämistä meidän oikeuslaitoksellemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Andersson.

18.50 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tasapainoinen vähän samalla tavalla kuin musta on valkoista ja vesi on kuivaa. Hyvä esimerkki siitä — toki löytyy lukuisia esimerkkejä — on esimerkiksi se, että vain työntekijäpuolen hyvityssakkoja eli näitä sanktioita ja seuraamuksia ollaan nostamassa, mutta jos työnantajapuoli sitten rikkoo, niin sillä ei ole niin paljon väliä hallituksen näkökulmasta. [Saara-Sofia Sirénin välihuuto]

Mitä tulee tähän hallituksen pyrkimykseen ratkaista itse luomansa ongelma kieltämällä sitä lailla, niin minä sanoisin, että se kyllä on toimintatapa, joka ei kuvasta pohjoismaista ajattelua lainsäädännöstä, vaan aivan muun tyyppisiä yhteiskuntajärjestelmiä. Kuten tässä on todettu, poliittisia lakkojahan Suomessa on ollut ennen kaikkea niinä hallituskausina,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

kun meillä on ollut oikeistohallituksia, jotka ovat yrittäneet heikentää työehtoja lainsäädännön kautta ohittamalla neuvottelujärjestelmää, ohittamalla työntekijäpuolen kuulemistä. Ja kun sitten tarkastellaan, mitä tehdään toisin sellaisissa maissa, joissa poliittisia lakkoja on paljon vähemmän, kuten Ruotsissa, niin siellä on sekä työntekijä- että työnantaja-puolen vastaus aivan yksiselitteinen: se johtuu siitä, [Puhemies koputtaa] että siellä molempien työmarkkinaosapuolten asema on vahva ja myös työntekijäpuolta kuullaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. Pidetään minuutti. — Edustaja Berg.

18.51 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin palata tähän tasa-arvokysymykseen, mikä on tärkeä. On hyvin tärkeää, että tasa-arvovaliokunta lausui myös näistä tasa-arvokysymyksistä ja yhteinen lausumakin siitä mietintöön kirjoitettiin.

Haluaisin kyllä kuitenkin nostaa esille sen, että kun valiokuntaneuvokset tekivät pohjaa näistä tasa-arvokysymyksistä mietintöpohjaan, niin siitä pohjasta hallituspuolueiden edustajat halusivat äänestystään pois hyvin tärkeitä asiantuntijalausuntoja. Sieltä haluttiin muun muassa poistaa kohta, jolla viitattiin siihen, että näiden myötätuntolakkojen vaikeuttamisella on suuri vaikutus varsinkin naisvaltaisten alojen tuleviin työtaisteluihin. Tämä haluttiin poistaa sieltä. Eli on tärkeää, että tasa-arvosta on mietinnössä kirjauksia, [Puhemies koputtaa] mutta ne melkein kaikista tärkeimmät asiantuntijalausunnon kohdat haluttiin sieltä poistaa äänestämällä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Sammallahti.

18.52 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Kyllä täytyy vähän ihmetellä tätä keskustelua. Esimerkiksi edustaja Lyly sanoi, että tämän lakiesityksen ongelma on se, ettei siihen tullut kuin pieniä muutoksia. Minä ajattelen, että jos lakiesitykseen tulee pieniä muutoksia, niin se on silloin hyvin valmisteltu lakiesitys eikä suinkaan huonosti esitelty, kuten edustaja Lyly sanoi.

Edustaja Lindtman tuossa otti esiin Mosambikin ja Nicaraguan. En tiedä, onko se sitten se suunta, mihin oppositio haluaa Suomen työmarkkinoita viedä. Kuulostaa vähän erikoiselta, että oppositio väittää Suomen uuden työmarkkinamallin vievän meitä itäeurooppalaiseen suuntaan ja sitten noja otetaan kuitenkin Mosambikiin ja Nicaraguaan. Te ette selkeästi tiedä itsekään, mikä teidän kärki tässä asiassa on — paitsi tietysti se, että teidän vaalirahoittajanne ammattiyhdistysliikkeessä eivät tykkää tästä lakiesityksestä, koska se vie heiltä syömähampaan sen suhteen, että he voisivat ottaa koko Suomen panttivangiksi työmarkkinataisteluissa ja muissa poliittisissa kysymyksissä myöhemmin. Ja sen takia tämä lakiesitys tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.54 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näissä asiantuntijalausunnoissa kaksi tahoa, eli EK ja SY, on kannattanut tätä lakipakettia, ja ilmeisesti taitaa olla niin, että käytännössä oikeiston puoluetuki on tullut sieltä, ja näin tässä lakiesityksessä se myöskin näkyy.

Tässä on monta ongelmaa: Tämä on tehty yksipuolisesti. Hyvitykset nelinkertaistuvat. Järjestö on ollut aikaisemmin se, joka tuomitaan. Nyt nostetaan yksilö hyvityksen piiriin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Myötätuntolakkojen tiukka raja. Puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten lakkojen tuominen lainsäädäntöön. Voimaantulo kesken sopimuskauden ja kansainvälisten sopimusten ohittaminen.

Täällä on monta isoa periaatetta, joita tämä paketti rikkoo, ja se on tässä se suurin syy ja sitten tämä sisältö, joka vie tätä aivan epätasapainoon työmarkkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindtman.

18.55 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sammal-lahti tässä lähti salista, mutta selvennän vielä, mistä on kysymys.

Suomesta, joka on ollut hyvien työmarkkinasuhteiden mallimaa, tunnettu maailmalla, palkansaajat ovat tavanneet lähettää solidaarisuuden osoituksia muihin maihin. Nyt näistä maista, jotka luetteloin — muun muassa Kolumbia, Uruguay, Mosambik, Kanada, Meksiko, Nicaragua, Filippiinit — lähetetään Suomeen tuen osoituksia sen työmarkkinakaaoksen johdosta, jonka te olette aikaansaneet, joka kyllä maksaa Suomelle, niin kuin me olemme nyt nähneet. Ja jos te ette tätä konfliktia ratkaise, niin on riski, että tämä maksaa vielä enemmän.

Hyvä puhemies! Koska Suomi on ollut tilanteessa, jossa YK:n alainen Kansainvälinen työjärjestö joutuu lähestymään Suomen hallitusta, ministeriä, ja vetoamaan, että neuvotelkaa, neuvotelkaa? Sitä, mitä olemme pyytäneet täällä kuukausitolkulla. Ja mitä hallitus tekee: [Puhemies koputtaa] jyrää, sanelee ja aiheuttaa kaaosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kyllönen.

18.56 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliittisilla lakoin on erityinen merkitys Suomen historiassa, sillä useimpien työntekijöille kuuluvien oikeuksien lisäksi jopa tämän maan yleinen ja yhtäläinen äänioikeus tässä maassa on saavutettu poliittisella lakolla. Kansalaisyhteiskunnan mahdollisuus vaikuttaa poliittisiin päätöksiin on demokratian ydinsisältöä, ja sen merkitys korostuu, kun hallituspuolueet puhuvat eduskuntavaaleissa työelämäasioista täysin päinvastaista kuin mitä nyt tekevät.

Vaaleissa perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP lupasivat ay-liikkeen kyselyssä säilyttää lakko-oikeuden vähintään nykyisessä laajuudessaan. [Antti Lindtman: Kirjallisesti!] — Kirjallisesti vielä. — Suomessa on ollut poliittisia lakkoja varsin harvoin, mutta silti hallitus on nostanut ne tikunnokkaan. Poliittisen työtaistelun rajoittaminen vie työntekijöiltä merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa suoraan omaan toimeentuloon ja omaan asemaan vaikuttaviin päätöksiin.

Arvoisa ministeri, haluatteko te tänne maahan samanlaisen mallin kuin monessa muussa Euroopan maassakin on, [Puhemies: Aika!] jossa renkaat palavat, [Puhemies: Aika!] jossa kaupan ikkunat särjetään ja jossa yhteiskuntarauha murenee? Ei ole sellaista mallia kuin Suomessa, [Puhemies: Aika!] jossa me ollaan rauhassa asioista sovittu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Seppänen.

18.57 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Demarit täällä esittävät, että Suomi on hyvien työmarkkinoiden mallimaa. Ymmärrän sen toki siitä näkökulmasta, kun ei tarvitse ottaa huomioon ollenkaan esimerkiksi näitä pienyritysten tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

teita, mitkä aiheutuvat näistä poliittisista lakoista. Kyse on oikeastaan siitä, kuka tätä maata johtaa, kuka täällä säättää lait. Vastaus on hyvin yksinkertainen: tätä maata johtavat demokraattisilla vaaleilla valitut edustajat. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta te sanoitte ennen vaaleja toisin kuin mitä te teitte!] Me säädämme lait tässä salissa.

Kyse on tämän oikeusvaltion demokratiasta ja oikeudenmukaisuudesta. Vihdoinkin Suomessa saavat oikeutta myös ne, keitä nämä lakot eniten vahingoittavat, ne, jotka ovat kärsineet sivullisina niistä useita viikkoja kestävästä Suomea lamauttavista lakoista ja niiden vaikutuksista. Pienet yritykset ja työntekijät kärsivät hallituksen vastustamisesta. Me emme kiellä lakko-oikeutta, vaan rajoitamme poliittisten lakkojen kestoja. Ei voi olla niin, että Suomessa saa [Puhemies koputtaa] hallituksen politiikkaa vastustaessaan [Puhemies: Aika!] pysäyttää koko Suomen ja aiheuttaa satojen miljoonien tappiot.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Kymäläinen.

18.59 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on väitetty, että nämä lakot ovat pilanneet Suomen maineen. Ei, nämä lakot eivät ole pilanneet Suomen mainetta, vaan te, hallitus, olette pilanneet Suomen maineen. Te olette tällä esityksellänne saaneet aikaiseksi sen, että vuosikymmeniin Suomi on ensimmäisenä maana nyt ILO:n tarkkailuluokalla. Te olette perustelleet talouden toimia sillä, ettemme joudu EU:n tarkkailuluokalle, mutta ILO:n tarkkailuluokalle te sen sijaan suurella vimmalla olette Suomea vieneet.

Eniten olen huolissani tämän lainsäädännön kiirehtimisestä, tästä tavasta, jolla eduskunnan työskentelykulttuuria ja -tapoja muutetaan. Tässä äsken keskusteltiin sairaalaverkon karsimisesta, että saatte 36 miljoonan säästöt, ja samanaikaisesti te sitten olette peruneet muun muassa valiokunnan matkan ja tehneet veronmaksajille 21 000:n laskun tämän teidän kiirehtimisenne vuoksi. Onko näin?

Ja ministeri, kysymys sinulle — anteeksi, teille, vielä pahoittelen sinuttelua — miksi tämän lain pitäisi tulla voimaan aiemmin kuin 1.7.? [Krista Kiuru: Milloin se tulee voimaan?] — Ja niin, milloin se tulee voimaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.00 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä valiokunnan järjestämät ylimääräiset kokoukset tarvittiin, koska tälle esitykselle tarvittiin poikkeuksellisen paljon kokousaikaa. Haluttiin varmistaa perusteellinen, huolellinen käsittely, ja kaikki kokousaika, mitä varattiin, myös tarvittiin. [Suna Kymäläinen: Vieläkin olisi aikaa!] Poikkeuksellisen pitkiä kokouksia.

Esitys on maltillinen, mutta ymmärrän siinä mielessä, että se herättää paljon keskustelua, koska kyseessä on muutos. Tähän asti yrityksistä huolimatta ei olla onnistuttu uudistamaan meidän työmarkkinoita. Ei olla onnistuttu tekemään niitä uudistuksia, vaikka on yritetty, ja siinä mielessä nyt ollaan tekemässä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Täällä nyt tuntuu olevan myös väärää tietoa liikkeellä. Esimerkiksi väite siitä, että hyvityssakkojen korotus ei koskisi molempia puolia, ei pidä paikkaansa. Hyvityssakkojen korotus koskee aivan samalla tavalla [Puhemies koputtaa] sekä työntekijä- että työnantajapuolta. Ehkä osa tästä vastustuksesta [Puhemies koputtaa] selittyy väärällä tiedolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.01 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten kansanedustaja Seppänen täällä piti tulisen puheenvuoron Pohjoismaille vieraan lakkolainsäädännön puolesta. [Jorma Piisinen: Hyvän puheenvuoron pienyrittäjien puolesta!]

Arvoisa puhemies! Edustaja Seppänen, olisiko ollut reilua, että olisitte käyttäneet sieltä perussuomalaisista nuo puheenvuorot ennen vaaleja, se, että ennen vaaleja olisitte kertoneet, että aiotte rajata palkansaaajien oikeuksia? Mutta ei, sen sijaan ennen vaaleja perussuomalainen puolue teidän puheenjohtajanne Purran hyväksynnällä lupasi mustaa valkoisella, kirjallisena, että työtaisteluoikeus pidetään vähintään nykyisenä palkansaaajille, jotka levittivät tätä tietoa ympäri Suomea. Ennen vaaleja te haitte äänet, pääsitte hallitukseen niillä äänillä lupaamalla puolustaa palkansaaajan oikeuksia, ja nyt te täällä käytätte paatoksellisia puheenvuoroja, joilla niitä vastustatte. Olisiko ollut reilua kertoa [Puhemies koputtaa] tuosta kannasta ennen vaaleja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Piisinen.

19.03 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin vielä tuohon tasa-arvokysymykseen. Itse asiassa minulle jäi valiokuntakäsittelystä sellainen kuva, että kun puheenjohtaja nosti tämän tasa-arvokysymyksen esille, niin molemmilla puolilla pöytää häntä kiiteltiin siitä auliisti, että mahtavaa, että tämä asia nyt otettiin tänne esille.

Lisäksi kiinnittäisin huomiota, että kun sieltä vasemmalta laidalta tuli kommentti siitä, että valiokunnan matkan peruuntumisesta aiheutui 20 000 euron kustannus veronmaksajien rahoille, niin sen sijaan teitä ei huoleta ollenkaan se, että lakot aiheuttavat useiden satojentuhansien eurojen vahingon per viikko veronmaksajille. Onhan tämä nyt suorastaan naurettavaa yrityksille. [Suna Kymäläinen: Teitähän se ei huolettanut, kun ette halunneet keskustella!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.04 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu demokratiasta. No, kuinka kunnioittavaa on demokratiaa kohtaan se, että useampi nykyisistä hallituspuolueista, mukaan lukien perussuomalaiset, aivan selvästi ennen vaaleja sanoivat äänestäjille, että te kannatatte lakko-oikeuden säilyttämistä nykyisessä laajuudessaan. Demokratiaan kuuluu myöskin oikeus olla eri mieltä lainsäätäjän kanssa, myös työntekijöille, erityisesti tilanteissa, joissa hallitus pyrkii lainsäädännöllä heikentämään työehtoja eli hallitus itse asettuu työnantajapuolen asemaan.

Jokainen hallitus valitsee itse, millä tavalla se politiikkaansa tekee. Tämä hallitus on itse onnistunut niiden valintojen seurauksena, mitä te olette tehneet, kun te olette luoneet täysin epätasapainoisen hallitusohjelman, joka sisältää historiallisia heikennyksiä työntekijöiden työehtoihin ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan, [Puhemies koputtaa] valitsemaan nämä poliittiset työtaistelut ja näiden lakkojen ja tämän epävakaan työmarkkinatilanteen tien, [Puhemies: Aika!] ja se ei tule loppumaan tämän lain hyväksymiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.05 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu tästä kiirehtimisestä. Tuolla valiokunnassa me tosiasiallisesti kuulimme melkein 60:tä asiantuntijaa, käsittely kesti useamman kuukauden, ja kokouksia oli toistakymmentä. Valmistelevaakin keskustelua käytiin useampi kymmenen tuntia, ja ainakin oman kokemukseni mukaan valmistelu oli hyvin pitkä ja runsas. Saimme tämän prosessin aikana varsin hyvät ja perustellut näkemykset asiantuntijoiden muutosten tarpeista, ja teimme valiokunnassa, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja tässä kertoi, kuusi kappaletta erilaisia muutoksia tähän hallituksen esitykseen.

Ilmettelen myös sitä, että kun tässä syytetään meitä kiirehtimisestä, niin minkä takia meidän pitäisi käsitellä valiokunnissa asioita niin, että kun me intensiivisesti käsittelemme jotakin, niin sen jälkeen me jättäisimme sen kesken, menisimme johonkin toiseen asiaan ja myöhemmin palaisimme siihen asiaan. [Suna Kymäläinen: Eduskunnalla on työjärjestys!] Kun on ollut väitteitä, että tämä oli niin hankala ja haastava asia, niin parempihan se on, että olemme fokuoituneet tähän asiaan yhtäkestoisesti ja pitkäaikaisesti [Puhemies koputtaa] ja antaneet sille kaiken sen tarvittavan ajan, mitä se vaati.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.06 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän hyvitysten määrittelyyn meillä on ollut pitkään semmoinen periaate, että kummallekin puolelle. Eli työnantajilta, kun he rikkovat tieteen työehtosopimusta, hyvitys on ollut samansuuruinen kuin työntekijäpuolelta työrauharikkomuksista. Nyt näiden työrauharikkomusten hyvityksiä, jotka ovat pääsääntöisesti työntekijäpuolelle tulevia sanktioita, nostettiin 150 000:een ja työnantajalle, joka on pariteettiperiaatteessa ollut aina mukana, [Li Andersson: Valiokunnan pj. väitti, ettei pidä paikkaansa!] ne pysyvät 37 400:ssa. Työnantajilta hyvitys tällä puolella ei käytännössä koskaan toteudu, koska se koskee sulkutilanteita ja siellä työrauharikkomuksia ei ole.

Toinen asia, joka näissä suuruusluokissa aina häviää, on se, että työrauha vie noin puoli tuntia työaikaa vuodessa. Esimerkiksi sairauspoissaolot vievät vuodessa 75—115 tuntia [Puhemies koputtaa] eli 150 kertaa enemmän työaikaa. Tämä mittaluokka on tässä kanssa minusta hävinnyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.08 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Demarit jakavat yrittäjille suklaata. Se ei kuitenkaan lämmitä pienyrittäjää siinä vaiheessa, kun hänen kivijalkaliikkeensä tavarat seisovat satamassa lakon takia ja kauppa ei käy. Työntekijöistä ja suomalaisista huolehtiminen ei ole sitä, kuten demarit luulevat, että velkaa voidaan kasvattaa mielin määrin ja pysäyttää Suomi vastustettaessa hallitusta. Suomi tarvitsee kaikki keinot kilpailukyvyyn parantamiseksi — kaikki keinot — jotta voimme varmistaa suomalaisen teollisuuden, yrittäjyyden ja työn tekemisen edellytykset ja saamme talouden kasvuun.

Me lupasimme ennen vaaleja laittaa Suomen talouden kuntoon ja taittaa tämän velan kasvun. [Suna Kymäläinen: Ja otatte lisää velkaa!] Edelleenkin Suomessa saa harjoittaa laillisia työllisyystoimia. Suomi on vapaa maa, ja tästäkin eteenpäin jokainen saa omalla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

ajallaan vastustaa hallituksen toimia mielin määrin, mutta se ei tapahdu enää työnteon ajalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.09 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En nyt ole ihan varma, mihin edustaja Seppänen näillä laillisilla työllisyystoimilla viittasi, mutta ilmeisesti ne ovat niitä, jotka tällä hetkellä saavat työllisyyden sukeltamaan varmaankin sinne meren pohjaan näillä näkymillä.

Mutta kun täällä oikeudenmukaisuudesta ja demokratiasta puhutaan, niin olisi ihan oikeudenmukaista, että perussuomalaiset kertoisivat, minkä takia se takki kääntyi tässä. Miksi ennen vaaleja te niin vannoitte ja vakuutitte, että lakko-oikeuteen ei tulla puuttumaan, ei helpoteta irtisanomista, ei hiiskuttukaan sairassakosta, ja nyt yhtäkkiä kaikki nämä duunaria puolustavat puheenvuorot ovatkin kääntyneet yrittäjiä puolustaviksi puheenvuoroiksi? Tämä, jos mikä, on varsinainen sumutus, jota ette ilmeisesti pysty perustelemaan millään tavoin järkevästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.10 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle ja ministerille tämän tärkeän ja hyvin valmistellun lakiesityksen tuomisesta saliin.

Viimeaikaiset poliittiset lakot ovat olleet suora hyökkäys kansan valitsemaa eduskuntaa eli demokratiaa vastaan. Käsillä olevalla hallituksen esityksellä rajoitetaan näitä demokratiaa halventavia toimia. Käsillä olevilla rajoituksilla tuodaan tarvittava rauha työmarkkinoiden toiminnalle ja pidetään huolta Suomen kilpailukyvystä. Viime aikojen poliittiset lakot ovat jättäneet syvät uurteet suomalaiseen yhteiskuntaan, ja ei pelkästään symbolisesti. Suorat taloudelliset menetykset mitataan jo miljardeissa, menetetyistä sijoituksista sekä pienyrittäjien ahdingosta puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset poliittisten lakkojen rajoituksista ovat välttämättömiä ja menevät linjassa monien verrokkimaiden kanssa. Toivonkin, että muutokset tuodaan voimaan mahdollisimman nopeasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

19.11 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä perussuomalaisten puheita. Te puhutte täällä tästä lakko-oikeudesta niin kuin te olisitte aina sitä ajaneet. Ennen vaaleja te lupasitte suomalaisille, että lakko-oikeus säilytetään vähintään sillä tasolla kuin se oli viime vaalien aikaan. Mutta miten kävi? Kun te menitte hallitukseen, niin te aiotte tuoda tänne aivan hirveitä työntekijöiden oikeuksia rajoittavia lakeja ja sitä ennen te kiellätte työntekijöitä osoittamasta mieltään teidän kamalaa polkevaa politiikkaanne vastaan.

Ja mitä tulee siihen tasa-arvokysymykseen, niin täytyy todeta, että hallitus ei ollut esityksessään arvioinut lainkaan tämän esityksen tasa-arvovaikutuksia. [Oikealta: Olihan!] Ja muistaakseni se olin minä, edustaja Piisinen, joka pyysin tasa-arvoasiantuntijoita kuulta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

vaksi valiokuntaan, ja saimme kirjallisina lausunnot, joissa todettiin eräässäkin, että kiire on eikä ehditä edes lausua. [Suna Kymäläinen: Muisti pätkii!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.12 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Piisinen ehkä aika virheellisestikin väitti, että tätä puolta salia eivät kiinnosta tappiot, mitä nyt lakkojen myötä on tullut elinkeinoelämälle. En tiedä, missä edustaja Piisinen on ollut niinä päivinä ja niinä hetkinä, kun tässä salissa olemme monta kertaa olleet hämmästyneitä siitä, miksi hallitus ei halua ruveta aidosti neuvottelemaan, miksi hallitus ei ottaisi vaikka neuvotteluapua siihen, että tämä tilanne saataisiin rauhoitettua. Ei, täällä ovat työministeri ja pääministeri todenneet sotatilatermein, että ”me emme peräänny”. Kukaan ei ollut silloin huolissaan, hallitus ei ollut huolissaan näistä miljarditappioista, mitkä lakkojen takia tulevat, ja lakot olette nimenomaan aiheuttaneet te.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

19.13 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Minulla on kerrottavana työntekijä-ääni, palkansaajaääni. On eräs työntekijä, joka ihmetteli, että kun on poliittisia lakkoja, niin millä tavalla hänen etunsa paranevat ja millä tavalla hänen omat työehtonsa paranevat näillä poliittisilla lakoilla. Sitten hän rupesi pohtimaan, mitä se poliittinen lakko nyt oikeastaan tarkoittaakaan. Hän oli sitten selvittänyt sitä asiaa, ja googlettamallaakin löytää, mitä poliittinen lakko tarkoittaa, ja siellä ei oikeastaan henkilön omiin työehtoihin ja etuihin puututa, vaan poliittinen lakko on se, että vastustetaan sitä hallitusta, mikä on Suomessa äänestämällä valittu. Oli todella iso yllätys henkilölle, että jos hän jää poliittiseen lakkoon, niin hänen omiin työehtoihinsa ja etuihinsa tämä ei vaikuta. Olisi kyllä aika ystävällistä, että ihmisille kerrotaisiin ihan selkeästi, mitä tarkoittaa poliittinen lakko ja muu lakko. Minusta se oli hänen kohdallaan aika ikävää, että hänelle ei ollut selvitetty tätä asiaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

19.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä keskustelu kertoo sen, että meillä on tosiasiassa hyvin erilainen käsitys demokratiasta. Tämä Strandmanin puheenvuoro oli varmaan eniten alakanttiin, mitä olen ikinä kuullut demokratiakäsityksestä. Jos demokratiakäsitys on se, että enemmistödiktatuurissa valtaapitävät voivat tehdä ihan mitä vaan... [Välihuuto] — Nimi on mainittu, ja teillä on varmaan mahdollisuus jatkossa vastata. — Jos se enemmistödiktatuuri on sitä, että jokainen voi valtaapitävänä tehdä mitä vaan, niin se on minusta kyllä väärä käsitys demokratiasta.

Suomalaisten työmarkkinoiden vahvuus on ollut se, että yhdessä on pystytty asioita ajamaan, ja nyt te olette rikkoneet tämän kolmikannan ja virisette täällä siitä, mikä hinta sillä on ollut. Katsokaa, hyvät ihmiset, peiliin. Minä en ole ikinä nähnyt hullumpaa juttua. Ja tämä porukka valittaa siitä, että Suomessa ei osata taloudenpitoa. Te olisitte lopettaneet tämän kaiken, jos taloudella olisi tässä jotakin tekemistä.

Ja se, mitä tapahtui tänään puhemiesneuvostossa, kertoo siitä, ettei ole edes väliä, käsitelläänkö me täällä pykälää, jotka ovat perustuslain mukaisia [Puhemies koputtaa] vai sen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

vastaisia, koska kukaan ei nyt tiedä, [Puhemies koputtaa] miten asia oikeasti on, koska Pe-Viä ei ole haluttu tässä asiassa kuulla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Strandman.

19.15 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliittisten lakkojen rajoitukset eivät kiellä poliittisia työtaisteluita vaan nimenomaan rajoittavat ne 24 tuntiin. Poliittisena työtaisteluna pidetään työtaistelua, jolla pyritään vaikuttamaan ylikansalliseen, valtakunnalliseen, alueelliseen tai paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon. Tämä tarkoittaa, että tavanomaiset työmarkkinaosapuolten väliset kiistat eivät ole lakkorajoitusten piirissä. Vain demokratiaa halventavat poliittiset lakot tullaan rajoittamaan 24 tuntiin. Laki ei myöskään kiellä poliittisia lakkoja vapaa-ajalla. [Krista Kiuru: No se nyt vielä puuttuisi! Nyt on kyllä semmoinen käsitys demokratiasta, että oksat pois!]

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole enempää varaa SAK:n ja SDP:n, eli niin sanotun vasuuttoman akselin, hyökkäyksiin demokraattisesti valittua eduskuntaa vastaan — ei symbolisesti eikä myöskään taloudellisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.16 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Strandmanin puheenvuorolle löytyisi aika lailla analogista tekstiä 1930-luvulta: oli Pihkalan kaartia ja muuta, ja silloin yhdistettiin juuri ay-liike ja vasemmisto, silloinen sosiaalidemokraattinen puolue. Sillä ei ollut kovin positiivisia seurauksia silloin, enkä usko tälläkään hetkellä olevan, jos tällaisella perusteettomalla vastakkainasettelulla politiikkaa tehdään.

Minua häiritsee tämä historiattomuus, mikä teillä on ylipäänsä tässä poliittisen lakon käsitteessä. Oikeampi termi on varmasti mielenosoituslakko. Meillä on kymmeniä diktatuureja, sotilasvaltoja kaadettu mielenosoituslakoilla, eikä niillä ole ollut 24 tunnin enimmäismäärää, mutta ne ovat olleet välttämättömiä, jotta on saatu jotenkin normaali demokratia ja elämänmeno palaamaan. Tällaisiin tilanteisiin Suomessa ei tällä hetkellä ole näkyvyyttä, mutta meillä pitää olla selvä näkemys siitä, että tämä työtaisteluoikeus kytkeytyy myös sananvapauteen, mielipiteen- ja ilmaisunvapauteen, ei pelkästään siihen, [Puhemies koputtaa] että voi ammatillista järjestäytymistä toteuttaa ja vaikuttaa omiin työehtoihinsa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

19.18 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lakiesitys koskien poliittisia lakkoja on erittäin kannatettava. Tässä otetaan askel pohjoismaiseen suuntaan, ja hyvä niin. [Vasemmalta: No ei todellakaan! — Krista Kiuru: Juuri ei oteta askelta pohjoismaiseen suuntaan!] Tämä tulee parantamaan suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä kansainvälisesti. Meidän tulee päättäjinä huolehtia suomalaisten yritysten kilpailukykyä, jotta meille syntyy uusia työpaikkoja ja hyvinvointia. On kohtuutonta, minkälaista vahinkoa poliittiset lakot ovat yhteiskunnalle aiheuttaneet vuosien varrella, vaikka työehtosopimukset ovat olleet voimassa. Onkin korkea aika muuttaa näitä asioita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

19.19 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Vaikka te sanotte vievänne Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. On huomionarvoista, että huolta suomalaisten palkansaajien oikeuksien rajoittamisesta kannetaan ympäri maailman aina kansainvälisestä palkansaajajärjestö ILOsta lähtien.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

19.19 **Tuomas Kettunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Työelämää tulee uudistaa mutta ei sanelemalla ja pakolla, niin kuin tässä nyt nykyinen maan hallitus tekee ja toimii. Työelämässä ja politiikassa on kaksi tärkeää sanaa, ne ovat ”luottamus” ja ”ennustettavuus”. Nämä luotettavuus ja ennustettavuus luovat vakautta. Se luo vakautta sinne työelämään, se luo vakautta poliittiseen päätöksentekoon.

Nyt on käynyt niin, rouva puhemies, että vuosi sitten vaaleissa perussuomalaiset vaalikentillä jakoivat sankoja ja ämpäreitä vaalilupauksineen. Nyt nämä sangot kumisevat tyhjyyttään, kun kaikki nämä vaalilupaukset on petetty. Minä kysyn nyt vielä perussuomalaisilta, miten tämä linja nyt yhtäkkiä onkin muuttunut näin. Me tarvitsemme luottamusta ja vakautta niin poliittiseen päätöksentekoon kuin myös työelämään. [Mikko Polvinen: Vaihtoehto oli?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

19.21 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on tietysti selvää, että demokraattisesti valittu hallitus saa toteuttaa sellaista politiikkaa kuin haluaa, mutta kansalaisilla on yhtäläinen oikeus sitä myös vastustaa, varsinkin jos he kokevat sen epäoikeudenmukaiseksi, niin kuin tällä hetkellä merkittävä osa suomalaisista kokee. Ja se voi tapahtua esimerkiksi vaikka lakkoilemalla, mistä nyt on ehkä nähty viimeisten kuukausien aikana merkittäviä seurauksia. Se on varmasti ihan ymmärrettävää, kun hallitus hyvinkin määrätietoisesti hyökkää järjestäytynyttä ammattiyhdistysliikettä vastaan ja oikeastaan murtaa sen perinteisen sopimisen kulttuurin, yhteistyön, mihin suomalainen hyvinvointi on vuosikymmenien aikana pohjautunut. Ei voi olla ihmettelemättä, mikä tarve tällaiselle on. Kun katsoo kumminkin tilastoja ja vertaa verrokkimaihin, niin Suomi ei ole sen lakkoherkempi maa kuin muutkaan Pohjoismaat. Ja jos katsoo Tilastokeskuksen tilastoja, niin viimeisen 25 vuoden aikana työtaisteluja on ollut noin puoli tuntia työssäkäyvää kohti vuodessa — [Karoliina Partasen välihuuto] 25 vuoden aikana. Eikö tämä nyt osoita sen, että nimenomaan se sopimisen kulttuuri olisi nyt se tie eteenpäin eikä tällainen määrätietoinen uhkailu- ja sanelupolitiikka, mitä nyt ollaan harrastamassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Sammallahti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.22 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Edustaja Lindtman tuossa väitti suomalaista työmarkkinajärjestelmää hyväksi ja kansainvälisesti arvostetuksi, mutta minä en tiedä, keneltä tällainen tieto on mahdollisesti saatu. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Komissiosta!] Kun kysyy vientiyrityksiltä, suomalaisilta pienyrityksiltä, ulkomaisilta asiakkailta ja tilaajilta ja muilta ay-liikkeen uhreilta, niin ei hirveästi tule kiitosta. Ei tätä järjestelmää kehuta yhtään missään.

Minun mielestäni on aika pöyhkeätä, että te yritätte kehystää jostain Mosambikista tai Nicaraguasta tai ILOlta tilaamanne ketjukirjeet jonkinlaisiksi argumenteiksi, kun täällä säädetään lakeja, Suomen lakeja. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Ei ole mitään ILO:n tarkkailuluokkaa. Siitä on ihan turha täällä höpistä. Toki aiemmin vasemmisto on vaatinut lainsäädäntövallan luovuttamista ammattiyhdistyspomoille, ja nyt jo näköjään vaaditaan lainsäädäntövallan luovuttamista Mosambikiin tai joillekin ay-kavereille jonnekin ILOon. Minä muistutan vasemmisto-oppositiota siitä, että perustuslain mukaan lainsäädäntövalta Suomessa kuuluu eduskunnalle, ei Mosambikiin tai Nicaraguahan. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kyllä! — Ei!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.23 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin näkyy nyt, että lakkojen juurisyyt unohtuvat koko ajan tässä. Meidän pitää muistaa, että meillä on tästä puolesta tunnista keskimäärin noin 80 prosenttia niitä työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä lakkoja, kun sopimusta ei ole saatu aikaiseksi. 80 prosenttia siitä ajasta on näitä. 20 prosenttia on sitten poliittisia lakkoja, poliittisluonteisia lakkoja, työpaikkakohtaisia lakkoja, myötätuntolakkoja, eli se jakaantuu tällä tavalla. Hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että niin sanottuja laittomia, työrauhan vastaisia lakkoja on 7—12 prosenttia. Ilmeisesti tällä lainsäädännöllä yritetään saada niitä pois, ja se on muutama minuutti vuosityöajasta, jos näin pelkistetään sitä. Se voi aiheuttaa häiriöitä, mutta ne ovat yleensä työpaikkakohtaisia. Ne ovat niitä surulakkoja — joita onneksi tässä lainsäädännössä korjattiin — kun työpaikka menee alta.

Meidän pitää muistaa näitten työtaistelutoimien juurisyyt, [Puhemies koputtaa] ja koko ajan tässä kiihkeässä keskustelussa ne unohtuvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

19.24 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäisenä haluan lainata presidentti Mauno Koivistoa, jota kovasti arvostan ja joka sanoi, että ei pidä provosoitua, vaikka provosoidaan, koska vähän sen tyyppistä keskustelua tässä on ollut.

Tässä on kyllä ollut varsin värikästä mielipiteiden vaihtoa, mutta haluan kiittää valiokuntaa, sekä perustuslakivaliokuntaa että ennen kaikkea tietysti työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa, siitä, että olette asiaa hyvin perusteellisesti käyneet läpi. En ole tietysti siihen käsittelyyn osallistunut muuten kuin yhdessä kokouksessa asiantuntijana, mutta olen 21 vuotta ollut tässä talossa edustajana ja suurimman osan siitä ajasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Oman muistikuvani mukaan yhtään asiaa sinä aikana ei ole siellä käsitelty perusteellisemmin kuin tätä asiaa, ei edes silloin, kun tehtiin muun muassa koko TE-hallintoa koskeva uudistus. [Aino-Kaisa Pekonen: Ylimääräisissä kokouksissa!] Ymmärsin vain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

siitä, montaako asiantuntijaa olette kuulleet ja paljonko olette aikaa käyttäneet. [Krista Kiuru: Siis onko se huono vai?]

Ja myöskin ministeriössä, voin sanoa, tähän ovat kyllä meidän asiantuntijat käyttäneet huomattavan paljon aikaa. Tämä koko prosessi hallitusohjelmasta tähän päivään on kestänyt ei ihan vuotta mutta lähes vuoden jo. [Aino-Kaisa Pekonen: Ja aikaa käsittelylle olisi ollut kesäkuulle asti!] Eli siis asiaa on äärimmäisen perusteellisesti käsitelty, ja sinne on tehty ihan hyviä muutoksia. Eli nämä ovat olleet ihan hyviä tarkennuksia, jotka teitte, muun muassa tämä surulakkoa koskeva. Asiahan oli juuri niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja jo aiemmin mainitsi, että silloin kun tämä asia oli virallisella lausuntokierroksella, niin sekä työnantaja- että työntekijäpuoli jätti asiaan eriävän mielipiteen. [Antti Lindtman: Ei se nyt kerro mistään vielä!] Tämä ei ole siis kummankaan osapuolen mielen mukainen, vaan työnantajapuoli olisi halunnut tehdä tästä tiukemman, [Vasemmalta: Kukaan ei kannata, paitsi kokoomus!] ja työntekijäpuoli ei olisi halunnut koko lakiesitystä ylipäättään viedä eteenpäin. [Antti Lindtman: Te olette fiksu mies ja pystytte parempaan!]

Minkä takia tässä tilanteessa nyt ollaan? Tässä ollaan nimenomaan sen takia, kuten täällä on jo aikaisemminkin puhuttu, että tätä eivät ole työmarkkinajärjestöt keskenään pystyneet neuvottelemaan. Vaikka on vuosien saatossa yritetty, niin he eivät ole kyenneet tätä lainsäädäntöä uudistamaan. Nyt kai on kiistatta selvää se, että jonkinlaiset pelisäännöt tarvitaan näille poliittisille lakoille ja myötätuntotyötaisteluille, ja nyt ne pelisäännöt täältä sitten tämän hyvin perusteellisen käsittelyn jälkeen tulevat.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten täällä on puhuttu tästä ILOlta saadusta kirjeestä. Pitää paikkansa, että ILOlta on tullut kirje. Sen taustalla on se, että kansainvälinen palkansaajakeskusjärjestöjen etujärjestö ITUC on ollut asiassa aktiivinen. ITUCin jäseniä ovat muun muassa SAK ja STTK. [Saara-Sofia Sirén: Kyllä! — Välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: Nyt on kyllä aika epäkunnioittavaa puhetta!] Tämä kirje ei ole siis käynnistänyt... — Ja toivoisin, että te kuuntelisitte, niin voisin kertoa tästä... [Krista Kiurun välihuuto — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt on ministerillä puheenvuoro.

Kiitos, rouva puhemies! — Tämä kirje ei ole siis käynnistänyt mitään valvontamenettelyä tai vastaavaa prosessia Suomen hallitusta koskien, eikä ILO ole ottanut kantaa Suomen hallituksen työrauhalainsäädäntöä koskevan esityksen sisältöön. [Antti Lindtman: Pyytänyt teitä neuvottelemaan asiasta!] Me valmistelemme TEMissä huolellista vastausta tähän ILO:n kirjeeseen, ja se tullaan toimittamaan ILO:n työtoimiston puolesta edelleen ITUC-järjestölle ja myös ILO:n säännönmukaista valvontaa suorittavalle asiantuntijakomitealle. Mainittakoon, että yleissopimuksen 87 osalta Suomi on jättänyt säännönmukaisen raportin syyskuussa 2023 ja seuraava raportointi on 2026, ellei ILO:n asiantuntijakomitea aikaista Suomen raporttia.

Tämä vain tästä ILO-asiasta, jotta tulisi selväksi, minkälainen kirje sieltä on saatu, ja siihen tulemme vastaamaan asianmukaisesti. [Antti Lindtman: Eli onko se business as usual? — Krista Kiuru: Ei hetkauttanut!]

Arvoisa rouva puhemies! Mitä sitten tulee tähän voimaantuloon, josta täällä on kysytty, niin on käynyt ilmi myöskin tuossa valiokunnan kannanotossa, että mitään estettä ei ole sille, että voimaantulo on aikaisemmin kuin 1.7., jos tämä asia on täältä eduskunnan käsittelystä valmis. Tämän tyyppisen lainsäädännön kohdalla, oman käsitykseni mukaan, silloin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

kun se on tullut valmiiksi, ei ole mitään perusteita siirtää sitä voimaantuloa pidemmälle. [Krista Kiuru: On se aika poikkeuksellista!] Sitten eri asia on sen tyyppinen lainsäädäntö kuin esimerkiksi työttömyysturva-asia, jota te käsittelette, edustaja Kiuru, johtamassanne valiokunnassa. Sen tyyppisessä asiassa, jossa kansalaisten on syytä varautua esimerkiksi etuuksien muutoksiin, on perusteltua, että siinä on pidempi voimaantuloaika, mutta tämän tyyppisessä asiassa, sitten kun asia on valmis eduskunnan käsittelystä, ei ole estettä voimaantulolle, kuten valiokuntakin on todennut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin halusin ministeri Satoselle todeta, että kun te vetositte siihen, että vuosiin, vuosikausiin, tätä ei ole saatu neuvoteltua, niin miten on mahdollista, että kuitenkin teidän puolueenne puheenjohtaja, oppositiojohtaja Orpo, vielä ennen vaaleja totesi, että olisi hyvä, että tämänkaltaisista asioista osapuolet neuvottelisivat. Ja tälle neuvottelullehan te ette antaneet mitään tilaa. [Kokoomuksen ryhmästä: Niin!] Ja juuri tämä on se, mihin Kansainvälisestä työjärjestöstä ILOsta teihin vedottiin, neuvottelujen puolesta nimenomaan työtaistelujen rajaamisen osalta. Ja kun te sanotte, että tämä on ihan ”business as usual”, ’ei mitään’, niin voitteko kertoa, mikä muu Pohjoismaa on saanut vastaavan kirjeen tai lähestymisen Kansainväliseltä työjärjestöltä, kun te niin paljon puhutte tästä pohjoismaisesta mallista?

Ja, arvoisat perussuomalaiset edustajat Seppänen ja Strandman, vaikka oletettaisiinkin, että kaikki se, mitä sanotte, on juuri noin, ja vaikka olisitte sanoneetkin sen ennen vaaleja, niin kertokaa, minkä vuoksi te sitten menitte mustaa valkoisella puheenjohtaja Purran johdolla lupaamaan palkansaajille, [Puhemies koputtaa] että työtaisteluoikeutta ei rajata? Kertokaa, miksi te sen sitten teitte.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

19.32 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan lakko-oikeus ei poistu tässä hallituksen esityksessä [Niina Malm: Se voi olla vapaa-aikana!] ja työntekijöiden työtaisteluoikeuteen ei puututa tällä esityksellä. [Vasemmalta: Puututaan!] Valiokunnan puheenjohtaja alleviivasi tämän asian.

Myötätuntolakat laajamittaisina ja varsinkin poliittisina vaarantavat myös kilpailutilanteemme suhteessa muihin maihin. Ja siitä tulee suuri huoli, että yritys mahdollisesti menee konkkaan tai lähtee Suomesta pois ja tulee paljon työpaikkoja vapaaksi. Elikkä työntekijät saavat hatkat ja potkut, ja se on valtava ongelma ja suurempi asia vielä, jos näin kävisi.

Se, mikä minua on pitkästi ihmetyttänyt täällä Suomessa, on se, että katsotaan, että työntekijöillä ja työnantajilla ei ole samaa päämäärää. Heillähän on sama päämäärä: [Suna Kymäläinen: Niin se on ollut!] se, että yrityksellä menee niin hyvin, että pystyy palkkaamaan työntekijän ja työntekijä viihtyy työssään. [Puhemies koputtaa] Kuten edustaja Seppänen otti esille, pieniä yrityksiä, alle kymmenen hengen yrityksiä, [Puhemies: Aika!] on yli 95 prosenttia. On hyvin tärkeää, [Puhemies koputtaa] että nämä yritykset pystyvät työntekijänsä pitämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.34 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taisi nyt käydä ihan Jori Malmsténin laulun sanoin perussuomalaisten vaalipuheissa: ”Sinun onnesta haastavan kuulin / hellyyttä hersyvin huulin. / Se oli niin suurta, / kaunista se oli niin / mutta kaunista valhetta vainen.” Työntekijälle ropsahtaa 200 euron hyvitysmaksu, jos hän osallistuu työtaisteluun sen jälkeen, kun tuomioistuim on tuominnut sen laittomaksi. 200 euron summa on esimerkiksi palvelualojen työntekijälle todella iso. Se on pelotevaikutte, joka on kooltaan sellainen, että kaikkiin työtaistelun ja mielenilmauksen muotoihin on iso riski osallistua. Tavallisen työntekijän ei ole välttämättä helppo edes hahmottaa eri työtaistelujen eroja, ja se toimii pelotteena, että toimiminen voi uhata toimeentuloa. Kun on kyse kollektiivisesta toimimisesta, myös toimenpiteiden pitäisi olla luonteeltaan kollektiivisia. Minkä takia, arvoisa ministeri, olette valinneet yksilöön kohdentuvan rangaistuksen sen sijaan, että olisitte pitäneet kiinni [Puhemies koputtaa] kollektiivisesta mallista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.35 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä halutaan tuoda vakautta toimintaympäristöön ja houkuttelevuutta Suomeen investointiympäristönä.

Kun täällä on puhuttu paljon demokratiasta, niin lienee syytä tarkentaa, että tällä esityksellä ei esitetä muutoksia siihen, millä tavalla voi osoittaa mieltään, eikä myöskään siihen, onko jatkossa mahdollista järjestää lakkoja tai olla lakossa. Tällä esityksellä tuodaan pelisäännöt koskien poliittisia lakkoja ja myötätuntotyötaisteluja ja tehdään joitakin tarkennuksia liittyen näihin hyvitysmaksuihin laittomista lakoista, mutta ihan nykyisellä tavalla on jatkossakin mahdollisuus osoittaa mieltään ja olla lakossa silloin, kun kysymys on omista työehdoista.

Varapuheenjohtaja Lyly aikaisemmassa puheenvuorossaan nosti esiin huolia, joita esitykseen liittyy, ja kaikkia näitä huolia on tässä prosessin aikana perusteellisesti käsitelty. Joidenkin kohdalla on tehty jopa joitakin tarkennuksia esitykseen. [Puhemies koputtaa] Mutta kaikkia on käsitelty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.36 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä vahvaa vahvistetaan ja heikkoa heikennetään. Lainsäädännön tehtävä on lähteä aina siitä, että se turvaa heikommassa asemassa olevan, ja tämä esitys ei sitä tee. Me alamme lähestyä Itä-Euroopan työmarkkinoita — villiä ja vapaata menoa, jossa vahvempi päättää heikomman puolesta. Konsensusperiaatteille rakentuvasta päätöksenteosta ei Suomessa ole jäljellä kohta kuin savuavat rauniot, eikä hallitusta tunnu sekään häiritsevän.

Se, että lainsäädännön tehtävä on huolehtia heikommassa asemassa olevasta, ei toteudu nyt. Te vahvistatte työnantajaa, joka on jo valmiiksi lähtökohtaisesti paremmassa asemassa kuin työntekijä. Työntekijä on aina altavasteisessa asemassa työnantajaan nähden, ja tätä asetelmaa te vahvistatte tällä lainsäädännöllä, tällä hallituksen esityksellä roimasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.38 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä nyt tuntuu siltä, että eräät opposition kansanedustajat arvostavat totuutta, että se on heille niin pyhä asia, että eivät näin arkena viitsi tulla tästä ollenkaan puheisiinsa, kun täällä kuuntelee näitä väitteitä. Tässähän ei nyt puututa työtaisteluoikeuteen siltä osin kuin se on jokaisen henkilökohtainen oikeus. Kyllä voidaan liittoon järjestäytyä. Työntekijät voivat järjestäytyä. On oikeus osoittaa mieltä ja on oikeus myös työtaisteluun silloin, kun se koskee omia työehtoja. Nyt tällä ainoastaan tarkennetaan niitä sääntöjä, miten voidaan toimia.

Puhutaan näistä poliittisista lakoista. Suomessahan oli juuri neljän viikon poliittinen lakko, jonka kustannuksiksi lasketaan noin 1,6—2 miljardia euroa kansantaloudelle. [Aino-Kaisa Pekonen: Jonka te aiheutitte!] Täällä esitetään, että ”voi, kun olisi neuvoteltu”. Nimenomaan haluttiin neuvotella. Kaiken aikaa pääministeri ja koko hallitus sanoivat, että toivotaan, että tähän löytyisi ratkaisu, [Suna Kymäläinen: Lopputulos oli kirjoitettu hallitusohjelmaan!] eli jos niihin tavoitteisiin, mitkä hallitus oli asettanut, päästään joillakin muilla keinoin, hallitus oli valmis kuuntelemaan. Ministeri Satonen on sanonut sen useita kertoja. [Krista Kiuru: Nyt tuli kyllä uskomattomia väitteitä!] Mutta ei ollut mitään halukkuutta neuvotella, vaan ainoa, mitä tuotiin pöytään, oli se, että kaikki pitää peruuttaa. Ei tämä ole mikään neuvottelu. Eli kun täällä puhutaan näistä, niin puhutaan nyt oikealla tavalla. [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!] — Se pitää täysin paikkansa. [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

19.39 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sirén, kukaan ei ole varmasti sitä arvostellut, että kaikkia näitä kokouksia ei olisi tarvittu tai kaikkea sitä kokousaikaa ei olisi pitänyt hyödyntää, vaan nimenomaan sitä, että tämä on tehty kiireellä. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei ole!] Olen huolestunut siitä, että tasa-arvovaikutuksista... Kuulin, että valiokunta on saanut kirjallisina nämä lausunnot, että niitä ei ole kuultu valiokunnassa paikan päällä, ja jossakin lausunnossa on sanottu, että ei ole ehtinyt lausua.

Edustaja Sirén, te olette Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja, ja sen vuoksi aivan vilpittömästi kysyn: Eikö olisi ollut tarpeellista kuulla nämä tasa-arvoa koskevat asiantuntijakuulemiset aivan paikan päällä, [Suna Kymäläinen: Kyllä olisi!] ei kirjallisena? Olisiko ollut vielä kuitenkin syytä käyttää tähän käsittelyyn lisää aikaa? [Krista Kiuru: Kyllähän se käsittämätön floppi oli!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin vielä liittyen näihin pidettyihin kokouksiin ja tähän ajatukseen siitä, että tätä olisi käsitelty kiireellä: päinvastoin, käytettiin poikkeuksellisen paljon aikaa. Jos me olisimme olleet viikon valiokuntamatkalla ja jos me olisimme käyttäneet kaiken tämän kokousajan siitä tulevina viikkoina ainoastaan valiokunnan normaaleina kokousaikoina, niin me emme paljon muuta tänä keväänä olisi ehtineet käsitellä valiokunnassa. Meillä on paljon muitakin esityksiä, joita meidän pitää ehtiä asianmukaisesti, huolellisesti, perusteellisesti käsitellä. Siksi valiokunta otti ylimääräisiä kokouksia, [Lotta Hamarin välihuuto] jotta mahdollistettiin tämä perusteellinen käsittely. [Aino-Kaisa Pekonen: Meillä olisi ollut kesäkuulle asti aikaa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Tasa-arvon näkökulmasta ministeri oli katsonut, että tällä ei ole niin merkittäviä tasa-arvovaikutuksia, mutta siitä huolimatta valiokunta halusi tähän lausuman tehdä, että näitä tasa-arvovaikutuksia seurataan, ja näin tehtiin yksimielisesti. Siinä kohtaa, kun valiokunnassa nostettiin esille tasa-arvonäkökulma, päätettiin, että vielä otetaan kaikkien niiden kymmenten asiantuntijakuulemisten lisäksi nämä tasa-arvonäkemykset valiokunnan käsittelyyn. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Paljonko asiantuntijoille jäi aikaa lausua?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsehän en ole työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, mutta jos nyt kerran on tehty niin perusteellista työtä ja käytetty kaikki aika, mikä on tarpeellista, niin koen vähän yllättävänä, että sitten kansanedustajana joutuu mediasta lukemaan esimerkiksi työoikeuden professorin erittäin kovia lausuntoja siitä, että valiokunta olisi perusoikeusherkässä asiassa tehnyt muutoksia perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen. Tämähän on erittäin poikkeuksellista, mutta ajattelisin itse, että pitkään tässä talossa toimineet henkilöt myöskin tiedostavat, minkälaisia riskejä siihen liittyy, jos lähdetään perusoikeusherkkiä kohtia lainsäädännöstä muuttamaan sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta on oman käsittelynsä lopettanut.

Jos kerran on niin, että tällä lainsäädännöllä ei ole minkäänlaista kiirettä ja hallitukselle on tärkeää se, että eduskunta ottaa kaiken sen ajan, minkä eduskunta tarvitsee tämän lakiesityksen perusteelliseen käsittelyyn, niin siinä tapauksessa tuskin on hallituspuolueiden kannalta minkäänlaista estettä myöskään palauttaa tämä perustuslakivaliokunnan käsittelyyn.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.43 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytynee tasa-puolisuuden vuoksi ruotia myös kokoomuksen käännoiksi tässä työmarkkinoita koskevassa linjauksessa.

Reilu kymmenen vuotta sitten kokoomus esiintyi työväen puolueena vaalimainonnassa, ja sillä oli lievästi perusteita. Pääministeri Jyrki Katainen, kokoomuksen puheenjohtaja, oli innokas tekemään kansainvälisiä selvityksiä. Muun muassa kuuluisa Manuel Castells teki selvityksen, jossa arvioitiin Suomen vahvuudeksi luottamuspääomaa, joka on työmarkkinoilla laajemminkin yhteiskunnassa, ja sitten tätä vahvaa sopimusjärjestelmää, kolmikantaista sopimusjärjestelmää, josta siinä vaiheessa oli yli 40 vuoden positiiviset kokemukset. Pian sen jälkeen Eteläranta muutti linjojaan, ja kokoomus on lähtenyt sitten murskaamaan tätä hyvin toiminutta ja kansainvälisesti esimerkillistä sopimuksen ja luottamuksen työmarkkinajärjestelmää. Kokoomukselta sopii kyllä kysyä, mihinkä tämä empaattinen konservatismi hävisi tässä kymmenen vuoden aikana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnari.

19.44 **Teemu Kinnari kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Joo, keskustelu käy tänään kovilla kierroksilla, mutta tässä ihan nyt se perusasia, mikä välillä tässä on mennyt ristiin, on se, että me emme ole viemässä sitä lakko-oikeutta. Lakko-oikeus kuuluu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

tosiasiallisesti edelleen sinne työehtojen sopimusten piiriin, mutta kyllä me olemme rajoittamassa niiden poliittisten lakkojen osalta.

Siihen, onko niillä poliittisilla lakoilla merkitystä: Nyt mennään esimerkin kautta. Nyt keväällä käytyjen lakkojen aikana sain yhteydenoton yrittäjältä, joka kertoi käydyistä neuvotteluista saksalaisen ostajan kanssa. Lopputulos oli hyvä: yritys sai kaupan. Mutta se meni heidän Virossa olevalle Tallinnan tehtaalle — työt, toimitus ja sitä kautta myös rahat menivät sinne. Ja miksi näin? Saksalainen tilaaja tunnisti maariskin ja teki valintansa näin. Kyllä näillä on merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.45 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakkoon ei päädytä koskaan kevyin perustein, vaan se on seurausta yleensä pieleen menneestä prosessista, ja semmoinen me ollaan tänä keväänä Suomessa nähty.

Ruotsin vähäinen lakkojen määrä ei selity lakko-oikeuden tiukoilla rajoituksilla vaan sillä, että työmarkkinaosapuolet tekevät vahvaa yhteistyötä. Sovitteluinstituutio toimii, ja lähtökohtaisesti riidat tulkitaan aina työntekijän etujen mukaisesti. Miksi hallitus ei yritä päästä tavoitteeseen ottamalla edellä mainittuja työkaluja käyttöön tai parantamalla vaikka palkansaajien asemaa yrityksien hallinnoissa? Onkin syytä kysyä, onko hallituksella kepin käytön lisäksi laarissa yhtään porkkanaa tarjolla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

19.46 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä poliittisista lakoista sen verran vielä, että perimmäiset syyt näihin poliittisiin lakkoihin ja mielenilmauksiin ovat semmoisia, joihin työnantajalla ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa, eikä työnantaja ole siihen ikään kuin syyllinen. Näin ollen työnantajat ja työntekijät joutuvat ikään kuin sijaiskärsijöiksi tässä asiassa. Eli tätä haluaisin korostaa, että on ihan oikein, että meitä päättäjiä vastaan aiheutetaan poliittisesti toimenpiteitä, mutta se, että niitä asetetaan yrittäjiä ja sitä kautta myöskin työntekijöitä vastaan, on epäreilua.

Ja jos täällä puhutaan siitä, että näiden lakkojen vaikutus on keskimäärin puoli tuntia tai tunti vuodessa, niin se ei yhtään lohduta sitä pienyrittäjää, joka tilaustensa myöhästymisen vuoksi joutuu maksamaan niin suuria myöhästymissakkoja, että menettää siinä yrityksen — taloudellisiin vaikeuksiin, ajautuu konkurssiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.47 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piisinen puhuu asiaa. Siinä on nimenomaan sijaiskärsijöitä — kyllä, työnantajat ovat sijaiskärsijöitä, ja niin ovat myös työntekijät sijaiskärsijöitä. Tästä me aikaisemminkin täällä puhuttiin.

Miksi ministerit sitten käyttävät sotatermejä edelleen? ”Me emme peräänny.” Aidot neuvottelut käyntiin. Pääministeri olisi yhdellä lauseella saanut päätettyä lakot tässä valtakunnassa — sijaiskärsijöinä eivät olisi yritykset ja työntekijät. Tämä on juuri se pointti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.48 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en ole ensimmäinen Kontula Suomen eduskunnassa. Isoisoisäni Manu Kontula oli aikanaan kansanedustajana. Hän ansaitsi kannuksensa muun muassa kuuluisissa Voikkaan lakoissa vuonna 1904. Kysymyshän oli silloin niin kutsutusta pillulakosta eli ensimmäisestä me too -lakosta, jossa paperitehtaan naiset nostivat metelin siitä, että paikallinen työnjohtaja yritti suudella väkisin ja nosteli hameita 15—17-vuotiaiden naistyöntekijöidensä siihen lupaa antamatta. No, silloin meillä ei ollut lakko-oikeuslainsäädäntö vielä kovin kummoisella mallilla, ja muun muassa Manu Kontula menetti työpaikkansa tämän lakkoilun seurauksena. Lakot kuitenkin sellaisinaan jäivät Suomen historiaan sekä vaikuttivat merkittävästi yhteiskunnalliseen järjestäytymiseen tasa-arvokysymyksissä ja myös osin meidän lainsäädäntöömme. [Puhemies koputtaa]

Tämän uuden lain myötä tällainen lakko olisi jälleen kielletty [Puhemies koputtaa] ja työntekijä voisi menettää työpaikkansa. [Aino-Kaisa Pekonen: Voi Manu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toivon, että tässä salissa kiinnitetään huomiota sa-
navalintoihin. — Edustaja Kymäläinen.

19.49 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tähän huoleeni eduskuntatyöskentelystä, kun tämän lain kohdalla ministeri sanoi pöntöstä, että tämä on poikkeuksellisen hyvin valmisteltu valiokunnassa. Mutta kyllä sanon, että eduskunnan työskentelystä on ohjeet ja suositukset ja perinteetkin, ja niitä tässä on kyllä aika räikeästi rikottu, kun on pidetty istuntovapaiden aikana aamuisin ja iltaisin ylimääräisiä kokouksia. Tässä ei ollut pakko kiirehtiä, koska hallituksen esityksen mukaan voimaantulo olisi 1.7. eli valiokunnassa voitaisiin käsitellä tätä aivan rauhallisesti ja perusteellisesti edelleenkin, kuten hyviin tapoihin kuuluisi. [Saara-Sofia Sirénin välihuuto]

Tämän lisäksi on ennenkuulumatonta, että peruite tämän matkan. Kaikkia asiantuntijoiden lausuntoja ette halunneet tähän lausuntoon, asiantuntijoita ei kutsuttu vaan otettiin kirjallisena, asiantuntijoille ei annettu kahta päivää enempää eli kohtuullista lausuntoaikaa, ja sitten vielä on se, että ei tässä koko esityksessä ole edes voimaantulopäivästä kirjausta, [Puhemies koputtaa] mikä on täysin ennenkuulumatonta eduskunnassa. [Saara-Sofia Sirén: Ei ole, ihan normaalia! — Puhemies: Aika!] Ja teitte pykälämuutoksia ilman, että käytitte sitä uudelleen PeVissä arvioitavana — täysin käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

19.51 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kymäläiselle lohdutukseksi voin kertoa niin perustuslakivaliokunnan kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenenä, että me oikeastaan teimme tuohon lainsäädäntöön juuri sanatar-kasti ne ehdotukset, joita PeVistä ehdotettiin. Sieltä sanottiin, että työntekijälle pitää antaa kirjallisesti tämä ilmoitus, ja se lisättiin sinne lainsäädäntöön. Lisäksi tulivat ihan sanatar-kasti nämä muut, mitä PeV ehdotti.

Ihmettelenkin sitä, että tässä nyt haluttaisiin jotenkin perustuslakiasiantuntijana kuulla työelämäprofessori Seppo Koskista. Minä ymmärtäisin tämän teidän yskänne ja ihmetyk-senne, jos te olisitte saaneet tämän lausunnon joltakin valtiosääntöoikeuteen erikoistuneelta professorilta, mutta nyt te vetoatte teidän omassa Demokraatti-lehdessänne haastateltuun työelämäprofessori Seppo Koskiseen ja kuulette häntä perustuslakiasiantuntijana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

[Suna Kymäläinen: Vähättelettekö te professoria?] Hän ei ole erikoistunut valtiosääntöoikeuteen, eikä hän ole erikoistunut perustuslain tulkintaan, joten ihan voitte olla rauhassa. Tässä ei ole tehty mitään perustuslain vastaista lainsäädäntöä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

19.52 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa todellakin hallituspuolueet muuttivat vielä perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen tuota voimaantulosäännöstä, jonka voidaan katsoa olevan perustuslakiherkkä. Enkä itse vähättelisi yhtäkään asiantuntijaa, yhtäkään professoria. Eivät nämä valtio-oikeusoppineet ole voineet lausua tästä asiasta, kun emme me ole kysyneet heiltä. [Li Andersson: Juuri näin, se tehtiin sen jälkeen! — Karoliina Partasen välihuuto] Tämä muutos tehtiin ministeriön vastineessa, minkä jälkeen menimme suoraan tähän mietinnön käsittelyyn, ja muutos tehtiin siinä. Ei yksikään asiantuntija, ei valtio-oikeusoppinut eikä kukaan muukaan, ole voinut ottaa kantaa tähän asiaan, ja tätä pidän hieman ongelmallisena. [Antti Lindtman: Eikä vaan hieman!] En voi luottaa siihen, että valiokunnan osaaminen yksinomaan riittäisi tämän asian arvioimiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

19.53 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä kerran ei ole kiire, niin minkä takia sitten tätä asiaa ei voi arvioida? Tässä äsken puhui ensimmäisen kauden kansanedustaja. Teillä on noin vuoden kokemus tästä talosta, enkä pidä sitä huonona, koska jokaisena päivänä me kaikki opimme. [Karoliina Partasen välihuuto] Mutta tässä annettiin ymmärrys siitä, mikä minusta on varsin loukkaavaa... — Minä puhun nyt. — Koskinen työelämäprofessorina... [Karoliina Partasen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Puheenvuoro on Kiurulla.

...te vähättelitte hänen käsityksiään siitä, olisiko tässä ongelmaa. Tässä arvioidaan työelämän perusoikeuksia, joihin hän nimenomaan on erikoistunut. Minä ehdotin sitä, että olisi kysytty valtiosääntöoikeuden asiantuntijoilta, kahdelta tai kolmelta, niin kuin tehtiin aikanaan, esimerkiksi kun vastaava tapaus kuusi vuotta sitten oli täällä. Mutta te olette niin varmoja asiasta, että tämä on perustuslain mukainen, koska ei edes kysytty. Kyllähän tämä kertoo siitä, että teillä on varaa ottaa riskejä. Sen takia nämä survotaan ja painetaan läpi, eikä sillä ole totuuden kanssa mitään tekemistä. Minusta tämä on asiatonta kansan demokratian hyväksikäyttöä, [Puhemies koputtaa] ja tämä on jotain sellaista, [Puhemies: Aika!] mitä me emme ymmärrä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

19.54 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta tosiaan olen ensimmäisen kauden kansanedustaja. Viimeiset kymmenen vuotta työskentelin asianajajana ennen kuin tähän taloon tulin, ja luulen nyt jotakin tietäväni lainsäädännöstä.

Meillä on perustuslaissa ainoastaan rikoslainsäädännön osalta taannehtivan lainsäädännön kielto. Se löytyy sieltä 8 §:stä, ja te voitte sieltä sen aivan hyvin lukea. Mitä tulee sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

tähän tämän lainsäädännön voimaantuloon ja taannehtivuuteen, niin meidän emme tee vaikutuksia taannehtivasti vaan eteenpäin. Kun tämä laki tulee voimaan, niin sen jälkeen ole viin lakkoihin tämä tulee vaikuttamaan.

Mutta kyllä pikkusen ihmettelen, että kun teilläkin on iso ryhmä ja teillä on siellä lakiasiantuntijoita, niin he olisivat varmasti pystyneet tämän perustuslain 8 §:n teille suomentamaan. [Tere Sammallahti: Jos osaisivat!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.55 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taannehtivan rikoslain kielto on nimenomaisesti perustuslaissa. Sen sijaan on laaja oikeuskäytäntö eri sopimusaloilla siitä, että taannehtivasti ei lainsäädännöllä muuteta voimassa olevia sopimuksia, ja erityisen vahva tämä käytäntö on työehtosopimusten osalta. Kun työehtosopimuksiin sisältyy työrauhaan liittyviä säännöksiä ja niissä voi olla jopa oma lohkonsa, useita pykälä ja kohtia, koskien työrauhaa juuri sillä alalla, niin perinteinen ajatus on, että tällaiset muutokset, jotka ikään kuin jo voimassa olevaa sopimusta muuttavat lainsäädännön muutoksella, eivät tule voimaan kesken sopimuskautta vaan vasta sitten työehtosopimuskauden päättyessä.

Tähän on viitattu tässä keskustelussa, että se olisi ollut se normaali tapa tässä varsinkin sen työehtosopimuslain muutoksen osalta, mutta vastaavaa tietysti tässä tulisi soveltaa myös työriitalain osalta, koska ulotetaan tällaiset hyvityssakko- ja muut menettelyt työehtosopimuspuolelta siihen kenttään, jossa ei ole minkäänlaista sopimus pohjaa, [Puhemies koputtaa] jonka rikkomuksista olisi kysymys. Tätä tarkennusta sitten [Puhemies: Aika!] tuon muutoksen takia olisi ollut hyvä tietysti katsoa tuolla perustuslakivaliokunnassa, kun se tuli uutena asiana työ- ja tasa-arvovaliokunnan muutoksen takia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.56 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Teitä demareita ei kiinnosta duunareiden asia. Teitä kiinnostaa enemmän ay-liikkeen valta. Me perussuomalaiset ja hallitus haluamme huolehtia, että yhä useammalla suomalaisella on työtä. Mikäli ei ole kilpailukykyä, ei ole myöskään työpaikkoja eikä investointeja. Meillä on vielä toki paljon tehtävää paremman työelämän eteen. Työ ei siis lopu tähän. Työministeri Satorin on ilmaissut, että henkilöstön parempaa edustusta yrityksissä voidaan harkita Ruotsin mallin mukaisesti, ja tämä olisi mielestäni hyvä asia.

Marinin hallituksen johdolla taottiin ennätysvelka Suomelle, ja nyt te demarit salaatte vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset. [Krista Kiuru: Mites se nyt tähän liittyy, kun tällä esityksellä ei ole yhtään kustannusvaikutuksia, ei euroakaan?] Siinä teidän toimenne työntekijöiden eteen.

Haluan vielä sanoa tästä valiokunnan toimintatavasta, että valiokunnan puheenjohtaja Sirén on hoitanut korrektisti ja luottamuksellisesti valiokunnan kokousten aikataulua ja koko tätä prosessia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kuusi pyydettyä vastauspuheenvuoroa, ja luulen, että niiden jälkeen on syytä mennä puhujalistaan. — Edustaja Marttila.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

19.58 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että täällä on puhuttu myös historiasta. Keskellä talvisodan pommituksia tammikuussa 1940 syntyi niin kutsuttu tammikuun kihlaus. Yhteisessä julkilausumassa työnantajapuoli tunnusti ensimmäistä kertaa työntekijäjärjestö SAK:n tasavertaiseksi neuvottelukumppaniksi.

Nyt hallitus on rikkomassa tämän lupauksen ja aivan perustavanlaatuisella tavalla muuttamassa sitä tapaa, jolla Suomessa on säädetty erityisesti työelämää koskevia lakeja. Ensi töiksi ollaan rajoittamassa lakko-oikeutta — ensi töiksi, sillä mikä enää estäisi ajamasta läpi joukon muita heikennyksiä työntekijöille? Orpon hallitus on aivan historiallisella tavalla asettunut työnantajan puolelle, ja missään muussa Pohjoismaassa ei ole toteutettu näin epätasapainoisia uudistuksia, eikä varsinkaan lakiin runnomalla.

Täällä on viitattu demokratiaa halventaviin lakkoihin, ja kyllä demokratia ymmärretään varsin suppealla tavalla vain parlamentarismiksi, jossa kansalla on ääni vain kerran neljässä vuodessa, vaikka kansanvalta on paljon muutakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Lyly.

19.59 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron silloin, kun ministeri oli vielä paikalla. Olisin vain korjannut tätä tasapainokysymystä, kun täällä väitetään, että tämä on hyvin tasapainoinen. Siellä olivat palkansaajapuoli ja työnantajapuoli olleet eri mieltä tästä, että tämä on sillä tavalla tasapainossa, mutta täytyy muistaa, että kun palkansaajapuolella oli kymmenen kohtaa tuolla, jotka olivat heidän mielestään pielessä, niin työnantajapuolella oli vain yksi, joka liittyi tähän, kuinka pitkä saa olla tämän poliittisen työtaistelun pituus. Eli ne eivät olleet tasapainossa.

Sitten halutaanko me esiintyä tässä semmoisena maana, Pohjoismaissa ensimmäisenä maana, joka rajoittaa myötätuntotyötaisteluja ja tekee poliittiset lakot lainsäädäntöön ja niin pois päin? Me ollaan tällaisella tiellä, ja Euroopassakaan ei näitä maita ole juuri ollenkaan, joissa olisi rajoitettu tällä tavalla.

Ja sitten tämä on ILO:n valvontakäytännössä ihan ydintyötaistelualuetta, joka liittyy tähän työehtosopimuksen tekemiseen, liittyy tukityötaisteluihin, [Puhemies koputtaa] myötätuntolakkoihin ja poliittisluonteisiin lakkoihin. Ne ovat kaikki samassa kategoriassa, [Puhemies koputtaa] ja tämä tuli Kari Tapiolan, ILO:n varapääjohtajan, informaatiossa meille. [Puhemies: Aika!] Ja sitten vielä yksi...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika on nyt ikävä kyllä kulunut loppuun tässä vastauspuheenvuorossa. Kohta on puheenvuoro. — Edustaja Gebhard.

20.00 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän hallituspuolueiden demokratiakäsitys on siitäkkin syystä aika erikoinen, että eivät äänestäjät voi antaa mandaattia sellaiselle politiikalle, josta ennen vaaleja ei ole mitään heille hiiskuttu. Joten kertokaa, arvoisat perussuomalaiset, mitä siellä Säätytalolla oikein tapahtui, kun teidän takkinne kääntyi täydellisesti, kun ennen vaaleja lupasitte säilyttää lakko-oikeuden nykyisessä laajuudessaan.

Tästä tasa-arvovaikutusten arvioinnista haluaisin kyllä sanoa, että hallitusohjelmasta löytyy korulauseita työelämän tasa-arvon edistämiseksi, ja erityisesti siksi pohdin, että miksi ihmeessä vaatimus arvioida tämän esityksen vaikutuksia pienipalkkaisten naisval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

taisten alojen asemaan on tullut arvioiduksi vasta valiokuntakäsittelyssä eikä sielläkään suullisesti, ja vielä huolestuttavampaa on, että hallituksella ei itse asiassa tunnu olevan mitään vastauksia siihen. Olisiko tämän esityksen tasa-arvo-ongelmille pitänyt esimerkiksi tehdä jotain. Lienee faktaa, riidatonta, että naisvaltaiset pienipalkkaiset alat kärsivät tukityötaisteluiden rajoittamisesta. [Puhemies koputtaa] Miksi mitään ei ole pohdittu? Voisiko tälle tehdä jotain?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

20.02 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nostan esille kaksi mielestäni tärkeintä huomiota, jotka puhuvat tämän esityksen hylkäämisen puolesta:

Hallituksen lakiesityksen ensimmäinen perustavanlaatuinen ongelma on se, että esitys osuu työtaisteluoikeuden syvimpään ytimeen tavalla, joka ei ole länsimaalaiselle demokralialle sopivaa.

Toisekseen lakiesitystä on valmisteltu sekä viety eteenpäin tavalla, joka ei ole mahdollistanut esityksessä esitettyjen muutosten perusteellista selvittämistä tai kunnollista kolmikaantista käsittelyä. Hallitusohjelman tiukka kirjaus sekä hallituksen asettama tiukka aikataavoite ovat rajoittaneet lainvalmistelijoiden mahdollisuutta tehdä harkittua ja hyvän hallintotavan edellyttämää lainvalmistelua. Olisinkin ministeriltä halunnut vielä kuulla kommentteja tästä lainvalmistelun laadusta, mutta hän ehti valitettavasti jo lähteä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

20.03 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On pakko tarttua vielä tähän kysymykseen poliittisista lakoista ja siitä, että työnantajalla ei olisi mitään roolia näitten poliittisten lakkojen osalta. No tällä logiikalla sitten palkansaajallakaan ei voi olla mitään roolia siinä, mitä hallitus päättää, ja siitä huolimatta tässä maassa ovat ennatyslakot olleet viime syksynä sen takia, kun hallitus on tätä lainsäädäntötyötään tehnyt. Työnantajalla on ihan samanlainen vaikutusvalta kuin hallituksellakin, jos se avataan niin, että työnantajien edustajat istuvat EK:n ja SY:n hallituksissa, jotka hallitusohjelmaan kirjjasivat sen, mitä hallitusohjelmassa nyt lukee, kirjoitusvirheineen. Se tarkoittaa, että he ovat itse asiassa itse osallisena näihin poliittisiin lakkoihin ja itse ajaneet tämän maan tähän tilanteeseen ja itse nyt maksavat viulujaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

20.04 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vähän virheellisiä tai vähintäänkin harhaanjohtavia väitteitä, joita olisi syytä tässä korjata:

Ensinnäkin sanottiin, että ammattiyhdistysliike ei olisi esittänyt konkreettisia muutoksia tähän vaan että ay-liike olisi esittänyt koko tämän lakiesityksen perumista. Tämähän ei pidä paikkaansa. Ne tehdyt esityksethän ovat julkisesti kaikkien luettavissa myöskin mediasta. Ammattiyhdistysliike itse asiassa esitti muutoksia, jotka olisivat tehneet meidän käytännöistä enemmän samantyyppisiä kuin muissa Pohjoismaissa. Eli sen sijaan, että oltaisiin ainoana Pohjoismaana lailla asetettu tällainen aikaraja tai rajoitettu myötätuntotaisteluja kovemmin kuin missään muualla, nämä olisivat lähtökohtaisesti sallittuja, mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

ta niihin voitaisiin soveltaa tämmöistä suhteellisuusarviointia, mitä työtuomioistuin tekee. Mutta tämä ei hallitukselle kelvannut.

Toiseksi, kun tässä on väitetty, että näillä muutoksilla ei vaikuteta siihen lakko-oikeuden ytimeen, kiinnitän huomiota niihin rajoituksiin, mitä nyt tehdään tukilakkojen eli myötätuntotyötaisteluiden osalta. [Antti Lindtman: Juuri näin! — Puhemies koputtaa] Niitähän tehdään tukeakseen osapuolta silloin kun työrauhavelvoite ei ole voimassa yleensä heikon neuvotteluaseman omaavilla aloilla. [Puhemies: Aika!] Nyt juuri näiden työntekijöiden mahdollisuutta ajaa laillisesti omia oikeuksiaan te olette heikentämässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, vastauspuheenvuoron aika on päättynyt. — Nyt mennään varsinaiseen puhujalistaan. [Saara-Sofia Sirén: PeVin puheenjohtajalle!] — Edustaja Lyly.

20.06 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin tässä aluksi jo vähän kerrata tätä taustaa ja sitten mennä varsinaisesti tuohon asiaan.

Tämä esillä oleva työrauhaa koskeva lakipaketti on yksi osa Orpon—Purran hallituksen voimakasta työntekijöiden aseman heikennystä. Muita ovat ansiosidonnaisen työttömyysturvan romutus kahdessa eri vaiheessa — ja ilmeisesti kolmaskin on vielä tulossa, jos riihen uutisia kuullaan — aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, paikallisen sopimisen laajentaminen — yksipuolisesti ja ilmeisesti lailla — vientivetoisen työmarkkinamallin vieminen lakiin, sovittelijan työn rajoittaminen, yt-ajan nostaminen 20:stä 50:een ja neuvotteluajojen puolitus, ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus, määräaikaisten työsuhteiden lisääminen ilman syytä ja työmarkkinakaaoksen synnyttäminen ja luottamuksen rapauttaminen. Esillä on ollut myös eläkeikään puuttuminen. Mitähän tässä vielä aikanaan näemme?

Vuosikymmenten työ menee kerralla toiseen asentoon. Osa näistä edellä luetelluista on tällä jo käsitelty ja valitettavasti voimassa, osa on nyt käsittelyssä ja osa on vasta tulossa.

Arvoisa rouva puhemies! Työrauhapaketti on poikkeuksellisen raju ja täysin yksipuolisesti tehty. Vastaavaa lainsäädäntöä ei ole muualla Pohjoismaissa. Niissä ja monessa muussa maassa on sama työrauhasääntö kuin meillä nyt on voimassa.

Lakkojen määrät ovat meillä vähäisiä: noin puoli tuntia työllistä kohti, noin 161 600 päivää on 25 vuoden historian keskiarvo. Hallituksen jakso esityksessä oli vuodet 2018—2022. Siinä keskimääräinen taso oli 350 000 päivää — noin kaksinkertainen tuohon 25 vuoden keskiarvoon. Siinä ei kerrottu sitä, että vuonna 2022 oli yli puolet sen jakson työtaistelupäivistä. Sinä yhtenä vuotena oli 960 000 työtaistelupäivää. Muistatte varmaan, muun muassa hoitajien ja julkisen puolen työtaistelut ajoittuivat tälle vuodelle.

Hallitus tavoittelee tällä esityksellä 5—10 prosentin vähennystä lakkoihin. Puhutaan siis muutamasta minuutista keskimäärin työllistä kohti. Häiriöttömyys ja ennustettavuus ovat esityksen keskiössä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin kaikista työtaisteluista yli 80 prosenttia on työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä täysin laillisia toimia, kun neuvottelutulosta ei ole saatu. Se vajaa 20 prosenttia pitää sisällään muut lakot. Muita laillisia lakkoja ovat myötätuntotyötaistelut, poliittisluonteiset lakot, puhtaasti poliittiset lakot ja työpaikkakohtaiset palkkariidat, työjärjestelyihin ja työpaikkojen vähentämiseen liittyvät surulakot — ne työpaikkakohtaiset ovat usein työrauhan vastaisia. Työrauhan vastaisia ja laittomia lakkoja yleensä ottaen on hallituksenkin esityksen mukaan 7—12 prosenttia kaikista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Ongelma tässä on se, että hallituksen esitys ei pureudu lakkojen juurisyihin, eikä siinä esitetä arviointineuvoston vaatimia vaihtoehtoisia ratkaisuja, kuten vain sanktioiden korottamisia ja lakkorajojen kiristysä. Esimerkkejä niistä olisivat henkilöstön parempi osallistaminen, tiedonsaannin parantaminen — niin kuin esimerkiksi Ruotsissa, joka tässä aiemmin keskustelussa tuli esiin — henkilöstön edustus yritysten hallinnossa, työntekijöiden tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa, alipalkkauksen kriminalisointi ja järjestöjen kanne-oikeus.

Muistutan myös siitä, että sopimuksellisesti rauhallinen jakso tämän 25 vuoden aikana koettiin vuosina 2011—2017, kun tehtiin viimeisiä keskitettyjä ratkaisuja. Silloin tehtiin muun muassa raamisopimus, työllisyys- ja kasvusopimus ja kilpailukyky sopimus ja myös viimeisin eläkeratkaisu. Sen jakson työtaistelujen määrät olivat noin 40 000 päivää per vuosi. Se on noin yksi neljäsosa siitä, mikä oli tämän 25 vuoden keskiarvo, eli varsin vähän.

Sitten katsotaan tätä kokonaisuutta myöskin, verrataan sitä myös sellaiseen asiaan, kuinka paljon työpäiviä menetetään eri asioilla. Kun työtaistelujen osalta puhuin tuosta puolesta tunnista, niin jos nyt verrataan vaikka sairauspäiviä — julkisella puolella se on noin 15 päivää per henkilö vuodessa ja yksityisellä puolella noin 10, tunteina 75—115 päivää per vuosi — työtaistelut ovat 150 kertaa pienempi ongelma työaikamenetyksinä kuin sairauspoissaolot. Tämäkin pitää pitää mielessä, mihin meidän pitää tämä kärki laittaa. Mainittakoon myös, että tämän 25 vuoden jakson työtaistelut ovat keskimäärin vain kuudesosa siitä, mitä ne olivat 1970- ja 1980-luvuilla, eli työelämä on rauhoittunut todella paljon niistä ajoista.

Tässä murretaan monia sellaisia asioita, mitä on tehty vuosikymmenten aikana, ja palaan niihin seuraavassa puheenvuorossa — ilmeisesti seitsemän minuuttia on tämä aika? [Puhemies: Seitsemän minuuttia!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lakiesitystä on valmisteltu ministeriössä asian laajuuteen ja merkityksellisyyteen nähden liian tiukalla aikataululla, joka ei ole mahdollistanut esityksessä esitettyjen muutosten perusteellista selvittämistä ja kunnollista kolmikantaista käsittelyä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Hallitusohjelman tiukka kirjaus ja etukäteen lukkoon lyöty tavoite on rajoittanut lainvalmistelijoiden mahdollisuutta tehdä harkittua ja hyvän hallintotavan edellyttämää lain valmistelua ja lakitekstiä.

Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Näin pitää olla jatkossakin. Vaikka hallitus on sanonut vievänsä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä.

Hallituksen esityksessä poliittisten lakkojen määritelmä on epäselvä, eivätkä valiokunnan tekemät muutokset ole selkeyttäneet määrittelyä riittävästi. Myötätuntotyötaisteluiden järjestämismahdollisuuksia rajataan, muutetaan ja vaikeutetaan tavalla, joka sisältää ongelmia perusoikeusnäkökulmasta. Esitetyt pykälämuutokset eivät ole riittävän selkeitä ja tarkkarajaisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Hallituksen esityksessä lakkojen määrää halutaan vähentää 5—10 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa työtaisteluissa menetettyjen työpäivien määrä on ollut viimeisten vuosikymmenten ajan suhteellisen vähäinen. Viimeisten 25 vuoden aikana työtaisteluja on ollut keskimäärin noin 161 600 työpäivää vuodessa. Se on noin puoli tuntia työssä käyvää kohti vuodessa. Hallituksen esityksessä esitetty yhden tunnin työajan vuosittainen lisäys työntekijää kohden on todettu ministeriön vastineessakin vääräksi, ja oikea luku on kuusi minuuttia.

Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädännön arviointineuvosto on lakiesityksestä antamassaan arviossa katsonut, että hallituksen esityksessä pitäisi käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja. Niitä ei kuitenkaan ole esitetty eikä lisätty missään vaiheessa. Hallitus haluaa yksipuolisesti muuttaa työelämän pelisääntöjä lisäämällä työnantajien määräysvaltaa. Suomalaisten yritysten keskimääräinen tuottavuus on ollut 15 vuotta nol-lan tuntumassa. Yritysten investoinnit ovat valuneet suoraan osinkoihin, eikä yritysten kasvuun, innovaatioihin ja tuotekehitykseen ole satsattu riittävästi, kuten muualla maailmas-sa. Työtaisteluoikeuden rajoittaminen työnantajien omaisuudensuojaan vedoten ei ole pe-rusteltua perustuslain eikä Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten osalta. Ratkaisua olisi sen sijaan haettava keinoilla, joilla aidosti parannetaan työpaikkojen toimintaa työ-markkinatoimijoiden kesken. Palkansaajapuolen edustajat ovat esimerkiksi nostaneet esiin keinoja parantaa yritysten kannattavuutta paremman työvoiman sitouttamisen ja osallista-misen kautta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus perustelee puuttumista perustuslain ja kansainvälis-ten sopimusten suojaamaan työtaisteluoikeuteen taloudellisilla ja omaisuudensuojaan poh-jautuvilla syillä. Ollakseen hyväksyttävä perusoikeusrajoituksen on perustuslakivaliokun-nan käytännön mukaan oltava painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ILO:n tulkintakäytännön mukaan taloudelliset ja kaupalliset näkökohdat eivät ole hyväksyttäviä perusteluja lakkojen rajoittamiselle. Myöskään Euroop-pa ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudelli-nen vahinko ei ole sallittu perustelu työtaisteluiden rajoittamiselle.

Hallituksen esityksellä myötätuntotyötaisteluiden käyttövoimaa rajattaisiin merkittä-västi. Työmarkkinoilla myötätuntotyötaistelut ovat tyypillisesti olleet tapa tukea toisen ammattiryhmän sopimusneuvotteluita tilanteessa, jossa tämän ammattiryhmän oma työ-taisteluvoima on syystä tai toisesta rajoitetumpi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saa-man selvityksen mukaan esimerkiksi naisenemmistöisellä hoitoalalla muiden alojen myö-tätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa. Tällaisilla aloilla neuvottelulähtökohdat ovat erilaiset, jolloin muiden alojen tuki voi olla merkityksellistä.

Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös pariteettiperiaatteen romuttuminen. Pa-riteettiperiaate tarkoittaa, että kollektiivisen työoikeuden osapuolia eli työmarkkinajärjes-töjä kohdellaan tasavertaisesti. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan nostettavaksi merkittä-västi vain työrauhaan kohdistuvista työehtosopimusrikkomuksista määrättävien hyvitys-sakkojen euromäärää. Työrauha on työntekijäpuolen pääasiallinen sopimusvelvoite, ja työrauhaan kohdistuvat työehtosopimusrikkomukset ovat tavallisesti työntekijäpuolen rik-komuksia. Vastaavasti työnantajapuolen rikkomukset kohdistuvat tyypillisesti muihin työ-ehdosopimuksen ehtoihin, joista määrättäviä seuraamuksia ei esitetä nostettavaksi. Hyvi-tyssakkojen suuruuden yhtäläisyys työnantaja- ja työntekijäpuolella on taannut tietynlai-sen tasapainon työtuomioistuimen toiminnassa. Nyt ei kosketa työnantajan rikkomusten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

seuraamuksiin, mikä ei ole oikein. Pariteettiperiaatteen tulisi olla jatkossakin entisenlaisensa, koska se on toiminut tasapainottavana tekijänä rikkomusten tuomitsemisessa.

Työntekijälle asetettuun hyvitysvelvollisuuteen liittyy niin paljon ongelmia, tärkeimpänä yksilön oikeusturvan heikentyminen, että se olisi poistettava esityksestä. Kollektiivisiin hyvityssakkoihin esitetään lisäksi suuria korotuksia, eli ne nelinkertaistuvat. Työnantajan neuvotteluvoiman ja direktiovallan arvioidaan kasvavan hyvityssakkojen korottamisen ansiosta, minkä arvioidaan johtavan siihen, että etenkin heikosti järjestäytyneillä aloilla on jatkossa nykyistä heikommat työehdot. Hyvityssakot johtavat työrauhan vastaisten työtaisteluiden määrän vähenemiseen, ja uusintatyötaisteluja on jatkossa todennäköisesti todella vähän, joten henkilökohtaista 200 euron seuraamusmaksua ei senkään vuoksi tarvita. Nykyisilläkin hyvitysten tasoilla jatkamiseen liittyviä tuomioita on ollut erittäin vähän. 2000-luvulla niitä on ollut 39, kun kaikkienensa oikeusjuttuja on ollut yli 1 600, joista yli 1 100 on päätyntä kokonaan tai osittain hyväksytyiksi. Oikeaa tarvetta tällaiselle henkilökohtaiselle hyvitysmaksulle ei ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

20.19 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Lakko-oikeuden rajoittaminen on osa oikeistohallituksen ideologista ja itsetarkoituksellista hyökkäystä suomalaista ammattiyhdistysliikettä ja suomalaisia työntekijöitä vastaan. Jo nyt on selvää, että hallituksen työmarkkinapolitiikka, mukaan lukien tämä esitys, ei tule vähentämään lakkojen määrää vaan lisäämään niitä. Yksipuolisen sanelupolitiikan tuloksia niitetään todennäköisesti jo ensi syksyn työmarkkinakierroksella, josta uhkaa tulla historiallisen vaikea ja historiallisen lakkoherkkä. Toimiessaan näin oikeisto toivoo, että se saa jälleen uusia perusteita jatkaa hyökkäyksiään ay-liikettä vastaan. Aiheutuva taloudellinen vahinko ja vastakkainasettelun lisääntyminen yhteiskunnassa näyttävät olevan oikeistolle toisarvoista. Yhdelläkään näistä niin sanotuista työelämäuudistuksista ei ole kyetty edelleenkään osoittamaan juuri minkäänlaisia vaikutuksia työllisyyteen tai julkiseen talouteen. Pohjoismaisen työmarkkinamallin romuttamisen hinta tulee olemaan kallis ja saavutettavat hyödyt olemattomia.

Mitä työrauhan lisäämiseksi olisi sitten voitu tehdä? Ruotsissa lakkojen vähäisen määrän takaa vahva luottamus, jota tukee työntekijöiden tulkintaetuoikeus ja vahva edustus yritysten hallinnossa. Myös vahvalla sovittelijainstituutiolla on Ruotsissa merkittävä rooli. Hallitus ei ole ottamassa käyttöön mitään näistä toimivista keinoista, vaan on päinvastoin romuttamassa myös sovittelijainstituution sitomalla sen kädet niin sanotulla vientiveitoisella palkkamallilla. Edelleen tämän kokonaisuuden tuloksena ei tule olemaan vähemmän vaan enemmän lakkoja.

Tämä hallituksen esitys koostuu poliittisten työtaisteluiden rajoittamisesta, myötätuntoaisteluiden rajoittamisesta ja lakkosakkojen korottamisesta. Kaikilla näillä muutoksilla heikennetään suomalaisten työntekijöiden mahdollisuuksia puolustaa omia työehtojaan, omaa asemaansa ja elämiseen riittävää palkkaa.

Ennen vaaleja perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP vastasivat palkansaajajärjestöjen kyselyyn kannattavansa lakko-oikeuden turvaamista vähintään nykyisellä tasolla. Kun valtaan nousee tällä tavalla petollisilla lupauksilla, onkin ensiarvoisen tärkeää, että kansalaisyhteiskunnalla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin myöskin vaalien välillä. Nyt se mahdollisuus ollaan mitätöimässä, kun poliittisten lakkojen kesto rajataan 24 tuntiin tai jopa sen alle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Poliittisilla lakoilla on erityinen merkitys Suomen historiassa, sillä monien työntekijöille kuuluvien oikeuksien lisäksi jopa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus Suomessa on saavutettu poliittisilla lakoilla. Kansalaisten enemmistö vastustaa lakko-oikeuden rajoittamista ja muita hallituksen kaavailemia työelämäheikennyksiä. Kansan enemmistöltä ollaan nyt viemässä oikeus vastustaa sammutetuin lyhdyin ajettuja heikennyksiä, jotka tarkoituksella pimitettiin kansalta eduskuntavaaleissa. Toisin kuin Suomen kansainväliset velvoitteet edellyttäisivät, hallitus ei ole tehnyt mitään eroa puhtaasti poliittisten ja poliittisluontoisten työtaisteluiden välillä, joista jälkimmäisissä on suoraan kyse työntekijöiden asemaan ja toimeentuloon vaikuttavista seikoista. Molempia lähdetään nyt rajusti rajoittamaan, ja syy on selvä. Työntekijöiden toimeentuloa ja työehtoja halutaan lähteä lakiteitse polkemaan ilman, että järjestäytyneet työntekijät pystyisivät millään tavalla puolustautumaan.

Myös myötätuntotaistelutoimien, kuten tukilakkojen, rajoittaminen heikentää laajasti työntekijöiden neuvotteluasemaa. Tähän asti pienemmät ammattiliitot ovat onnistuneet torjumaan työnantajien ajamia heikennyksiä isompien tuella. Tukilakoilla on ollut tärkeä merkitys niillä aloilla, joilla työntekijöiden järjestäytymisaste on ollut pieni tai työntekijän asema muuten heikko. Käytännön esimerkkinä Postin vuonna 2019 kaavailema 700 pakettijakajan työehtojen heikentäminen onnistuttiin torjumaan tukilakoilla, jollaiset eivät enää jatkossa olisi välttämättä mahdollisia.

Myös hallituksen esitykseen sisältyvä 10 000 euron alaraja lakkosakoissa on kohtuuton. Tällainen sanktio voisi jatkossa seurata hyvin maltillisesta ja lyhytkestoisesta mielenilmauksesta, esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa kaupan kassat laitetaan vähäksi aikaa kiinni työnantajan epäasiallisen toiminnan vuoksi. Iso periaatteellinen muutos on myös yksittäisen työntekijän rankaiseminen lakkoon osallistumisesta 200 euron hyvitysseurauksella. Tämä muuttaa koko seuraamusjärjestelmän peruseriaa, sillä perinteisesti on ajateltu, että lakon laillisuudesta vastaa sen järjestävä taho, ei yksittäinen työntekijä. Tällaisesta henkilösakosta uhkaa tulla työnantajan painostusväline, jota voidaan käyttää yksittäistä työntekijää kohtaan lakon laillisuudesta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Nämä esitetyt lakko-oikeuden heikennykset menevät monessa suhteessa muita Pohjoismaita pidemmälle ja ovat kyseenalaisia Suomen kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Jopa hallituksen oman esityksen perusteluiden mukaan ILO:n valvontakäytännössä on katsottu, että lakkojen kestolle ei tulisi asettaa aikarajaa. Suomi onkin jatkossa ainoa Pohjoismaa, jossa poliittisille lakoille on asetettu kategorinen aikaraja. Toisin kuin työministeri on täällä monesti väittänyt, niin esimerkiksi Ruotsissa ei ole myöskään mitään oikeuskäytäntöön perustuvaa selkeää ylärajaa lakkojen kestolle. Samoin tukityötaisteluiden rajoittaminen menee muita Pohjoismaita pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Lakko-oikeuden rajoitukset vievät Suomen työoikeuksien tarkkailuluokalle. On kestävätilanne, että YK:n alainen Kansainvälinen työjärjestö ILO joutuu puuttumaan Suomen työmarkkinapolitiikkaan. Kaikista maailman maista juuri Suomi on joutumassa asiantuntijakomitean arviointiin ILO-sopimusten rikkomisesta. Vielä pari viikkoa sitten Kansainvälinen työjärjestö ILO toimitti työministeri Satorille kirjeen, jossa se kehotti [Puhemies koputtaa] hallitusta vielä neuvottelemaan lakko-oikeuden rajoituksista työmarkkinaosapuolten kanssa. Kuitenkin työministeri kieltäytyi neuvotteluista ja totesi medialle, että keskustelut on aikanaan jo käyty. Tämä oli ylimielistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

20.27 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä hallituksen esitys ja työrauhalainsäädännön tuominen tänne eduskuntaan, lakko-oikeuden rajoittaminen, on surullista. Tuntuu siltä, että tässä esityksessä ei pidä kutinsa mikään perustelu. Tämä ei vie Suomea pohjoismaiselle tielle vaan karkottaa meidät entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista. Ei ole Robin Hoodia pelastamassa tätä maata, kun vahvaa vahvistetaan ja heikkoa heikennetään. Oman mielipiteen kertomisesta voidaan jatkossa sakottaa, ja oikeusvaltioperiaatteen murentuminen, kansainvälisten sopimusten vähättely, kiireinen käsittely, ei kunnollisia selvityksiä, ja tasa-arvokappaleitakin on täältä poistettu. Tältä näyttää nyt suomalainen työelämä. Ja sitten täällä salissa vielä ihmetellään sitä, mitenkö ihmeessä se on mahdollista, että tätä nyt vastustetaan, että tällaisia hallituksen toimia nyt vastustetaan, kun tällä halutaan tuoda vain rauhaa. Kuten edellinen puhuja Pekonen täällä totesi, lakkoherkkyyttä tämä kyllä virittää, ja kun sitä viritetään tästä keväästä ensi syksyyn, niin ihan varmasti se jossain näkyy.

Meillä oli asiantuntijana valiokunnassa Viljanen, ja hän otti myöskin sitten omassa lausunnossaan kantaa perustuslakiin, ja perustuslain 14 §:n 4 momentissa todetaan jotakuinkin näin: ”Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.” Tältä kannalta voidaan pitää ainakin jossain määrin ongelmallisena sellaisia lainsäädännöllisiä uudistuksia, jotka vähentävät ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Demokratian toteutuminen edellyttää, että kansalaisyhteiskunnalle jää riittävästi mahdollisuuksia ilmaista käsityksensä ja pyrkiä vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, ja tätähän hallitus nyt haluaa rajoittaa, sitä, että voidaan kertoa se oma mielipide. Oman mielipiteen kertomisen pitäisi olla ihan normaali tapa toimia länsimaaisessa hyvinvointivaltiossa. Jos ei olisi mitään pelättävää, niin ei tarvitsisi pelätä myöskään sitä, että joku välillä vähän kritisoi tai kertoo mielipidettään. Sen sijaan on hiukan erikoista, jos — ja kun — lakko-oikeutta halutaan nyt rajata. Kyllä se kielii jonkunäköisestä pelosta, että mitä mieltä kansa tulevaisuudessa hallituksen esityksistä on. Sieltä on tulossa sylin täydeltä kaikennäköisiä kammutuksia — sairaussakko, potkulaki, lakko-oikeuden rajaaminen — ja kun nämä eivät perussuomalaisille varsinkaan ennen vaaleja käyneet, niin näinköhän tässä nyt sitten selitykseksi ilmaantuu taas se Putkosen kynä, kuten kiky-maksujen palautuksessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä ei ole ollut kovinkaan muodikas sana myöskään tuo ”solidaarisuus”. Solidaarisuutta ei usein kuule, mutta solidaarisuus on sitä, että heikommasta huolehditaan. Kun tämä hallitus ei halua huolehtia heikommasta, niin se myös samalla suitsii muiden mahdollisuudet pitää heikomman puolta, ja tämä tulee hallituksen esityksessä esiin nimenomaan myötätuntolakkojen kohdalla. Osa-aikaisessa työssä, epätyypillisissä työsuhteissa yleisesti ottaen työskentelevät juurikin naiset. No, minkä takia ne tasa-arvovaikutukset ovat olleet vähän vasemmalla kädellä tehtyjä, ja toisekseen, minkä takia myös jo nämä epätyypillisissä työsuhteissa olevat naiset halutaan vaientaa? Varmaan-kin siitä yksinkertaisesta syystä, että se vientivetoinen palkkamalli on sieltä vielä tulossa. Tällä saadaan myöskin nämä mielenilmaukset rajoitettua.

Ehkä kaikista kamalinta tässä kuitenkin on se, millaista keskustelua tuossa debatin aikana käytiin. Siinä todettiin, että kyllä mieltä saa osoittaa, mutta vapaa-ajalla — aivan mahdollista. [Krista Kiuru: Tälleen on maailma nykyään!] Ajatelkaa, jos hallitus senkin vielä kieltäisi, että vapaa-ajallakaan ei mieltä saisi osoittaa. [Krista Kiuru: Lähellä se oli, kun kuunteli perussuomalaisten edustajaa! — Jorma Piisinen: Kuka on sanonut niin?] Toinen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

ajatus, mikä sieltä tuli, oli, että tällä lisätään hyvinvointia: lisätään hyvinvointia sillä, että tukitaan suut.

Minä en yksinkertaisesti ymmärrä, millä perusteella hallitus yleisestikään ottaen pystyy tämän esityksensä takana seisomaan, mutta toisaalta kun ottaa huomioon sen, mitä tässä vuoden aikana on oikeudenmukaisuuden käsityksestä hallituksen puolesta meille esitelty, niin eipä tämä kyllä yllätyksenä tule.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

20.34 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Hallitus edistää tätä sanelevaa, työntekijöiden oikeuksiin historiallisesti kajoavaa lainsäädäntöä täysin faktoista välittämättä. Hallitus on kaiken lisäksi muovannut tätä lakia niin, että palkansaajajärjestöt eivät voi protestoida sitä vastaan esimerkiksi aloittamalla lakon ennen lain voimaantuloa. Tämä on epäilemättä ollut hallitukselle vain käytännön pyrkimys hiljentää eri mieltä olevat, mutta tämä on myös lainsäädäntöteknišenä ratkaisuna hyvin erikoinen. Tässä esiin nousee periaatteellinen kysymys siitä, miten suhtaudumme taannehtivaan lainsäädäntöön, ja mielestäni tällaiseen asiaan ei pitäisi suhtautua kevyesti. Siksi en voi olla ihmettelemättä sitä, miksi hallitus niin voimakkaasti vastustaa ajatusta, että annettaisiin perustuslakivaliokunnalle vielä mahdollisuus perehtyä uuteen voimaantulosäännökseen ja ottaa siihen kantaa. [Heikki Vestman pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos olette niin varmoja, että esitys on kaikin puolin ongelmaton, miksi sitä ei voisi arvioida niin, että myös me muut saisimme tästä varmuuden?

Tässä esityksessä on toki lukuisia muitakin ongelmia. Esimerkiksi sääntelyssä ei ole erotettu ns. puhtaita poliittisia työtaisteluita ja toisaalta työntekijöiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen ja oikeuksien puolustamiseen liittyviä poliittisluontoisia työtaisteluita. Ero näiden kahden poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan työtaistelun välillä on olennainen, sillä poliittisluontoiset työtaistelut kuitenkin nauttivat ILO:n yleissopimusten valvontakäytännössä työtaisteluoikeuden suojaa. Suomea sitovien ILO:n yleissopimusten tulkintakäytännön mukaisesti poliittisluontoisia työtaisteluita olisi käsiteltävä yhtenä keinoina, joilla työntekijöiden on mahdollista vaikuttaa itseään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ammatillisesti koskevaan poliittiseen päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Hallitus väittää luovansa pohjoismaista mallia, mutta muissa Pohjoismaissa nimenomaan ei olla lainsäädännöllä rajoitettu lakko-oikeutta, ei edes poliittisten työtaisteluiden osalta, myötätuntotyötaisteluista puhumattakaan. Hallituspuolueiden kanta tuntuu tosiaan olevan, että vapaa-ajalla saa lakkoilla, ja tätä fraasia on toisteltu usein. Siis silloinko ihmisen on soveliasta osoittaa mieltään, kun siitä ei aiheudu kenellekään mitään haittaa, silloin kun kukaan ei edes huomaa sitä? Poliittisen lakon seurauksena tässä maassa on saatu aikaan esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. On valtavan historiantonta väittää, ettei niillä olisi mitään merkitystä tai niillä ei saataisi edistettyä tavallisten palkansaajien oikeuksia. Lisäksi perussuomalaisten riveistä ei vielä kukaan ole kuulunut — vastausta odotan kyllä kovasti — miksi te väititte ennen vaaleja, että te haluatte säilyttää lakko-oikeuden nykyisessä muodossaan, kun nyt te toimitte päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Puhutaanpa hieman tästä henkilökohtaisesta lakkosakosta. Tämä sakko on paitsi epäoikeudenmukainen, se on myös järjenvastainen, sillä se kuormittaa tuomioistuinten resursseja epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sama asia voisi uudistuksen myötä olla käsittelyssä yhtäaikaaisesti sekä työtuomioistuimessa että käräjäoikeudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Kahden tuomioistuimen mallissa taas on merkittävänä vaarana oikeuskäytännön eriytyminen, oikeusvarmuuden heikkeneminen sekä prosessien pitkittyminen ja kustannusten nousu. On selvää, että hallituksen olisi pitänyt selvittää ja arvioida, miten tämä jako kahden eri tuomioistuimen välillä vaikuttaa oikeuskäytännön yhtenäisyyteen ja oikeusvarmuuteen. Nyt tätä ei ole juurikaan selvitetty, vaikka kyse on itse asiassa aika periaatteellisesta kysymyksestä. Tämä sakko myös keikuttaa Suomen työoikeuden keskeistä lähtökohtaa siitä, että työtaistelun seurauksista vastuun kantaa siihen työtaisteluun ryhtynyt järjestö, eivät henkilöjäsenet eli yksittäiset työntekijät. Nykyisen lainsäädännön mukaan, mikäli oikeutta käytetään väärin, vastuun kantaa työtaistelusta päättänyt yhdistys.

Arvoisa puhemies! Viimeistään tämä keskustelu sukupuolten tasa-arvovaikutusten arvioinnista on osoittanut, että hallituksen ohjelman kirjaukset tästä työelämän tasa-arvon edistämisestä ovat täyttä bluffia. Korostan, että tämä asia tuli arvioiduksi vasta valiokuntavaiheessa ja sielläkin vain kirjallisesti. Mutta kuitenkin me tiedämme, se on käsittääkseni jaettu näkemys, että tukilakkojen rajoittamisen vaikutukset iskevät aivan erityisesti näihin pienipalkkaisiin, naisvaltaisilla aloilla työskenteleviin henkilöihin ja heidän mahdollisuuksiinsa vaatia parempaa. Tämä ei tunnu olevan hallitukselle mikään ongelma, eikä vaikutuksia naisvaltaisten alojen tilanteesta ole käsitelty sen tarkemmin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on väkisin eteenpäin viety työntekijävihamielisen ideologian tulos, ja se on häpeällinen työntekijöiden oikeuksien kehitykselle Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Vestman.

20.40 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos tästä valtiosääntöoikeudellisestakin keskustelusta. Kiitän työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa siitä, että se teki tähän työrauhaa koskevaan esitykseen paitsi perustuslakivaliokunnan ponnassa edellyttämän muutoksen, jolla parannettiin työntekijän suojaa hyvitysmaksun osalta, myös poliittisia lakkoja, myötätuntolakkoja koskevaan sääntelyyn täsmennyksiä.

Toisin kuin salissa on aiemmin väitetty, siinähan ei ole mitään yllättävää, poikkeuksellista tai käsittämätöntä, että mietintövaliokunta tekee perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen lain pykäliin muutoksia. Tämähän on normaalia tässä lainsäädäntötyössä. [Li Andersson: Perusoikeusherikissä kysymyksissä!] On mietintövaliokunnan tehtävä toteuttaa eduskunnan tahto niissä pykälissä. Jos se on tehty perustuslakivaliokunnan lausunnon puitteissa eikä ole työjärjestyksessä tarkoitettua epäselvyyttä niiden suhteesta perustuslakiin, ei sitä asiaa täällä tavanomaisestikaan lähetetä takaisin perustuslakivaliokuntaan. Pyydän yksilöimään, mikä on se väitetty perustuslainvastaisuus [Puhemies koputtaa] työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä ja valtiosääntöoikeudelliset perusteet [Puhemies: Aika!] tälle väitteelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson, vastauspuheenvuoro.

20.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä aika outona nytten perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan väitteitä täällä salissa. Syy, minkä takia tästä asiasta on keskusteltu ja minkä takia tätä on nostettu mediassa esille, liittyy siihen, että ne muutokset, mitä on tehty, koskevat perusoikeusherkkää asiaa. Kyllä kai perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja itsekin näkee ongelman siinä, jos mietintövaliokunta perusoikeusherikissä kysymyksissä tekee muutoksia perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

[Karoliina Partanen: Sanasta sanaan!] jolloin PeV ei ole voinut arvioida muutoksia kokonaisuudessaan.

Se asia, johon esimerkiksi tämä työoikeuden professori on kiinnittänyt huomiota, liittyy siihen taannehtivaan säännökseen, minkä mietintövaliokunta eli työ- ja tasa-arvovaliokunta oli lisännyt tähän koskien poliittisia lakkoja ja niiden rajoitusta. Tämän työoikeuden professorin mukaan ainakin tämä tekee tästä lainsäädännöstä pidemmälle menevän perusoikeusrajoituksen [Puhemies koputtaa] kuin se versio, mitä perustuslakivaliokunta käsitteli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt tässä vaiheessa ovat vastauspuheenvuorot pyytäneet edustajat Kiuru, Koskinen, Sirén ja Vestman. — Edustaja Kiuru.

20.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me jo aika pitkään debatissa kävimme tätä keskustelua, mutta kaikki eivät olleet paikalla, joten käydään uudelleen, se on hyvä.

Ensinnäkin lähtökohta on se, niin kuin tässä on käyty jo läpi, että työehtosopimuslaissa on pitkä perinne, joka lähtee siitä, että se vanha sopimus ei menettäisi toisen osapuolen kannalta merkitystä jonkun muuttuneen lainsäädännön tilanteen vuoksi. No, tässä ei ole kolmikantamuutoksista kysymys, vaan tässä on siitä kysymys, että hallitus itse tässä tulee osapuoleksi. Näissä laeissa käsitellään sopimuksesta irtautumista, siis tosiasiaa normaalisti vain toisen sopijaosapuolen menettelyn johdosta. Kukaan ei ole ajatellut, että nyt oltaisiin tällaisessa tilanteessa.

On sanottava, että tässähän on nyt kolme erilaista voimaantulosäännöstä — kolme erilaista voimaantulosäännöstä — siis tukilakoille, poliittisille lakoille ja normaaleille lakoille, ja näistä nimenomaan yhtä ei ole käsitelty perustuslakivaliokunnassa. Te puheenjohtajana toteatte täällä jo, että tässä ei ole mitään ongelmaa. [Puhemies koputtaa] Minusta se on aika kovasti tehty ottaen huomioon, että juuri tätä säännöstä ei käyty perustuslakivaliokunnassa läpi [Puhemies: Aika!] eikä yhdeltäkään asiantuntijalta valiokunta kysynyt neuvoa. [Heikki Vestman: Mikä oli valtiosääntöoikeudellinen peruste?] — Niin, te ette ole kuulleet tästä yhtään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

20.44 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylipäänsä lakkoja, työtaisteluoikeuksia koskevia perustuslakivaliokunnan tulkintoja, lausuntoja on ollut vähän ja harvakseltaan. Meillä on totuttu siihen, että nämä työelämän peruslait ovat pitkään voimassa, ja niiden mukaan on eletty. Ja sitten on vakiintunutta käytäntöä vaikkapa näitten lainmuutosten osalta, että työehtosopimuslain osalta ne tulevat voimaan sopimuskausien vaihtuessa.

No, nyt tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tekemä muutos koski niin sanottuja poliittisia lakkoja. Niissä voimaantulosäännös olisi erilainen kuin myötätuntolakoissa. Kummastakaan ei ole työehtosopimusmääräyksiä, ja jos sitten tähän sopimusten kattamaan kenttään, kun työehtosopimuksissa on työrauhaa koskevia määräyksiä, tehdään muutoksia ja lainsäätäjän ratkaisulla väliintulo, niin olisi kai aika luontevaa, että käsiteltäisiin samalla lailla [Puhemies koputtaa] sitten niitä uusia määräyksiä, olivat ne sitten poliittisia lakkoja tai myötätuntolakkoja. Sen takia, että tämä on nyt uusi tilanne, olisi ollut hyvä pyytää perustuslakivaliokunnalta täydennystä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

20.45 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajakin totesi, perustuslakivaliokunta on antanut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle lausunnon ja sen mukaisesti on tehty joitakin tarkennuksia ja muutoksia tähän hallituksen esitykseen. On perustuslakivaliokunnan tehtävä arvioida perusoikeuksien ja muun muassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisuutta näissä esityksissä. Näin on perustuslakivaliokunta tehnyt. Niiden huomioiden pohjalta, joita PeVin lausunnossa on nostettu esiin, me olemme omalta osaltamme tätä esitystä tarkastelleet.

Minullekin on epäselvää, mikä on nyt sellainen uusi tieto, jonka pohjalta tätä tarkastelua olisi tarpeen tehdä vielä uudestaan. [Johannes Koskinen: Se muutos, minkä valiokunta teki!] Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kuullut tässä työoikeuden ja valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita, ja ei ole arvioitu, että olisi viitteitä tai muutoksia, joiden mukaisesti... [Krista Kiuru: Ettehan te kuulleet niitä! Tästä oli vastineessa vastaus!] — Myös vastineessa on arvioitu [Puhemies koputtaa] näiden muutosten vaikutteita, [Puhemies koputtaa] eikä ole mitään viitteitä siitä, [Puhemies koputtaa] että tässä olisi kysymys [Puhemies: Aika!] sellaisesta taannehtivuudesta, jota PeVin pitäisi arvioida. [Vasemmalta: Sitä ei ole arvioitu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

20.47 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kysymys on perusoikeusherkästä sääntelystä. Tämän takia perustuslakivaliokunta on sen hallituksen esityksen arvioinut ja antanut siitä lausuntonsa. Ponnassa oli hyvitysmaksua koskeva asia, ja sen lisäksi pyydettiin täsmentämään poliittisia lakkoja ja myötätuntolakkoja koskevaa sääntelyä. Nämä perustuslakivaliokunnan esiin nostamat muutostarpeet käsitykseni mukaan mietintövaliokunta on tehnyt, niin kuin kuuluukin.

No, mitä tulee tähän voimaantulosäännökseen: Tässä edellä väitettiin, että kysymys olisi taannehtivasta säännöksestä. Ei ole. Tämä voimaantulosäännöshän vaikuttaa siitä voimaantulohetkestä tulevaisuuteen eikä sen lain voimaantuloa edeltäviin asioihin. [Krista Kiuru: Kyllä se vaikuttaa edeltävään työsopimukseen!] Ei silloin kysymys ole taannehtivasta sääntelystä. Ja olen siinä käsityksessä, että tämä on ollut myös eduskunnan virkakunnan kanta, ettei tämä ole taannehtiva säännös.

No, perustuslakivaliokunta nimenomaisesti totesi, että siltä osin kuin tämä lakiesitys vaikuttaa näihin työehtosopimuksissa oleviin, [Puhemies koputtaa] työrauhaa koskeviin säännöksiin, siinäkään ei ole taannehtivuusongelmaa. [Puhemies koputtaa] Eli mikä on [Puhemies: Aika!] se perustuslainvastaisuus, joka työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mie-tinnössä on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

20.48 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minä toivon, että työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenet myös korjaavat tarvittaessa, mutta siis ongelma on se, että toisin kuin mitä tässä alkuperäisessä esityksessä oli, niin valiokunta on PeVin käsitte-lyn jälkeen lisännyt voimaantulosäännöksen — säännöksen poliittisten lakkojen osalta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

joka on taannehtiva. Esimerkiksi myötätuntotyötaisteluiden osalta tällaista ei ole, niin kuin edustaja Koskinen tässä viittasi siihen, että nyt on kahta eri käsittelyä riippuen näistä rajoitettavista työtaisteluista. Juuri tästä syystä nämä oikeusoppineet, tämä työoikeuden professori ovat ottaneet kantaa tähän esitykseen ja olleet sitä mieltä, että tässä muodossa tämä on voimakkaampi puuttuminen perusoikeuksiin kuin mitä tämä esitys oli siinä vaiheessa, kun se oli perustuslakivaliokunnan käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

20.49 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä ei ole mitään ongelmaa, kuten valiokunnan puheenjohtaja väittää, niin eikö se kannata silloin tutkia? Koska siitähän tässä on kysymys, että te yksipuolisesti valiokunnan puheenjohtajana ilmoitatte ketään valtiosääntöoikeuden asiantuntijaa kuulematta, että te olette oikeassa. Minä en ole suinkaan väittänyt, että tämä on ainoa totuus. Perustuslaillisissa haastavissa kysymyksissä me luotamme siihen käytäntöön, että me kysymme useilta perusoikeusasiantuntijoilta, valtiosääntöoikeuden asiantuntijoilta, miten he tämän näkevät.

Minusta on aiheellista, että eduskunnassa käydään keskustelua siitä, menikö tämä oikein. Niin kuin tässä on todettu, hallituksen esitystä arvioidessaan perustuslakivaliokunta arvioi näitä pykäläiä aivan toisesta näkökulmasta kuin lopullinen tulos oli. Tässä hallituksen antamassa vastineessa muutettiin voimaantulosäännöstä poliittisten lakkojen osalta, ja tämä muutos ei ole ollut perustuslakivaliokunnassa käsittelyssä, koska te ette tienneet, että sitä muutettiin näin. Ja nyt me kysymme täällä — kun julkisuudessa perusoikeusasiantuntija nimenomaan työlainsäädännössä on esittänyt, että tässä on perustuslaillinen ongelma — että voitaisiinko tämä selvittää. Jos tässä ei ole ongelmaa, niin miksei selvitetä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

20.51 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä nyt, sainko tästä neljännen tai viidennen kauden kansanedustajan Krista Kiurun, entisen ministerin, puheesta selkoa, mutta hän viittasi ainakin näitten työtaisteluitten osalta tähän voimaantumoon, siihen, miten ne ikään kuin lomittuvat toisiinsa. Tuolla valiokunnassa todettiin nimenomaisesti monenkin asiantuntijan taholta, ja se tuli päivänselväksi, että kun on työtaistelu käynnissä eikä työrauha ole voimassa, niin me ei yksinkertaisesti voida säätää semmoista lakia, joka ei vaikuttaisi niihin aikaisemmin sovittuihin työehtosopimuksiin, koska kaikki työehtosopimukset tulevat aina eri aikaan voimaan ja ne päättyvät eri aikaan. Me ei voitaisi käytännössä tällaisia lakia säätää silloin ikinä, eikä siinä nähty mitään ongelmaa.

No, mitä tulee sitten näihin poliittisiin työtaisteluihin, niin edelleen, kun tämä laki astuu voimaan, järjestöllä on oikeus 24 tuntia pitää sitä lakkoa voimassa sen jälkeen, kun se laki on tullut voimaan. Ei siinä ole mitään taannehtivaa kieltoa niin ettei sitä lakkoa voisi pitää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

20.52 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pyrin nyt hahmottamaan, mihin täällä ylipäätään viitataan, niin kysyn, viittaako edustaja Andersson tähän voimaantulosäännökseen: ”Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

työtaisteluun, joka jatkuu lain voimaan tullessa, sovelletaan tämän lain säännöksiä.” Tämä ei ole taannehtiva säännös eikä taannehtiva voimaantulo. Tässä ei ole kysymys siitä, että tässä säännöksessä arvioitaisiin seikkoja ennen lain voimaantuloa. Säännös vaikuttaa lain voimaantulosta tulevaisuuteen. [Krista Kiuru ja Li Andersson pyytävät vastauspuheenvuoroa] Tämä ei ole taannehtiva säännös, ja kuten totesin, tämä on minun ymmärrykseni mukaan myös eduskunnan virkakunnan kanta.

No, mitä tulee sitten muutoin tässä esitettyihin polveileviin väitteisiin, niin en edelleenkään paikanna niistä, mikä on se perustuslainvastaisuus, joka tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä on, ja mikä on tälle väitteelle se valtiosääntöoikeudellinen peruste.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen, vastauspuheenvuoro.

20.53 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan voimaantulosäännöksen muutetussa versiossa on kolme erilaista määräystä voimaantulosta.

Näiden työehtosopimusten aikana tehtyjen työrauhavelvoitetta rikkovien työtaistelutoimenpiteiden osalta sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita, nyt voimassa olevia, 9 ja 10 §:ää. Tämä on se normaali tapa, miten näitä saatetaan voimaan.

Sitten on toisena kohtana nämä myötätuntotyötaistelut. Niistä todetaan, että ei sovelleta sellaiseen myötätuntotaisteluun, joka on alkanut tai josta on ilmoitettu työnantajalle ennen tämän lain voimaantuloa. Tämä ei ole taannehtiva eikä mitenkään erityiselle kritiikille altis. Sielläkin tietysti olisi parempi noudattaa tätä vanhaa käytäntöä työehtosopimusten voimaantulosta.

Mutta sitten tämän poliittisen työtaistelun määrittelyn osalta, josta siis ei ole missään työehtosopimuksissa eikä työlainsäädännössä tähän saakka ollut, on tämä hyvin poikkeuksellinen voimaantulosäännös, että työtaistelun kielto tulisi voimaan suoraan lain voimaantulon myötä. [Puhemies koputtaa] Taannehtiva-sanaahan käytetään kahdessa merkityksessä: [Puhemies koputtaa] mennään taaksepäin ja muutetaan siellä, [Puhemies: Aika!] tai tosiasiallisesti aikaisemmin tehdyn sopimuksen sisältö muuttuu lainsäätäjän toimin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

20.55 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Koskinen nyt hyvin avasi tämän, en lähde siihen enää puuttumaan, mutta edustaja Partanen nosti tässä esille sen, että ei voitaisi lakeja säätää laisinkaan, koska aina on joku työehtosopimus voimassa — jos ymmärsin oikein. Näinhän aina on, mutta yleensä kun laki säädetään, niin siinä vaiheessa, kun siitä työehtosopimuksesta neuvotellaan uudestaan, huomioidaan ne mahdolliset lainmuutokset, jotka ovat tulleet ennen sitä — ei niin, että siinä vaiheessa, kun laki muuttuu, se vaikuttaisi voimassa oleviin työehtosopimuksiin välittömästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.56 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Koskinen hyvin kuvasi tuota tilannetta. Tuon tähän vielä semmoisen ulottuvuuden, joka liittyy näihin työehtosopimuksien sisällön muuttamisiin, joka vaikuttaa työehtosopimuksen sisäl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

töön. Koko ajan on ollut semmoinen periaate, että ne otetaan käyttöön sopimuskatkojen yhteydessä, ja ne katkot tulevat silloin, kun ne tulevat. Erityinen syy on tässä se, että nyt, kun tämä työrauha on sopimuskatkossa se iso toinen kysymys, josta neuvotellaan, tässä työrauha-aluetta on laajennettu, tässä on sanktioita kasvatettu, soveltamisalaa laajennettu, eli sitä toisen osapuolen keskeistä juttua on selvästi muutettu kesken sopimuskauden, ja nyt sitä yritetään laittaa kesken sopimuskauden voimaan. Tämä on iso ongelma mielestäni. Sen pitäisi tapahtua siellä sopimuskatkon yhteydessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

20.57 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toistan nyt vielä: itse en ole valtiosääntöoikeuden asiantuntija, enkä edes työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, mutta minun ymmärtääkseni ongelma tässä on se, että jos poliittinen lakko päätetään käynnistää ennen kuin tämä laki on edes voimassa — sanotaan vaikkapa kolmeksi viikoksi — niin tämän lakon alkamishetkellä täysin laillinen poliittinen lakko muuttuu yhtäkkiä laittomaksi tämän lain astuttua voimaan. Tältä osin näihin poliittisiin lakkoihin on nyt päätetty soveltaa erityyppistä käytäntöä kuin mitä tässä on esimerkiksi näiden tukilakkojen osalta.

Minä en tiedä, miten valtiosääntöoikeuden asiantuntijat tätä lopullisesti tulkitsisivat. Minun huomioni ja toiveeni on vain se, että perustuslakivaliokunnassa sitten arvioitaisiin kaikki nämä perusoikeusherkät linjaukset ja rajoitukset, mitä tehdään, ja nyt näin ei ole tehty johtuen siitä, että mietintövaliokunta teki tällaisen linjauksen sen jälkeen, kun tämä oli käynyt perustuslakivaliokunnan arvioinnissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.58 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan poliittinen lakko tulisi nyt laittomaksi käytännössä 24 tunnin kuluessa voimaantulosta. Ja sillä, onko tämä laillinen lakko päättymässä voimaantulon jälkeen, ei olisi enää merkitystä, koska tämä laillinen lakko tulisi 24 tunnin jälkeen laittomaksi. Tästä on kysymys. Tämä on aivan historiallinen tilanne, ja te perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana toteatte, ettei ole mitään ongelmaa.

Ja kyllä minusta on aivan olennaista kysyä täällä, jos meillä ei ole tällaista lainsäädäntöä ennen tehty, onko tämä näin perusoikeusherkässä asiassa mahdollinen ratkaisu — siis laillinen lakko muuttuisi käytännössä kesken kaiken laittomaksi. Ja nyt siitä on kyse, että perustuslakivaliokunta tämän arvioisi.

Olen kyllä pettynyt siihen, että täällä eduskunnassa näin herkässä työjärjestykseen liittyvässä asiassa nauretaan ja vihjaillaan jopa, että me emme ymmärrä mitään. Kyllä tässä on kysymys siitä, että te vastaatte siitä, onko poliittinen, laillisesti alkanut lakko mahdollista keskeyttää ja muuttaa se laittomaksi ja onko tämä perustuslain mukaista, kun te ette ole vielä arvioineet ettekä kuulleet yhtään asiantuntijaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Vestman, ja sitten mennään puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

21.00 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos oikein hahmotan, niin se käytäntö, jota tässä esitetään, olisi siis se, että jos mietintövaliokunta on tehnyt lakiesitykseen muutoksia perusoikeusherkässä asiassa, niin tämä mietintö tulisi aina lähettää perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Näinkö esitätte? [Kim Berg: Ei aina! — Krista Kiurun välihuuto] Eli mikä on nyt se syy, minkä takia sitten tämä pitäisi lähettää, jos sitä ei aina lähetettäisi? Eli täytyy olla jokin peruste sille, jos täällä vaaditaan asian lähettämistä takaisin perustuslakivaliokuntaan. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Jos tässä esitetään sellaista käytäntöä, että aina kun kysymys on perusoikeusherkästä sääntelystä ja mietintövaliokunta on tehnyt pykälään muutoksia, asia on sen jälkeen lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, niin rohkenen epäillä, että se kyllä ruuhkauttaa perustuslakivaliokunnan työn. Me käsittelemme kyllä kaikki ne asiat, jotka perustuslakivaliokuntaan arvioitaviksi tulevat, mutta sellaista perustuslainvastaisuutta, johon täällä aiemmassa keskustelussa on viitattu, en edelleenkään tästä keskustelusta tunnista. En sitä tunnista, [Puhemies koputtaa] ja kun tällaisen väitteen esittää, niin kyllä sille pitäisi kyetä perusteet esittämään. [Puhemies koputtaa] Todistustaakka ei ole kyllä silloin minun. [Li Andersson pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, Krista Kiurun puheenvuorosta tuli tämä vastaustarve, ja nyt vielä sitten Krista Kiuru saa puheenvuoron. Mutta sitten mennään siihen puhujalistaan joksikin aikaa. Ja jos sitten tulee vielä tarvetta debattiin, niin sekin on mahdollista. — Krista Kiuru, teillä on puheenvuoro.

21.01 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rehellisyyden ihmisenä on todettava, että se oli kyllä edustaja Gebhardin puheenvuorosta syntynyt keskustelu, mutta koska perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja tuli vain debatin aivan loppuun, niin hän aloitti tässä samanaikaisesti tämän debatin, josta me kävimme jo debatin.

Niin kuin totesin, kysymys on siitä, onko laillinen lakko mahdollista lopettaa käytännössä tämän 24 tunnin säännön pohjalta niin, että uusi lainsäädäntö katsoo, että tällainen poliittinen lakko tulisi laittomaksi 24 tunnin sisään tämän uuden hallituksen esityksen voimaantulosta. Ja niin kuin totesin, teillä on todistustaakka siinä, miksi tätä asiaa ei tutkita perustuslakivaliokunnassa, koska meillä työjärjestys vaatii, että puhemiehen pitää olla varma, että tässä salissa käsitellään asioita, joissa ei ole epäselvyyttä näiden asioiden perustuslaillisuuden suhteen. Jos tässä ei ole teidän mielestänne mitään ongelmaa, miksi tätä asiaa ei voitu tänään tutkia? Iltapäivä kokonaan olisi ollut aikaa, mutta näin ei haluttu tehdä. Kyllä tämä viittaisi siihen, että te haluatte nimenomaan tällaisen voimaantulosäännöksen valmiiksi. Ja esitin puhemiesneuvostossa, että olisi kuultu kahta kolmea valtiosääntöoikeuden asiantuntijaa, mutta näin ei tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Puhemiesneuvostossa ei kyllä tällaista esitetty. — Nyt otetaan sitten edustaja Gebhard.

21.03 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän nimenomaisesti on kyse sellaisesta hyvin poikkeuksellisesta toimintatavasta, että asiantila muuttuu tosiasiallisesti siten, että sillä on vaikutuksia ennen lain voimaantuloa aloitettuun toimintaan. Täysin laillinen lakko muuttuu yhtäkkiä laittomaksi. Tämä on kyllä sellainen niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

poikkeuksellinen asia, että täällä on esitetty aivan perusteltuja kysymyksiä siitä, tulisiko tätä arvioida vielä perustuslakivaliokunnassa.

Täältä ei ole esitetty väitteitä siitä, että se takuuvarmasti on perustuslain hengen vastainen, esimerkiksi, vaan me sanomme, että me emme tiedä. Me haluaisimme tietää ja me haluaisimme olla varmoja siitä. Ajattelen niin, että jos kerran hallituspuolueet niin varmoja ovat, että tässä ei mitään ongelmia ole, niin olisi varmasti hyvä, että muillakin tällainen varmuus olisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten me mennään puhujalistaan. Mennään sitten hetken päästä taas debattiin, jos tarve vaatii. — Edustaja Piisinen.

21.04 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun on heti todettava, että tällä hallituksen esityksellä ei puututa millään tavalla työtaisteluoikeuden perimmäiseen sisältöön eli taisteluun omista työehdoista. Jokaisella on edelleenkin täysi oikeus taistella omien työehtojensa puolesta. Tällä esityksellä kiinnitetään huomiota työtaisteluiden ilmoitusvelvollisuuteen ja asetetaan myötätuntotyötaistelut suhteellisuusarvioinnin piiriin. Poliittisten työtaisteluiden osalta työnseisaukset rajataan 24 tunnin mittaisiksi ja muiden poliittisten työtaisteluiden enimmäiskestoksi asetetaan kaksi viikkoa. Myös tuotannon häiriöt pyritään minimoimaan ennen ja jälkeen poliittisten työnseisausten.

Perimmäiset syyt näihin poliittisiin lakkoihin ja mielenilmauksiin ovat sellaisia, joihin työnantajilla ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa. Näin ollen työnantajat ja työntekijät jäävät sijaikärsijöiksi ammattiyhdistysliikkeiden taistellessa vallastaan. Tällä esityksellä laittomien lakkojen hyvityssakkojen yläraja nostetaan 150 000 euroon ja alaraja 10 000 euroon, josta voidaan joustaa tai jopa luopua kokonaan, mikäli se kyseenalaistaa ammattiyhdistysliikkeen tai sen osaston toimintakyvyn. Ikävä kyllä nämäkin sanktiot jäävät usein vaatimattomiksi suhteessa aiheutettuun vahinkoon, kun huomioidaan tuomioistuimen määräämät sanktiot, joiden suuruus löytyy usein rangaistusskaalan alapäästä.

Lisäksi työtuomioistuimen laittomaksi toteaman työtaistelun jatkamisesta sen jälkeen, kun lakkoilijalle on toimitettu tieto lakon laittomuudesta, voitaisiin määrätä henkilökohtainen 200 euron suuruinen seuraamusmaksu, jonka hän joutuisi hyvittämään työnantajalle.

Arvoisa puhemies! Opposition mielestä nämä 200 euron henkilökohtaiset hyvitysmaksut ovat tarpeettomia, koska kukaan ei kuulemma jatka laittomaksi todettua työtaistelua. Eihän Suomessa kuulemma juurikaan edes ole laittomia työtaisteluita. Jos asia on näin, kuten opposition edustajat esittävät, ei sanktioiden määräämiselle liene mitään estettä. Ketä haittaavat sanktiot toimista, joita ei tule? Ennaltaehkäisevästi ne kuitenkin toimivat joka tapauksessa.

On kuitenkin hyvä huomata, että esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa toimeenpantiin 48 työtaistelua tai työtaistelun uhkaa, joista 41 oli laittomia. [Kim Berg: Miten suhteellisesti kymmenen vuoden aikana?] Tieto löytyy Elinkeinoelämän keskusliiton työtaistelutilastosta.

Huomionarvoista on myöskin se, että seuraamusmaksut ovat työtaisteluita järjestäville tahoille vältettävissä siten, että ei järjestetä laittomia lakkoja ja vältetään myös henkilökohtaisesti niihin osallistumasta. Tällä vältetään myöskin kuormittamasta oikeuslaitosta, josta täällä salin vasemmalla laidalla ollaan niin kovasti huolissaan. [Kim Berg: Tekö ette ole?] Näin ollen taloudellisten sanktioiden ottaminen on laittomaan lakkoon ryhtyvältä täysin tietoinen valinta ja syyllinen mahdolliseen sanktioon löytyy peiliin katsomalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Arvoisat kuulijat! Suomi on pääomaköyhä maa. Meillä ei ole varallisuutta houkutella yrityksiä Suomeen yritystuilla. Yhteisvaluuttakaan ei anna mahdollisuutta devalvaatioon, jolla kansainvälistä kilpailukykyä parannettaisiin. Sen sijaan Suomi on kyennyt kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla laadulla ja toimitusvarmuudella. Nyt tuo toimitusvarmuuskin on joutunut kyseenalaiseksi poliittisten lakkojen vuoksi. Viimeaikaiset lakot ovat osoittaneet sen, että tämä lakiuudistus on välttämätön pitääksemme yllä kilpailukykyämme yhtä lailla ulkomaisista kuin kotimaisista investoinneista Suomeen.

Teknoligateollisuus teki maaliskuun puolivälissä jäsenkyselyn, jonka mukaan 40 prosenttia vastanneista yrityksistä kertoi vähentävänsä investointeja Suomeen poliittisten lakkojen vuoksi. Peräti 60 prosenttia yrityksistä kertoi asiakkaidensa kärsivän lakoista. Suurista yrityksistä joka neljäs on jo siirtänyt tuotantoaan konsernin ulkomaisiin yksikköihin, ja 31 prosenttia teollisuusyrityksistä kertoi joutuvansa lomauttamaan henkilöstönsä ja 14 prosenttia joutuvansa turvautumaan irtisanomiseen. Elinkeinoelämän keskusliitto on arvioinut viimeaikaisten poliittisten lakkojen kustannuksia 1,5—2 miljardin suuruisiksi. Nämä seikat kertovat melko karua kieltä muun muassa poliittisten lakkojen vaikutuksista paitsi julkiseen talouteen myös työnantajien ja työntekijöiden toimeentuloon.

Arvoisa puhemies! Talven aikana opposition suusta on kuultu väitteitä siitä, että tällä hallituksen esityksellä ei ole mitään työllisyysvaikutuksia. On selvää, että yritysten investoimassa Suomeen syntyy myös uusia työpaikkoja. — Kiitos. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Suomi sai erityisen kirjeen taannoin, kun Kansainvälinen työjärjestö ILO lähestyi istuvaa työministeriämme Arto Satosta kirjeellä. Tässä kirjeessä toivottiin, että haettaisiin kaikkien osapuolten näkemyksiä ja sellaisia ratkaisuja, joissa heijastettaisiin näitä osapuolten erilaisia toivomuksia. Ministeri Satonen julkisuudessa totesi, että työrauhalain esitys on valmisteltu kolmikantaisesti ja keskustelut etujärjestöjen kanssa jo käyty.

Tähän on hyvä pysähtyä. Onko siis todella niin, että kolmikantaisesti tästä esityksestä päätettiin, kuten ministeri totesi, ja keskustelut etujärjestöjen kanssa käytiin? Hyvin toisenlainen käsitys on syntynyt viime viikkojen julkisesta keskustelusta. Näyttääkin siltä, että hallitusohjelmassa linjattiin kaikista niistä toimista, joita EK ja Suomen Yrittäjät ajoivat, ja lainsäätäjä eli hallituspuolueiden enemmistö laittoi nämä toimet sellaisenaan tuotantoon. Nyt hallituksen esitys on jo viime metreillä. Silloisissa hallitusohjelmakirjauksissa käsittääkseni ollut yksi kirjoitusvirhe liittyen Suomen Yrittäjien ja Elinkeinoelämän keskusliiton toiveisiin ja ne sisältäviin kirjauksiin on korjattu, mutta muuten oli kopioitu kaikki nämä toiveet suoraan hallitusohjelmaan. Nyt on hallitusohjelman mukainen esitys tehty, ja saanen epäillä, että hallitusohjelman mukainen esitys on hyvin kaukana siitä käsityksestä, joka julkisuuteen annettiin ministeri Satosen toimesta. Hän totesi, että työrauhalain esitys on valmisteltu kolmikantaisesti. Siis tähän minusta on hyvä kyllä pysähtyä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmakirjausten mukaan lähdetään siis hakemaan sellaista esitystä, joka oli valmisteltu kolmikantaisesti, ja käytännössä työmarkkinaosapuolet eivät saaneet tätä esitystä edes käteensä ennen kuin se esitys oli julkaistu. Kovin kolmikantaisesti valmistelulta tuo ei kuulosta. Kirjaukset olivat suoraan hallitusohjelmasta, ja valiokunnan työssä näitä kirjauksia edelleen kiristettiin, joten voi sanoa, että tässä saatiin enemmän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

kuin osattiin edes pyytääkään. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että tätä lakko-oikeutta halutaan rajata kovalla kädellä. Suomi on siirtymässä kyllä erikoiseen rintamaan. Me olemme Pohjoismaista ainoa, joka rajaa näin tiukalla tavalla poliittisia ja myötätuntolakkoja. Ja eikö meidän pitänyt siirtyä pohjoismaiseen seurakuntaan? Nythän käy täysin päinvastoin. Kyllä puheet ja todellisten tekojen määrä kertovat siitä, että ne eivät ole missään suhteessa toisiinsa.

Arvoisa puhemies! Tätä lainsäädäntöä ajettiin kertoen, että tällä haetaan kustannustehokkuutta. Tällä haettiin siis keinoja säästöihin. Ja osana tätä isompaa työelämän pakkolakien pakettia lähdettiin siitä, että saataisiin käytännössä tietyistä lakoista 5—10 prosenttia pois, ja tätä kautta saataisiin käytännössä tehokkuutta aikaan. Nyt kun valiokunnassa on selvitelty tätä, alun perin annettiin ymmärtää ministeriön esityksessä eli hallituksen esityksessä, että yhden tunnin ajan työajasta vuosittain työntekijä on ollut näissä lakoissa. Toisaalta sitten vastinevaiheessa ministeriö totesi kuitenkin, että tämä tieto on osoittautunut vääräksi ja todellinen luku on kuusi minuuttia — kuusi minuuttia. Kysynkin teiltä: olisiko löytynyt joku kustannustehokkaampi malli liittyen tähän työntekijää kohden olevaan kuuteen minuuttiin, että olisi pystytty vuoden aikana niin sanotusti kiristämään tahtia? Nyt on sotkettu työmarkkinat todella kovalla kädellä, painettu kolmikanta multiin ja ihmetellään, kuinka kalliiksi tämä voi vielä tulla. Kysynkin, kuinka kalliiksi voi tulla tällainen säästöesitys, josta on jo osoittautunut, että lakkolakien toimeenpanolla ei ole tosiasiaassa taloudellisia vaikutuksia. Kuuden minuutin takia lähdettiin tähän hankkeeseen, ja seuraava työmarkkinakierros on osoittautumassa erittäin kalliiksi.

Kiinnostavaa on myös se, että tässä salissa on annettu ymmärtää, että tämä pariteettiperiaate olisi vielä voimassa. Tosiasiallisesti se hylätään tässä ehdotuksessa, ja olen syvästi pahoillani siitä, että näin vain ajatellaan, että hallituspuolueet valitsevat sen, mikä on itselle sopivinta. Tämä on erikoinen linjaus siksi, että nykyisistä hallituspuolueista vain kokoomus kannatti ennen vaaleja lakko-oikeuden rajoittamista nykyisestä. Kyllä ovat puheet ja teot jälleen tosi kovassa ristiriidassa.

Kaikkein erikoisinta on se, että tässä salissa ei pystytäkään edes sellaista keskustelua, että tarkasteltaisiin, miten asiat oikeasti olivat. Ei pystytäkään, vaan naureskellaan ja vähätellään sitä tosiasiaa, että tähän saliin voidaan tuoda vain sellaisia esityksiä, joiden perustuslaillisuudesta meillä on varmuus. Itse olen ollut 17 vuotta täällä ja muistan kaksi tapausta. Olen itse asiassa nyt juuri istuvan puhemiehen kanssa ollut siinä puhemiesneuvostossa, jossa näitä on ratkottu, ja siinä on ollut kaksi tapaa ratkoa näitä. Joko tämä esitys laetaan perustuslakivaliokuntaan silloin, kun herää epäily, tai sen sijasta kuullaan asiantuntijoita. Kuvittelen kyllä tänään tehneeni alkumetreillä tätä keskustelua juuri tämänkaltaisen ehdotuksen, mutta itsekin tässä aloin jo epäillä itseäni. Onko todella niin, ettei täällä enää muisteta edes, mitä puhemiesneuvostossa tapahtui? Mutta yritin vain sitä, että me voisimme varmistaa, että näin todella ei ole.

Näin isoa haavaa ei kannata aiheuttaa sillä, että meillä on kolme erilaista voimaantuloäännöstä nyt ja myötätuntolakoissa aivan eri perusteet, ja sitten kun puhutaan poliittisista lakoista, niin valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä jälkikäteen vastinevaiheessa kuulematta tästä enää yhtäkään asiantuntijaa. Minusta on käsittämätön tempku, että te kehtaatte vielä sanoa, että tässä ei ole mitään ongelmaa ainakaan siinä, että tämä olisi käynyt perustuslakivaliokunnan syynin läpi, sillä se ei ole sitä käynyt läpi. Siitä me voimme olla montaa mieltä, miten tämä osoittautuu tulkintakäytänteissä, mutta yhtään asiantuntijaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

[Puhemies koputtaa] ei ole kuultu, joten emme voi olla varmoja, kenen sana tässä on laki, mutta toivoisin, että sentään lakia noudatettaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

21.18 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Työrauhalainsäädännön muutos on askel kohti työmarkkinoiden epätasapainoa, sen sijaan me tarvitsisimme vakautta tähän työmarkkinan. Kiireellä valmisteltu esitys on jättänyt aidon kolmikantaisen käsittelyn selvästi vaille huomiota. Pohjoismaisen mallin yhteistyöhenki on uhattuna, kun Suomi ensimmäisenä rajoittaa myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. Tämä ei vastaa pohjoismaista käytäntöä, jossa korostetaan tasapuolista sopimista. Lakkojen määrä Suomessa on ollut historiallisesti vähäinen, ja hallituksen esitys näyttää ratkaisevan ongelmaa, jota ei ole olemassa. Työntekijöiden perusoikeuksien radikaali rajoittaminen on huolestuttavaa.

Hallituksen esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kattavasti. Työntekijöiden ja oikeuslaitoksen näkökulmat ovat jääneet huomiotta, mikä on merkittävä puute. Vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja ei ole esitetty, mikä on lainsäädännön arviointineuvoston mukaan olennainen puute. Hallituksen yksipuolinen lähestymistapa muuttaa työelämän pelisääntöjä ja lisää työnantajien määräysvaltaa. Nyt kannattaisi ottaa huomioon kaikki osapuolet sekä työmarkkinoiden pitkäjänteinen tasapaino ja oikeudenmukaisuus.

Arvoisa puhemies! Poliittisten lakkojen rajoittaminen hallituksen esityksessä on merkittävä muutos. Asetettu 24 tunnin enimmäiskesto ja 12 kuukauden väli samasta aiheesta lakkoilulle ovat uusia aikarajoitteita, jotka muuttavat työtaistelun luonnetta. Työtaisteluoikeuden suojan erottelu on tärkeää. Puhtaat poliittiset lakot ja työntekijöiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen puolustamiseen liittyvät poliittisluontoiset työtaistelut ovat erilaisia, ja jälkimmäiset nauttivat suojaa ILO:n yleissopimusten valvontakäytännössä.

Myötätuntotyötaistelut ovat olleet tärkeä tuki heikommassa asemassa oleville ammattiryhmille. Hallituksen esitys rajoittaa tätä oikeutta, mikä voi heikentää erityisesti naisvaltaisten alojen, kuten hoitoalojen, neuvotteluasemaa.

Vaikutusten arviointi myötätuntotaisteluissa on epäselvää. Hallituksen esitys jättää avoimeksi, miten vaikutuksia mitataan ja millaiset vaikutukset ovat sallittuja. Tämä epävarmuus on ongelmallista oikeusturvan kannalta. Seuraamusjärjestelmän tehostaminen tuo mukanaan korkeammat hyvityssakot, joiden alaraja on nostettu 10 000 euroon. Tämä voi olla kohtuuton ja rampauttaa paikallisten ammattiyhdistysten asemaa. Olisi hyvä arvioida uudelleen näitä muutoksia ja niiden vaikutuksia työmarkkinoiden tasapainoon ja työntekijöiden oikeuksiin.

Oikeuslaitoksemme on jo nyt kuormittunut pahoin, ja hallituksen esitys lakkosakoista vain pahentaisi tilannetta. Jos lakkosakkoja alettaisiin riitauttamaan, se veisi resursseja jo valmiiksi ylikuormitetulta oikeusjärjestelmältämme. Lisäksi, kun samaa asiaa käsitellään sekä käräjäoikeudessa että työtuomioistuimessa, se ei ainoastaan kuormita järjestelmää vaan myös luo riskin oikeuskäytäntöjen eriytymiselle. Työtuomioistuimessa on juuri työelämäasioiden osaamisen varmistamisen vuoksi laajennettu kokoonpano, ja myös siksi käsittelyt tulisi pitää siellä.

Hallituksen esitys on selvästi suunniteltu painostuskeinoksi työntekijöitä vastaan. 200 euron sanktiomaksu on esimerkki tästä. Kun lähtökohtana on ollut, että järjestöt vastaavat työrauhasta, on henkilökohtainen sanktio poikkeuksellinen käytäntö. Työntekijöiden edustajien tulkintaetuoikeus ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa olisivat sen sijaan kei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

noja, jotka sitouttavat työntekijöitä yritystoiminnan kehittämiseen. Tämä toisi sitä kaivatua tasapainoa ja vahvistaisi paikallisen sopimisen mahdollisuuksia sekä tehostaisi ristiriitatilanteiden ratkaisua, ja nämä estäisivät osaltaan myös epäonnistuneiden prosessien päätymistä lakkotilanteisiin. On vaikea ymmärtää, miten lakkosakko edistäisi Suomen kasvua ja työllisyyttä tai vahvistaisi sopimisen perinnettä työmarkkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

21.23 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Viimeiset kuukaudet Suomessa ovat osoittaneet, että työrauhalainsäädäntö on todella remontin tarpeessa. Nyt käsiteltävän esityksen tarkoituksena onkin korjata työtaisteluoikeuden käytön sääntelyssä ilmenneitä epäkohtia. Olennaista on, että työtaisteluoikeuden ydinalueeseen ei puututa. Työntekijöillä on edelleen oikeus lakkoilla täysimääräisesti, kun työehtosopimukset eivät ole voimassa ja rajatusti myös työrauhan aikaan.

Esityksen tavoitteena on luoda vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, jotka turvaavat yritysten tuottavuutta, parempaa kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin ja edistävät ulkomaalaisten toimijoiden käsitystä Suomesta vakaana toiminta- ja investointiympäristönä. Muutokset edistävät suomalaisten yritysten luotettavuutta sopijakumppaneina sekä parantavat työehtosopimusjärjestelmän ennakoitavuutta.

Arvoisa puhemies! Esitystä käsiteltiin varsin laajasti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Kuulimme melkein 60:tä asiantuntijaa, käsittely kesti useamman kuukauden, ja kokouksia asian tiimoilta oli toistakymmentä. Valmistelemaa keskusteluakin käytiin melko pitkän aikaa: useita päiviä, pitkiä tunteja. Saimme prosessin aikana varsin hyvät ja perustellut näkemykset asiantuntijoilta muutosten tarpeista.

Valiokunta tekikin prosessin aikana seuraavat muutokset hallituksen esitykseen:

Teimme sanamuotojen täsmennyksiä ja tarkistuksia poliittisten ja myötätuntotaisteluiden osalta.

Poliittisille työtaisteluille lisättiin 12 kuukauden aikaraja, jonka kuluessa saman asian puolesta ei voi järjestää työtaistelua toistamiseen.

Täydensimme edellytyksiä, joilla työnantaja voi kuitata 200 euron suuruisen henkilökohtaisen seuraamusmaksun laitonta työtaistelua jatkavalta työntekijältä.

Lisäsimme maininnan niin sanotuista surulakoista, jotka voivat tietyissä tilanteissa olla peruste kohtuullistaa ammattiosastoille laittomista työtaisteluista tuomittavia hyvityssakkoja.

Täsmensimme siirtymäsäännöstä siten, että poliittisiin työtaisteluihin, jotka alkavat ennen lain voimaantuloa ja jatkuvat lain voimaantulon jälkeen, sovelletaan uuden lain säännöksiä.

Hyväksyimme yksimielisesti seurantalauseuman vaatimuksen tasa-arvovaikutuksista.

Muutoksia siis tehtiin, vaikka tänään täällä on väitettykin, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei olisi hoitanut työtään hyvin eikä asiaan olisi voinut enää mitenkään vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnat, jotka käsitelivät tätä esitystä ennen työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa eli perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta kiinnittivät erityisesti huomiota työntekijän hyvitysmaksuun, joka on mahdollista kuitata työntekijän palkasta. On syytä huomioda, että työntekijöiltä ei voida sääntelyn muutosten seurauksena kuitata maksua kovinkaan kevyin perustein. Sen jälkeen, kun tuomioistuin on todennut työnseisauksen laittomaksi, on työnantajan ilmoitettava asiasta kirjallisesti työntekijälle. Ilmoitukses-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

ta on vielä perustuslakivaliokunnan tekemin huomioon ja muutosesityksin käytävä ilmi, että tuomioistuimien on todennut työnseisauksen laittomaksi. Tämän jälkeen edellytetään vielä, että järjestö päättää jatkaa laitonta toimintaa ja työntekijä päättää osallistua laittomuuteen. Asiantuntijat kertoivat meille valiokunnassa, että on varsin epätodennäköistä, että hyvitysmaksua tullaan käyttämään, koska työntekijällä on aina mahdollisuus olla osallistumatta laittomaan lakkoon ja laittomaan toimintaan. Tässä on siis kuusi porrasta ennen kuin työnantajalla on tosiasiallisesti mahdollisuus tehdä tätä hyvitysmaksukuittausta työntekijän palkasta.

Arvoisa puhemies! Pidän itse kaikista tärkeimpänä uudistuksena sitä, että lakkoiluun työrauhan aikana tulee tämän lain myötä niin sanotusti joku tolkkua. On arvioitu, että kuluneen vuoden aikana pidetyt poliittiset lakot ovat aiheuttaneet Suomelle miljardien eurojen vahingot. Poliittiset lakot aiheuttivat yrityksille suuria vahinkoja, johtivat yt-neuvotteluihin ja aiheuttivat Suomelle valtavaa mainehaittaa.

Sain yhdeltä yrittäjältä tällä viikolla terveiset Shanghaista Pulp Weekiltä. Tuolla Pulp Weekillä oltiin esitetty globaalin sellun ostajan toimesta kuvaa maapallosta. Kuvaan oli merkitty neljä sellumarkkinointiin vaikuttavaa globaalia ongelmaa: ykkösenä näistä oli Suomen tämän kevään poliittiset lakot, toisena Venäjän laitton hyökkäyssota Ukrainaan, kolmantena Suezin kanavan toimivuus ja neljäntenä Gazan tilanne ja sen vaikutukset meriliikenteeseen. Työrauhan vahvistaminen onkin selvä viesti globaaleille markkinoille. Orpon hallitus vahvistaa työrauhaa, ja se parantaa todella maakuvaamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

21.29 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Viimeisten vuosien aikana Suomessa on lakkoja ollut enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Suomi on käytännössä kuin saari ja riippuvainen satamiemme viennistä. Näimme maaliskuussa, miten Suomi laitettiin käytännössä saartoon poliittisen lakon myötä.

Nyt työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä työsuhteessa. Uudet säännökset koskisivat myötätuntotyötaistelujen edellytyksiä ja poliittisten lakkojen enimmäiskestoja sekä ilmoitusvelvollisuutta sekä myötätuntotyötaistelusta että poliittisista työtaisteluista.

Lainmuutosten tavoitteena on nykyistä vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, jotka turvaavat yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihimme. Nämä edesauttavat myös ulkomaalaisten toimijoiden käsitystä Suomesta vakaana ja toimintaympäristöltään ja investointiympäristöltään tasaisena maana.

Poliittisten työtaistelujen enimmäiskestoja rajoitetaan siten, että poliittisten työnseisauksien enimmäiskesto olisi 24 tuntia ja muiden työtaistelutoimenpiteiden enimmäiskesto kaksi viikkoa. Lisäksi työnseisaus olisi toimeenpanijan käytettävissä olevin keinoin järjestettävä siten, että tuotannolle ennen työnseisausta ja sen päättymisen jälkeen aiheutuva häiriö jää mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi.

Lain mukaan työrauhavelvollisuuden vallitessa ei saisi toimeenpanna myötätuntotyötaistelua siten, että työnantajalle tai tämän sopimuskumppanille aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seurauksia rajoittamalla työnantajan palvelu- tai tuotantotoimintaa laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piiriin kuuluvan vaikutuksen aikaansaamiseksi tai ilman,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

että rajoittamisella olisi välitöntä vaikutusta pääriidan piirissä olevan työnantajan toimintaan.

Esityksessä ehdotetaan myös työsopimuslakiin perustuvan työrauhavelvollisuuden vastaisesta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon määrän korottamista siten, että jatkossa hyvityssakon määrä olisi vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa.

Hyvityssakkoseuraamus koskisi myös lainvastaisia suhteettomia myötätuntolakkoja ja enimmäiskeston ylittäviä poliittisia lakkoja. Erityisestä syystä hyvityssakko tai hyvitys voitaisiin tuomita vähimmäismäärää pienempänä tai jättää myös kokonaan tuomitsematta.

Työsopimuslakiin ja erityisopimuslakiin lisättäisiin työntekijälle velvoite maksaa työnantajalle hyvitystä, mikäli hän jatkaisi työntekijäjärjestön toimeenpanemaa, tuomioistuimen lainvastaiseksi toteamaa työnseisausta saatuaan tiedon tuomiosta, siis jos työntekijä jatkaisi lainvastaista toimintaa saatuaan siitä tiedon. Tämä kyllä sopii suomalaiseen oikeuskäsitykseen hyvin.

On hyvä, että poliittisille lakoille tulee nyt selkeät säännöt. Tämä lakiesitys ei puutu työtaisteluoikeuden keskeiseen sisältöön eli työtaisteluoikeuteen omien työehtojen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

21.33 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeri on karnevalisoinut leikkauksia, elinkeinoministeri ilakoinut ihmisten irtisanomisista, sosiaali- ja terveysministeri on leikannut sote-palveluista, ja nyt työministeri Satonen vie Suomea kohti ILO:n tarkkailuluokkaa. Onhan tämä nyt absurdia, että ensin hallitus vetää Suomen työmarkkinat umpisolmuun ja täyskääokseen ja sen jälkeen sanoo, että pelastaa työrauhan. Tämä logiikka on siis nimittäin aivan yhtä toimiva kuin se, että ensin sytyttää itse tulipalon ja sitten kun sammuttaa sen tulipalon, sanoo, että ”minä pelastin tämän tilanteen”. Nimitäin ei meillä Suomessa ole ollut aiemmin tämänkaltaisia ongelmia, joita te itse olette aiheuttaneet ja joita te nyt väitätte yleisesti tällä lakkolakipaketilla ratkaisevanne.

Puhemies! Tässä lakkolakikokonaisuudessa on muutama asia, jotka ovat edelleen jääneet hieman liian vähälle huomiolle siihen nähden, kuinka merkittäviä muutoksia nämä tosiasiassa ovat.

Ensinnä: Nykyäänhän tilanne on ollut se, että laittomista lakoista tuomitut lakkosakot on maksanut ammattiosasto ja asiat on käsitelty työoikeudessa, mutta jatkossa hallitus haluaa, että nimenomaan myös yksittäisten työntekijöiden lakkosakoista päätettäisiinkin rikosoikeuden puolella työoikeuden sijaan. Se kuulostaa ehkä osalle nippeliltä, mutta tosiasiallisesti tämä nimenomaan kollektiivisen työoikeuden sijaan rikosoikeudelliselle puolelle siirtäminen on itse asiassa valtava järjestelmällinen ja myös periaatteellinen muutos.

Toinen kohta, joka tuotakin enemmän ainakin itselläni nostaa ihokarvoja pystyyn, on se, että tässä hallituksen esityksessä termiä ”poliittinen lakko” ei edelleenkään mitenkään riittävästi määritellä. Tämä poliittinen lakkohan ei ole sinällään mikään tarkka määritelmä, ja olisi aivan olennaisen tärkeää tietää, mitä työtaisteluiden osaa hallitus aidosti haluaa tällä lainsäädännöllä muuttaa. Se jää kyllä ainakin itselleni edelleen epäselväksi. Eli näitä lakkoja halutaan rajoittaa lähinnä ehkä ideologisesti ja jopa leväperäisesti — joku voisi niin sanoa — ei tarkkarajaisesti ja aidosti tätä järjestelmää ymmärtäen, mikä olisi nimenomaan viisaan päätöksenteon ja myös demokratian kannalta oikein ja kunniaksi. Enkä itse asiassa ole myöskään aivan varma siitä, onko hallitus ylipäätään ymmärtänyt, että Suomi on jo si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

toutunut ILO:n määritelmään, jossa poliittisluontoinen lakko on sellainen lakko, jossa puolustetaan työntekijöiden oikeutta ja asemaa. Sellaisen lakon tulee olla kaikille laillista.

Puhemies! Tämä lakko-oikeuden rajaaminen on raja perusoikeuksiin. Sen lisäksi tämä lakkolaki on myös valinta laittaa työntekijät lain silmissä heikompaan asemaan kuin työnantajat. Nimittäin kun tähän mennessä työehtosopimuksen rikkomisesta on määrätty maksettavaksi hyvityssakkoja kutakuinkin yhtä usein ja kutakuinkin samankaltaisilla summilla kuin työrauhavelvollisuuden rikkomisesta, niin nyt hallitus on nostamassa työntekijäpuolelle kohdistettavia hyvityssakkoja sekä esittää näitä yksittäisille työntekijöille osoitettavia lakkosakkoja, mutta ei uhraa ajatustakaan sille, että myös työnantajille kohdistettavia sanktioita työehtojen rikkomisesta korotettaisiin edes sellaisessa tilanteessa, jossa työehtojen rikkominen jatkuu myös työtuomioistuimen antaman tuomion jälkeen. Ja minkä ihmeen takia näin? No siksi, että ei tämän hallituksen tavoite ole tehdä toimivia ja reiluja työmarkkinoita, vaan raivata hyvinvointivaltiota markkinavetoista kilpailuyhteiskuntaa. Eivät siihen malliin tasapainoinen työnantajien ja työntekijöiden edustus ja neuvottelut tietenkään sovi.

Puhemies! Kolmantena asiana, jonka tästä haluaisin mainita, on se, että hallituksen esityksessä ei ole nostettu esiin näitä lakimuutosten vaikutuksia työnantajiin, työntekijöihin tai oikeusistuimiin kovinkaan selkeästi. Sehän on näin lainsäätäjän näkökulmasta iso heikkous, kun ollaan muuttamassa oikeutta, jolla on sekä perustuslain että kansainvälisten sopimusten suojia. Lainsäädännön arviointineuvostokin on hallituksen lakiesityksestä antamassaan arviossa todennut, että hallituksen olisi pitänyt esittää ja käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja, mutta sitähän tämä hallitus ei kyllä tehnyt. Eli tästä esityksestä ei millään tavalla käy ilmi, miksi juuri nämä lainsäädännölliset keinot ovat sopivin keino toimia ja hallitukselle saavuttaa tavoitteensa.

Aivan lopuksi sanon vielä sen, mistä täällä moni muukin on puhunut, että pidän itsekin aika erikoisena ja ennenkuulumattomana, että tässä hallitus jo etukäteen valmistautuu siihen, että kaikki eivät pidä tästä lainsäädännöstä. Viittaan tällä tietenkin tähän taannehtivaan tulkintaan, joka siellä voimaantulosäännöksissä on. Tätähän on myös muun muassa professori Koskinen kommentoinut, kuten täälläkin olemme tänään puhuneet. Kysyisin kyllä hallituspuolueiden edustajilta, että jos tosiaan sitten on niin, että tämä ei ole poikkeuksellista, että tämänkaltaista sääntelyä tehdään, niin jos voisitte yhden esimerkin mainita — yhden esimerkin mainita — tilanteesta, jossa samalla tavalla työehtosopimusten voimassa ollessa on tehty tämänkaltaista sääntelyä. Mieluusti sen kyllä kuulen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti.

21.39 Tere Sammallahti kok: Arvon puhemies! Tämä kevät ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeen vastuuton toiminta on todistanut, että on korkea aika viedä Suomea kohti yleiseurooppalaista työlainsäädäntöä. Yksi monista askelista kohti tätä tavoitetta on rajata oikeutta poliittisiin lakkoihin ja myötätuntolakkoihin, kuten Orpon hallitus on nyt onneksi tekemässä.

Ammattiyhdistysliike on kuluneiden kuukausien aikana häirinnyt muun muassa vientiteollisuutta ja polttoainejakelua poliittisin lakoin. Erityisen tuomittavaa on ammattiyhdistysliikkeen taannoinen hyökkäys suomalaista maanpuolustuskykyä kohtaan, kun poliittiset lakot kohdistettiin maanpuolustusteollisuuteen. Poliittisten painostustoimien hinta lasketaan miljardeissa euroissa menetettynä työnä, toteutumatta jääneinä kauppoina ja maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

riskin nousuna. Ensisijaisina kärsijöinä ovat työntekijät ja yritykset, Suomen talouden selkäranka. Tämä kaikki on tapahtunut samalla, kun Suomi painii pahimmassa talouskriisissä sitten 90-luvun laman. Kaiken tämän vastuuttomuuden päälle ammattiyhdistysjohtajat ovat uhkailleet suomalaisia myös sähkönjakelun keskeyttämisellä. Ei suomalaisten hyvinvoinnista välittävä poliitikko, puolue tai hallitus voi tällaista hyväksyä.

Arvon puhemies! Tänä tällä täysistunnossa on kuultu, kuinka Suomen työmarkkinajärjestelmä kuulemma toimii hyvin. Sellaisen väittäminen on loukkaus jokaista jäykän työmarkkinajärjestelmämme työttömyyteen tuomitsemaa suomalaista ja heidän perheitään kohtaan. Jos vanhakantainen, korporatistinen työmarkkinajärjestelmämme kolmikantoinen ja työntekijöiden sekä yritysten päiden yli sopivine työmarkkinajohtajineen olisi toiminut hyvin, niin Suomi olisi varmasti varsin hyvässä tilanteessa. Mutta kun ei ole.

Suomessa on kroonisesti korkea työttömyys ja matala työllisyysaste. Suomessa on rajusti alijäämäinen julkinen sektori, joka on elänyt velaksi viimeiset 15 vuotta. Meillä on käsiin räjähtävät lainanhoitokulut ja edellisen hallituksen rakentamat menonkorotushimmelit, jotka kääntävät Suomen julkisen talouden peruuttamattomaan syöksykierteeseen, ellei asioita muuteta. Niinpä asioitten on pakko muuttua, tai seuraavalle sukupolvelle jää vain savuavat rauniot ja saneerauskuin Suomi perinnöksi. Ja kuten vanha sananlasku sanoo: jos kukaan ei suutu, mikään ei muutu.

Arvon puhemies! Oppositioista on väitetty, ettei tämän lain käsittelyssä ole arvioitu sen tasa-arvovaikutuksia. Todellisuudessa valiokunta on kuullut tasa-arvotoimijoita ihan normaalin menettelyn mukaisesti. Samoin hallitus on esityksessään arvioinut, ettei lailla ole merkittäviä sukupuolivaikutuksia. Ongelmaksi näyttääkin muodostuneen se, ettei vastaus kelpaa oppositiolle, koska se ei tue opposition vaivalla rakentamaa tarinaa naisia, vähemmistöjä ja milloin muka ketäkin vihaavasta oikeistohallituksesta. Yhtä naurettavia ovat käsittelyn edetessä nähdyt vasemmiston yhteistyökumppaneiltaan tilaamat kvasilausekunnat. Ay-vasemmisto on hakenut tukea ruotsalaiselta ammattiyhdistysliikkeeltä, eurooppalaisilta sosialisteilta, ay-toimijoiden hallinnoimalta kansainväliseltä työmarkkinajärjestöltä ILOlta ja viimeisenä ihan Mosambikista ja Nicaraguasta asti kuulemma. Minua vakaammiltakin miehiltä on tipahtanut jäätelötötkerö maahan tämmöistä sirkusta katsellessa.

Arvon puhemies! Vasemmisto-oppositio on syyttänyt niin mediassa kuin tällä täysistunnossakin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kiirehtimisestä. Mutta mikä on totuus? Totuus on se, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt tätä niin sanottua lakkolakia yli 20 kokousta ja kuullut kuutisenkymmentä asiantuntijalausuntoa. Pelkästään ylimääräisiä kokouksia on pidetty lähemmäs 20 tuntia. Jos työelämä- ja tasa-arvovaliokunta olisi lähtenyt sittemmin siirretylle kaukomatkalleen Kanadaan ja jättänyt ylimääräiset kokoukset pitämättä, niin valiokunnan kaikki aika olisi normaalissa käsittelyjärjestyksessä kulunut tämän yhden lakiesityksen käsittelyyn kesäkuun alkuun asti. Ja silloin valiokunnalta olisivat jääneet lähes kaikki muut hommat hoitamatta ennen kesän istuntotaukoa. Oliko tässä kaikessa sitten kyse laiskuudesta vai tahallista jarruttamisesta, se on minulle hieman epäselvää, mutta päivänselvää taas on se, ettei porvarihallitus jätä työtään tekemättä, vaikka oppositiota kuinka kiukuttaisi.

Arvon puhemies! Lapsikin ymmärtää, että tämän kevään poliittisissa lakoissa ja työmarkkinativolisissa oli kyse ainoastaan ammattiyhdistysjohtajien vallanhimosta, siitä, että vuosikymmeniä jatkuneen demokratiaamme halventavan painostamisen jälkeen porvarihallitus on ottamassa ay-liikkeeltä veto-oikeuden lakien säätämiseen pois. Ja hyvä niin. On aivan selvää, miksi Orpon hallituksen nyt esittämää lakia poliittisten ja myötätuntolakko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

jen rajoittamisesta tarvitaan. Ammattiyhdistysjohtajia on kerta kaikkiaan estettävä käyttämästä Suomen kansantaloutta, polttoainejakelua, energiahuoltoa, huoltovarmuutta ja jopa puolustuskykyä poliittisena vipuvartena kulloinkin istuvan hallituksen alistamiseksi ulko-parlamentaaristen vaikuttajien vallankäytölle.

Tämä laki osaltaan takaa Suomeen paremman työrauhan työehtosopimusten ollessa voimassa. Se antaa yrityksille luottoa siihen, että Suomeen kannattaa investoida ja täällä kannattaa työllistää. Se takaa työntekijöille, ettei heitä pakoteta pelinappuloiksi ammattiyhdistysjohtajien ja heitä heilastelevien vasemmistopuolueiden kyynisiin valtapeleihin. Poliitisten ja myötätuntolakkojen rajoittaminen on kaikkien suomalaisten etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva. [Jani Koko pyytää vastauspuheenvuoroa] — Mennään listaa ainakin jonkin matkaa vielä.

21.45 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! Käsillä oleva lakiesitys on perusteltu ja tarpeellinen. Suhteettomasta poliittisesta lakkoilusta ja ay-liikkeen poliittisen siiven räväköistä puheista huolimatta laki muuttaa tavallisen palkansaajan asemaa ja suomalaista työelämää vain maltillisesti. Työehdoista ja -oloista voi jatkossakin sopia, ja työtaistelutkin ovat mahdollisia. Lakkoilla saa myös demokraattista vaalitulosta vastaan, mutta aiempaa rajoitetummin. Omalla ajallaan kuka tahansa saa politikoida niin paljon kuin hyväksi näkee.

Suomen talous ei ole kasvanut 16 vuoteen. Meille ei ole onnistuttu houkuttelemaan osaajia ja investointeja toivotulla tavalla. Kun talous ei kasva, ei palkansaajan ostovoimaakaan kehity, tästä ahkerien suomalaisten olisi oikeasti syytä haastaa liittojohtajiaan. Miksi verrokkimaat toipuvat kriiseistä? Miksi ne menestyvät ja kykenevät luomaan vaurautta? Yksi syy on, että niissä on jo kauan sitten kyetty tekemään rakenteellisia uudistuksia ja joustavoittamaan työmarkkinoita. Muissa Pohjoismaissa myös ay-liike ja vasemman laidan poliitikot ymmärtävät, ettei jaettavaa ole, jos ei ole työtä ja yrittäjyyttä.

Puhumme paljon Suomen talouden ongelmista. Puhetta riittää, mutta ratkaisuja ei. Jos vasemmalta kysytään, mistään ei voi säästää, eikä mitään saa muuttaa. Mutta, arvoisat edustajakollegat, juuri muutosta Suomi tarvitsee. Emme voi jatkuvasti elää velaksi ja siirtää hyvinvointiamme lastemme maksettavaksi. Emme voi jatkuvasti juuttua menneeseen ja pelätä kaikkea muutosta. Muutoksia on uskallettava tehdä silloinkin, kun työmarkkinaosapuolet ovat osoittautuneet niihin kykenemättömiksi.

Hallitusohjelmaan sisältyvät uudistukset, kuten myös tämä lakikokonaisuus, tähtäävät Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnin rakentamiseen. Meidän on katkaistava kurjistumisen kierre ja löydettävä uudestaan hyvinvointimme perustekijät. Meidän on alettava arvostamaan työtä, osaamista ja yrittäjyyttä. Ilman niitä ei ole vaurautta tai hyvinvointia. Ilman niitä ei ole talouskasvua. Ilman niitä ei myöskään tavallisen palkansaajan ansiotaso parane.

Arvoisa puhemies! Poliittisesti on helpompi lisätä menoja kuin karsia niitä. On helpompi luoda sääntöjä kuin purkaa niitä. Kukaan meistä ei halua säätää lakeja vain ihmisten kiusaksi ja kärsimykseksi. Me teemme uudistuksia, koska nykymeno ei voi jatkua ja suomalaiset ansaitsevat parempaa. Me teemme uudistuksia, koska haluamme rakentaa polkua suomalaisten tulevalle menestykselle. Me teemme uudistuksia, koska haluamme suomalaisille työtä ja toimeentuloa. Suomessa on vanhastaan arvostettu työntekoa ja ahkeruutta. Työn eetoksen toivoisi palautuvan mieleen myös salin vasemmalla laidalla. Miksi työn ja työtä tekevien poliittisista liikkeistä on sukeutunut verojen ja tulonsiirtojen maksimoijia? Miksi siellä on juututtu rakastamaan sääntöjä ja rajoituksia? Voisiko vähän pintaa naar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

muttamalla löytyä vielä jokunen palkansaajien kannalta arvokas pyrkimys? [Anna Kontula: Eikö niitä sääntöjä ja rajoituksia ole ajanut porvarihallitus?] — Kuunnelkaa nyt, edustaja Kontula.

Meidän on arvostettava työtä, osaamista ja yrittäjyyttä. Hyvä yhteiskunta on sellainen, missä työn tekeminen on aina kannattavaa. Hyvässä yhteiskunnassa ahkeralla menee paremmin kuin laiskalla. Hyvässä yhteiskunnassa fiksua valintoja tekevällä menee paremmin kuin hölmöjä valintoja tehneellä. Hyvässä yhteiskunnassa lähtökohtana on, että jokainen työikäinen ja työkykyinen elättää itsensä ja perheensä omalla arvokkaalla työllään, ja kyllä, hyvässä yhteiskunnassa kyetään auttamaan myös niitä, joille omalla työllä pärjääminen ei syystä tai toisesta ole vaihtoehto. [Jorma Piisinen: Juuri näin!]

Suomi tarvitsee rakenteellisia uudistuksia. Työmarkkinoiden tarpeettomia jäykkyyksiä on poistettava. Suomen ja suomalaisten menestyksen kannalta on tarpeen, että olemme eurooppalaisessa tarkastelussa ahkerampia, innovatiivisempia ja ketterämpiä. Taloutemme ja työmarkkinoiden on oltava nykyistä dynaamisempia. Suomen on oltava työhön ja yrittäjyyteen kannustava maa. Vanhaan takertuminen ja kaiken muutoksen pelkääminen johtaa siihen, että Suomesta tulee köyhä Euroopan takahikiä, josta karkaavat niin yritykset kuin osaajatkin. Sitä emme halua. Niin ei tarvitse olla. Me voimme päättää toisin.

Käsiteltävänä oleva lainsäädäntö on osa Suomen uudistamista. Se on tarpeen, jotta Suomessa ja suomalaisilla menee tulevaisuudessa paremmin. Kurjistumisen kierre on katkaistava nyt. Sitä tämä hyvä hallitus on tekemässä. Suomi ja suomalaiset ansaitsevat parempaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

21.50 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Suomi ja suomalaiset ansaitsevat loogisempaa poliittista puhetta, on vastaukseni hallituksen edustajalle, joka tosiaan äsken kävi täällä sanomassa, että on helpompi luoda sääntöjä ja rajoituksia kuin purkaa niitä, kun käsittelemme hallituksen esitystä lakko-oikeuden rajoittamisesta, jossa nimenomaan luodaan sääntöjä ja rajoituksia työntekijöiden oikeuksille.

Miksi sitten lakko-oikeudella on väliä työntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen näkökulmasta? Siksi, koska lakko-oikeudessa on kyse työntekijöiden, jokaisen työtä tekevän ihmisen, viimesijaisesta keinosta vaikuttaa omaan asemaansa: omiin työehtoihinsa, omaan palkkauksensa, omiin työoloihinsa. Siksi lakko-oikeus on myös suojattu niin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksissa kuin esimerkiksi monissa ihmisoikeussopimuksissa. Mahdollisuutta yhdessä käyttää voimaa on kautta aikojen tarvittu niin palkkauksesta kuin työehdoista käytävissä kiistoissa, mutta myöskin muunlaisiin tarkoituksiin. Kuten tänään on useammissa puheenvuoroissa tuotu esille, muun muassa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on tässä maassa aikoinaan aikaansaatu poliittisen lakon avulla.

Mitä sitten tulee seuraamaan näistä hallituksen työelämän heikennyksistä, uudistuksista, joilla rajoitetaan lakko-oikeutta, heikennetään ammattiyhdistysliikkeen asemaa, myöskin madalletaan järjestäytymisastetta työnantajien keskuudessa? Ne tulevat lisäämään eri-arvoisuutta suomalaisessa työelämässä. Ne työntekijät, joilla on vahva koulutus, vahva neuvotteluasema, tulevat kyllä pärjäämään jatkossakin, mutta ne, joiden työmarkkina-asema on heikko, joutuvat yhä vaikeampaan asemaan. Erot suomalaisessa työelämässä niin palkkauksen kuin työehtojen osalta tulevat kasvamaan, ja pitkällä aikavälillä ammattiyhdistysliikkeen heikentäminen tulee näkymään kaikkien suomalaisten työntekijöiden tilipusseissa ja työehdoissa. Tämä työmarkkinakriisi, joka nyt on luotu tämän hallituksen toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

mien seurauksena, tulee sekin johtamaan levottomuuksiin ja jännitteisiin vuosiksi eteenpäin. Se tulee hyvin todennäköisesti myöskin lisäämään lakkoja. Kun työehtosopimukset seuraavan kerran ovat katkolla, on varmasti luvassa erittäin vaikeita neuvotteluja. Itse toivon, että elinkeinoelämän puolelta muistetaan lähettää lasku Orpolle.

Poliittisten lakkojen osalta kaikki palautuu kysymykseen juuri siitä, mitä ongelmaa hallitus yrittää tällä rajoituksella ratkaista. Itse luomaansa ongelmaa. Laajat poliittiset lakot ovat tässä maassa harvinaisia. Niitä, tällaisia laajoja, on ollut vain lähinnä silloin, kun vallassa on ollut hallituksia, jotka ovat päättäneet viedä läpi erittäin laajamittaisia heikennyksiä työntekijöiden työehtoihin muuttamalla lainsäädäntöä. Molemmilla kerroilla, niin Sipilän hallituksen aikana kuin nyt, on ollut kyse työmarkkinaosapuolten täydellisestä si-vuuttamisesta ja yksipuolisista heikennyksistä. Ja jos tekee näin, se myös synnyttää vasta-reaktion ammattiyhdistysliikkeessä, jonka koko tehtävä ja tavoite on puolustaa työntekijöiden oikeuksia, työtä tekevien ihmisten oikeutta kohtuullisiin työehtoihin ja elämiseen riittävään palkkaan. Tämä on siis valinta, minkä tämä oikeistohallitus itse on tehnyt. Nämä poliittiset lakot ovat suoraa seurausta Petteri Orpon ja tämän hallituksen tekemistä valin-noista.

Minä vierailin tämän vuoden alussa Ruotsissa, jossa minulla oli tapaamisia muun muas-sa Ruotsin sovittelijainstituution, Ruotsin SAK:n kanssa. Minä kysyin heiltä, miksi Ruot-sissa sitten on niin vähän poliittisia lakkoja. Ruotsissahan ei ole tarvittu sellaista lainsäädäntöä, minkä oikeistohallitus nyt on tänne tuomassa. Ja he vastasivat kaikki, että se joh-tuu työmarkkinaosapuolten vahvasta asemasta. Asioista sovitaan työmarkkinaosapuolten kesken. Maan hallitukset, niin oikealla kuin vasemmalla, antavat tälle arvoa, ja työnanta-jakeskusjärjestö tunnustaa työntekijäpuolen merkityksen, ja toisinpäin. Kun työmarkki-naosapuolet saavat päättää heille kuuluvista asioista, päätöksiin myös sitoudutaan, ja se, hyvät kollegat, luo vakautta koko työelämään ja työmarkkinapolitiikkaan. Tämä on siis täydellinen vastakohta sille, mitä te olette tehneet ja mitä te olette Suomessa tekemässä. Kaikki Ruotsissa näkemäni ja kuulemani sai minut täysin vakuuttuneeksi siitä, että Ruot-sin ja Suomen keskeisin ero ei suinkaan ole se, että Ruotsissa olisi parempia demareita, niin kuin tässä salissa on oikealta laidalta usein väitetty, vaan se, että siellä on huomattavan pal-jon fiksumpia ja oman etunsa ymmärtäviä työnantajia ja työnantajatahoja. Siltä se minusta vaikuttaa.

Hallitus on yrittänyt Ruotsi-argumentilla myöskin perustella tätä lainsäädäntöä, vaikka, kuten totesin, tässä esityksessä ei ole kyse mistään pohjoismaisesta mallista. Meistä tulee ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa poliittisia lakkoja ja myötätuntotyötaisteluita lail-la, jos nämä muutokset menevät läpi. Tukilakkojen osalta Suomeen tulee Pohjoismaiden tiukin käytäntö, ja ne tukilakkojen rajoitukset vaikuttavat myöskin siihen työtaisteluoikeu-den ytimeen, mistä tässä on väitetty, että siihen ei kosketa eikä vaikuteta.

Nämä tukilakkojen rajoitukset tulevat vaikeuttamaan vahvan neuvotteluaseman omaa-vien liittojen mahdollisuuksia puolustaa heikommassa neuvotteluasemassa olevia työntekijöitä, kun heillä on työehtosopimus katkolla ja täysin laillisesti silloin lakkoilevat esimer-kiksi parempien työehtojen ja paremman palkan puolesta. Tämän jälkeen on turha kenen-kään tulla sanomaan, että vahvan neuvotteluaseman omaavien miesvaltaisten alojen liitoil-la ei ole riittävästi solidaarisuutta matalasti palkattujen naisvaltaisten alojen työntekijöitä kohtaan, kun näiden alojen työntekijöiltä viedään mahdollisuus osoittaa solidaarisuutta ja tukea matalammin palkattujen työntekijöiden taistellessa parempien työehtojen ja parem-man palkkauksen puolesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Kaikista oudointa tässä lakiesityksessä on se, että näiden tukilakkojen rajoituksen laajuus kytketään myös siihen, onko tukilakkoihin ryhtyvän ammattiliiton alalla voimassa oleva työehtosopimus vai ei. Tällaista käytäntöä ei ole muissa Pohjoismaissa, ja tässä ei ole myöskään ymmärretty sitä, että myötätuntotyötaisteluissa ei ole kyse sen alan työehtosopimuksesta vaan sen tuettavan alan työehtosopimuksesta, siitä, että se on katkolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

21.58 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Euroopassa poliittiset lakot ovat joko rajoitetusti sallittuja tai kokonaan kiellettyjä. Suomi on siis Euroopan mittakaavassa harvoja maita, joissa työntekijät saavat ryhtyä lakkoon työajalla, kun poliittiset päätökset eivät miellytä. Poliittisilla lakoilla ei siis yritetä vaikuttaa millään tavoin työehtosopimuksiin. [Li Anderssonin välihuuto]

Tämä hallituksen esitys on osa suurempaa kokonaisuutta. Meidän on välttämätöntä tehdä uudistuksia työmarkkinoihin. Madallamme yrittäjien palkkaamiskynnystä ja parannamme julkista taloutta. Tämän kyseisen niin kutsutun lakkolain tarkoituksena on parantaa työrauhaa, ja luulisi, että sitä myös oppositio haluaisi. Mutta ei, vaikka oppositio näennäisesti väittää ajavansa työntekijän oikeuksia, tuon teatterin takaa löytyy yksi ja ainoa taho, jonka etua ajatte, ja se on ay-liikkeet. Ymmärtääkseni on selvää, ettei oppositiolla ole muuta vaihtoehtoa. Muuten jäisi tuhansien eurojen vaalituotet jatkossa saamatta, jos ette puolustaisi poliittisia lakkoja. Tällä lailla saamme turvattua yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä. Tämä laki myös viestittää ulkomaisille yrityksille, että Suomeen kannattaa investoida.

Arvoisa rouva puhemies! Poliittisissa lakoissa ei ole mitään hyvää, ei kerta kaikkiaan. Vaikka niiden tarkoitus olisi mukamas yrittää vaikuttaa meihin päättäjiin, todelliset osumat kohdistuvat työnantajiin, yrittäjiin ja Suomen talouteen. Poliittiseen lakkoon osallistuminen, saati niiden puolustaminen, on vain ja ainoastaan epäisänmaallista. Siksi on vähintäänkin kohtuullista, että jatkossa laittomasta työtaistelusta rapsahtaisi enimmillään 150 000 euron sakko ja yksittäiselle työntekijälle voitaisiin määrätä 200 euron seuraamusmaksu, mikäli hän jatkaisi laittomaksi tuomittua työnseisausta. Seuraamusmaksu ei siis ole mikään automaattinen maksu, vaan työtuomioistuimen on pitänyt todeta lakko laittomaksi, tämä on saatettu työntekijän tietoon, ja työntekijä siitä huolimatta jatkaisi laitonta poliittista lakkoa. Joku voisi arvostella näitä sakkoja tai seuraamusmaksuja suuriksi, mutta kun niitä tarkastellaan suuremmasta mittakaavasta, ne ovat kokonaisuutena melko pieniä, ainakin siihen verrattuna, että kevään lakot aiheuttivat satojen miljoonien eurojen kustannukset, siis satojen miljoonien eurojen.

Arvoisa rouva puhemies! Ay-liikkeellä on ollut Suomessa aikanaan vahva asema. Mutta haluan muistuttaa teitä, että ay-liikkeet eivät säädä lakeja, se on eduskunnan tehtävä. Jatkossa poliittiset lakot olisivat edelleenkin sallittuja, mutta ne rajattaisiin 24 tuntiin. Kaikilahan on oikeus osoittaa mieltänsä ja lakkoilla, mutta miksi kenelläkään pitäisi olla oikeus tehdä se työajalla? Ei pitäisikään. Jos hallituksen päätökset eivät miellytä, kuka tahansa voi lakkoilla työpäivän jälkeen omalla ajallaan. Ja kun vasemmalta laidalta todetaan, että poliittisia lakkoja ei juuri ole Suomessa tai ne eivät ole ongelma, niin sittenhän tämän lain säätämisen ei pitäisi olla teille mikään ongelma, eihän? — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heikkinen poissa. — Edustaja Bergbom.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

22.01 **Miko Bergbom ps:** Kunnioitettu rouva puhemies! Seuraa sitaatti Teollisuusliiton puheenjohtajalta: ”Nyt jos koskaan pitää voimistaa yhteistä uskoa, että pystymme puolustamaan työntekijöiden etua, vaikka maassa on näin äärioikeistolainen hallitus.” Näin lausui Teollisuusliiton puheenjohtaja Riku Aalto liittonsa jäsenlehdessä 19.4.2024. [Vasemmalta: Mitä sitten?] Ja tätä kun katsoo, niin moni suomalainen alkaa heräämään, että mistä tässä touhussa, mitä ammattiyhdistysliike tällä hetkellä harjoittaa, tosiasiaa on kyse. Siitä, että he ovat menettäneet ulkoparlamentaarisien valtojen suhteissa eduskuntaan ja maan hallitukseen. Ay-liike ei enää tässä maassa saa sanella sitä, miten tätä lainsäädäntöä tässä maassa uudistetaan tai ollaan uudistamatta. [Elisa Gebhard: Onneksi elinkeinoelämä saa!] Ymmärrettävistä syistä se järkyttää palkansaajajärjestöjen toimijoita, kun he ovat nauttineet oikeutta ohi demokraattisen parlamentin sanella aina hallituksesta toiseen, että nyt ei tehdä näin tai näin tehdään. Tämä on käsittämätöntä. Totta kai parlamentilla pitää olla oikeus muuttaa lakia suuntaan jos toiseen.

Tartun vähän tähän, mitä edustaja Lundén totesi, että täällä on jatkuvasti toisteltu eri vaiheissa niin ammattiyhdistysliikkeen kuin salin vasemman laidan osalta, että miksi tämä laki säädetään, kun eivät poliittiset lakot edes ole olleet mikään ongelma. Kysynpähän vain, että mitä haittaa näitten poliittisten lakkojen rajoittamisesta sitten on, jos ne eivät keran ole olleet mikään ongelma. Tähän odotan vastausta. Vai johtuuko se siitä, että se ei ole ollut mikään ongelma, koska ammattiyhdistysliike on saanut sanella de facto, minkälaista lainsäädäntöä tässä maassa tehdään? [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!] Sipilän hallitus itse asiassa yritti, kyllä, yritti tehdä toimia, mutta paineen alla jäätyi, kun ammattiyhdistysliike sanoi, että ei käy. [Li Andersson: Tällaista diktatuuria on Ruotsissa?] — Tämä ei ole diktatuuria, että tässä maassa parlamentti, edustaja Li Andersson, saa tehdä sellaista lainsäädäntöä kuin tämä parlamentti haluaa. Sillä on siihen oikeus. Se ei ole diktatuuria, se on demokratiaa. Onko tämä teille vieras käsitys demokratiasta?

Demokratiassa maan päättäjillä on oikeus tehdä tätä lainsäädäntöä ja ammattiyhdistysliikkeellä on oikeus sanoa, että tämä laki ei heidän mielestään ole ok. Mutta herää kysymys, minkälainen oikeus heillä on sabotoida koko Suomen taloutta, suomalaisia pienyrityksiä, suomalaisia työntekijöitä, jotka eivät halua osallistua tähän poliittiseen performanssiin, mitä Hakaniemestä järjestetään. Ajatelkaa työntekijää, joka ei kuulu ammattiyhdistysliikkeeseen, kun hänen työpaikkansa menee alta ammattiyhdistysliikkeen poliittisen performanssin, poliittisen lakon, seurauksena. Missä on hänen oikeutensa? Missä on sen työntekijän oikeus mennä töihin, joka joutuu kärsimään sivullisena uhrina siitä, mitä Hakaniemi tekee poliittisten lakkojen seurauksena? Missä hänen oikeutensa on? Missä on sen suomalaisen pienyrittäjän oikeus, jonka tuotanto häiriintyy Hakaniemen poliittisten lakkojen seurauksena? Missä heidän oikeutensa? Kuka korvaa heidän tappionsa, mikä näistä lakoista on tullut, vain sen takia, että Hakaniemi voi käydä taisteluaan maan hallitusta vastaan?

Olin täysin eri mieltä Marinin hallituksen kanssa monesta kysymyksestä. Ei olisi tullut päivääkään mieleen, että lopetan työt sen seurauksena ja menen osoittamaan mieltäni, että nyt suljetaan koko Suomi, kun ei Marinin hallituksen politiikka miellytä. Elpymispaketti, miljardikaupalla suomalaisten veronmaksajien rahaa ulkomaille, eivätkä silloinkaan suomalaiset lähteneet lakkoilemaan teidän hallitustanne vastaan. [Kim Berg: Ei silloin käsitelty työoikeutta!] Käsittämätöntä touhua. Ja te ette ymmärrä sitä, että ammattiyhdistysliike ei edusta tässä maassa joka ikistä suomalaista työntekijää. [Suna Kymäläinen: Ei olisi tullut meilläkään mieleenkään korona-aikana lähteä lakkoilemaan!] Miesten järjestäytymisaste

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

on alle 50, mikä tarkoittaa sitä, että miehistä yli 50 prosenttia ei kuulu ammattiyhdistysliikkeeseen, joten on turha tulla selittämään, että ammattiyhdistysliike edustaa kaikkia palkansaajia, koska tämä ei pidä paikkaansa.

Mutta kaikesta puheestani huolimatta totean, että ammattiyhdistysliikkeellä on tässä yhteiskunnassa paikkansa. Heillä on paikkansa puolustaessaan työntekijöiden oikeuksia. Mutta vähän voi miettiä myös, millä tavalla niitä haluaa puolustaa. Haluaako asettaa itsensä tilanteeseen, jossa taipuu vain ajamaan yksittäisten puolueiden etua ja taipuu vain siihen, että sitten kun on oikeistolainen hallitus, käydään järkyttävään taisteluun ja suljetaan koko Suomi, mutta sitten kun on vasemmistohallitus, ollaan hiljaa, vaikka tulisi kaiken maailman hoitajien pakkolakeja? Se asettaa kyseenalaiseen asemaan sen heidän legitiimin asemansa ikään kuin palkansaajien puolustajana, ammattiyhdistysliikkeenä. He voisivat palauttaa itsensä omalle raiteelleen, puolustaa työntekijöiden oikeuksia, neuvotella työehtosopimuksesta työnantajapuolen kanssa sen sijaan, että he puuttuisivat tämän maan parlamentin päätöksiin ja siihen, miten täällä kansanedustajat säätävät lakeja. Aivan käsittämätöntä touhua.

On turha tulla puhumaan oikeuksista, koska niitä oikeuksia, joissa se suomalainen pienyrittäjä, suomalainen yritys, suomalainen työntekijä on menettänyt työpaikkansa, joutunut lomautetuksi tai hänen palkkatulonsa on menetetty ammattiyhdistysliikkeen poliittisten lakkojen seurauksena, ei hänelle tule kukaan korvaamaan. Menkää puhumaan heille näistä oikeuksista seuraavaksi: kysykää, mitä mieltä he ovat niistä. Kaikki eivät halua osallistua tähän performanssiin. [Anna Kontula: Minä pienyrittäjänä kannatan!] Jatkossakin 24 tuntia ammattiyhdistysliikkeellä on oikeus aiheuttaa vahinkoa suomalaiselle yhteiskunnalle, suomalaiselle pienyrittäjälle ja suomalaisille työntekijöille poliittisten lakkojen kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, vastauspuheenvuoro.

22.06 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbomilla oli tapansa mukaan ihan ansiokasta retoriikkaa puheenvuorossaan. — Se asia, mikä tässä on nyt oleellista, kun hallitus lähtee lainsäädännöllä rajoittamaan näitä poliittisluonteisia lakkoja, on se, että nämä poliittisluonteiset lakot kohdistuvat siihen, kun hallitus lähtee työoikeuksia lainsäädännöllä muuttamaan — eli olennaisia työoikeuksia, mitkä yleensä vakiintuneessa käytännössä neuvotellaan työnantaja- ja työntekijäosapuolten välillä. Nyt kun hallitus lähtee yksipuolisesti lainsäädännöllä työnteon oikeuksiin puuttumaan ilman että siinä on kolmikantaneuvottelua / normatiivista neuvottelua työntekijä- ja työnantajapuolen välillä, niin siinä on se oleellinen ero, [Puhemies koputtaa] ja tässä tilanteessa työntekijöillä pitää olla oikeus myös osoittaa hallituksen toimia kohtaan mieltä. [Atte Kaleva: Kyllä saa osoittaa, mutta ei työaikana!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Andersson, Li.

22.08 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvostettavaa päätöksellisuutta, mutta silti vähän huvittaa, kun nämä kielikuvat ovat näin vahvoja, että mitä sitten saadaan, jos olisi yhteiskunta, jossa luovutetaan tämä valta näille ulkoparlamentaarisille mafiatoimijoille, jotka tätä käyttävät ulkoparlamentaariseen painostukseen... Me saadaan Ruotsi. [Oikealta: Ei haluta!] Me saadaan Ruotsi! [Oikealta: Ei haluta!] Siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

meillä on sellainen systeemi käynnissä, jossa annetaan arvoa työmarkkinaosapuolten osaa-
miselle ja jossa annetaan tunnustusta sille ja ymmärretään, että jos annetaan työmarkki-
naosapuolille valtaa niitä koskevissa kysymyksissä, esimerkiksi työelämäkysymyksissä,
sillä saadaan vakautta työmarkkinapolitiikkaan. Silloin ei ole tarvetta tällaisille rajoittavil-
le laeille, mitä te nyt olette tänne tuomassa ja millä te korjaatte ongelmaa, minkä te olette
itse aiheuttaneet näillä yksipuolisilla heikennyksillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

22.09 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On korjattava
muutama asia: Ensinnäkin jokaisesta näistä hallituksen esityksistä on alun alkaen ollut
myös kolmikantainen valmistelu hallitusohjelman julkistamisen jälkeen. Muistuttaisin,
että SAK joulukuussa poistui yhdestä näistä kolmikantaisista työryhmistä, ja samaan ai-
kaan sitten tietenkin huusi, että näistä asioista ei neuvotella. Kyllä näitä on kolmikantaises-
ti valmisteltu, mutta olisihan se aika hullu ajatus, että jos ei kolmikantainen työryhmä pää-
dy yksimielisyyteen, niin eikö hallitus sitten voisi jatkaa siitä eteenpäin lainvalmistelua ja
tuoda esityksensä eduskuntaan. [Suna Kymäläinen: Yksimielisesti, kuten oli alun perinkin
hallitusohjelmaan kirjattu!] Totta kai pitää pystyä tuomaan lainsäädäntöesityksiä eduskun-
taan. Sellaista se demokratia on, [Välihuutoja vasemmalta] ja ei me voida lähteä liikkeelle
siitä, että toinen osapuoli, oli se sitten työnantaja- tai työntekijäpuoli, omaisi ikään kuin lo-
puttoman veto-oikeuden esityksiin, joita tässä maassa viedään eteenpäin. Se voi tuntua
teistä järkyttävältä, mutta näin se asia nyt vain on. [Riitta Mäkinen: Kenen mielestä? Tei-
dän mielestänne? On se hienoa, että pikkupojat tietää!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen, varsinainen puheenvuoro.

22.10 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! [Eduskunnasta: ”Pikkupojat tie-
tää”? Uskomattoman härskiä, puhemies! Uskomatonta puhetta täällä!] ”Se voi tuntua teis-
tä järkyttävältä, mutta sellaista se nyt on.” Näin sanoo täällä edustaja Bergbom, ja kyllä
tämä oikeasti meistä on järkyttävää. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt puheenvuoro on edustaja Kymäläisellä.

Siis tämän hallitusohjelmakirjauksen tulos on surullista. [Hälinää] — Voitteko te kuun-
nella hetken, vai? [Oikealta: Miksei puhemies puutu? Voitteko puuttua tähän kielenkäyt-
töön täällä?] Onko nyt minun puheenvuoroni, vai onko hallituksella tässäkin veto-oikeus
niin kuin näissä työelämäasioissa teillä nykyisin on?

Tämä hallitusohjelman kirjauksen tulos on surullista — historiallista kyllä, mutta ennen
kaikkea surullista. Sopimisen mallimaan luottamukseen, kunnioitukseen, osapuolia arvos-
tavan neuvottelukulttuurin musertamiseen näistä puheenvuoroista, joita täällä tänään on
käytetty, huokuu vastakkainasettelu. Sanelu, despoottimaisuus ei kehitä suomalaista työ-
markkinaa. Ennen yrityksen menestyksen on uskottu perustuvan tyytyväisiin, vastuunsa
tunteviin työntekijöihin, jotka kokevat myös olevansa arvostettuja.

Suomalainen työelämä on hyvä. On kuitenkin totta, että meillä on myös kehittämisen
tarpeita. Tämä tunnistetaan niin työntekijöiden kuin yrittäjien puolelta, mutta näistä tulisi
yhdessä sopia. Nyt, kun hallitus on valinnut tämän sopimuksen sijaan sanelun tien, edelly-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

tykset yhdessä ratkaisujen löytämiseen ovat menneet. Surullista on, että ne tunnistettavat kannustinloukut, jotka olisivat korjattavissa, jäävät tämän runtauksen, luottamuksen rikkomisen johdosta todennäköisesti koskaan tekemättä.

On pelottavaa kuulla, kuinka kokoomuksen puhe on koventunut. Tuntemani kansanedustajat kokoomuksesta vastaavat jopa nuorison aiheellisesta huolesta nousevaan kysymykseen. Tässä nuorison kysymys: miten uskaltaa mennä töihin, jos työnantaja voi irtisanoa ilman perustetta? Tässä nuorilla on huoli muun muassa CV:stä, niistä työsopimuksista, joilla haetaan seuraavaan paikkaan. [Jorma Piisinen: Ketään ei voi irtisanoa ilman perustetta!] Mitä vastaa tähän tuntemani edustaja? Kysymys kuuluu juuri toisinpäin: miten yrittäjä uskaltaa palkata työntekijän, jos siitä ei pääse eroon, jos se osoittautuu luuseriksi? Olen ollut itse todistamassa tätä keskustelua. Kyllä, tässä tilanteessa mielestäni se on järkyttävää, ja kyllä tunnistan itsessäni siinä kohtaa tämän nuoren kohdalla kukkahattutädin.

Nyt me elämme vastakkainasettelun aikaa, surullista mutta totta. Kaikki se, mihin on luotettu tämän yhteiskunnan kehittämisessä, jolla on saatu tuloksia, musertuu. Nämä asia toisensa jälkeen olevat sanelut, toisia kuulemattomat päätökset — kaikki perustellaan sillä, että me olemme hallitusohjelmaan kirjanneet tämän. Meillä on valta, meillä on oikeus, demokratiassa meillä on oikeus. Mutta kuulkaa, se on niin, että myös diktatuurissa on edustajat, joilla on se oikeus tehdä niin kuin he tekevät. [Oikealta: Todella paksua!]

Tässä kuulimme edustaja Bergbomin sinällään ihan ansiokasta retoriikkaa, totuttuun tapaan hieman populistista, mutta kyllä tuo kuultava oli kylmää. Ay-liike ei ole sanellut tässä maassa työehtosopimuksista yksin, ne on kolmikantaisesti sovittu. Siellä ovat olleet työnantajapuolet yhtä lailla mukana. Eikä ay-liike ole kasvoton ja päättää yksin. Ay-liike edustaa jäseniään, työntekijöitä, jotka vapaaehtoisesti kuuluvat tähän ay-liikkeeseen, maksavat jäsenmaksujaan, luottavat siihen, että ay-liike ajaa heidän asiaansa. Heillä on päivänä, hetkenä minä hyvänsä oikeus erota tästä jäsenyydestä, jos he niin haluavat, mutta he eivät halua. [Juho Eerola: Niin, kun saa verovähennyksiä!] — Teillä olisi ollut, edustaja Eerola, nyt hallituksessa paikka niihin verovähennyksiin koskea. Me olemme esittäneet, että niihin voitaisiin koskea, mutta te halusitte, että säätiöt ynnä muut teille tärkeät laitokset jäävät tämän ulkopuolelle. [Juho Eerola: Hetken aikaa!] Te olette nyt ne, jotka tekevät nämä päätökset. Tuo kritiikki on aivan aiheetonta, olisitte toteuttaneet ne. [Juho Eerola: Kertään vielä!]

Jotenkin tuntuu, että tämä sopimisen mallimaa on romutettu ja nämä puheet täällä vain kovenevat. Itse olen kyllä huolissani siitä, mitä tämä tarkoittaa tulevaisuuden Suomelle, tälle eduskunnalle, tuleville vaaleille. Käydäänkö me jatkossa aina vaalit, jossa me keskitymme siihen, miten me muutamme haluamallamme tavalla työelämän lainsäädäntöä? Tähän asti siihen ei ole tarvinnut puuttua. Kyllä, Sipilän hallitus yritti, mutta totesi sitten, että tätä ei kannata yhteiskuntarauhan vuoksi tehdä. Mutta te ette oppineet siitä mitään. Te haluatte nyt runtata ja tehdä tämän. Kyllä, edustaja Bergbom, kyllä se meitä järkyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kaleva.

22.17 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ymmärrän, että siellä varmasti järkyttää. On tämä nyt aika ennenkuulumatonta, tämä kielenkäyttö, mitä täällä salissa käytetään, että täällä syytetään... — En tarkoita teitä, edustaja Kymäläinen, tuossa puheenvuorossa, [Suna Kymäläinen: No niin, kiitoksia. Olisin noussut seisomaan täällä!] vaan mitä kuultiin täällä aikaisemmin. Se, että aikaisemmin täällä sanottiin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

edustaja Partaselle, että jos on ensimmäisen kauden kansanedustaja, vain vuoden ollut täällä, niin silloin ei voi ymmärtää asioita. Ikään kuin yritettäisiin rajoittaa puheoikeutta tässä salissa. Meillä on kaikilla samanlainen mandaatti. Osa on kauemmin ollut täällä, minä olen kolme vuotta, ja me saamme kaikki puhua täällä aivan yhtäläisesti. Jokaisella on aivan samanlainen mandaatti. [Aleksi Jäntti: Joku on ollut työelämässä!]

Sitten täällä edustaja Bergbom pitää puheen. Siitä puheen sisällöstä voidaan olla montaa mieltä ja sitä voi kritisoida, aivan kuten edustaja Kymäläinen täällä asiallisesti kritisoi. Näinhän täällä salissa toimitaan. Mutta se, että huudetaan sieltä vasemmalta laidalta jotain, että ”pikkupojat tietää paremmin”, [Oikealta: Asiatonta!] on täysin asiatonta kielenkäyttöä täällä. Minä toivon... Täällähän voidaan nyt olla, niin kuin viime kaudellakin oltiin, hallituksen esityksistä eri mieltä, mutta en ole tällaista kyllä kuullut. En tosin ole ollut täällä, joten jos edustaja Kiuru olisi paikalla, niin hän kokoneempana voisi minua valistaa. [Puhemies koputtaa] Minä olen vasta kolme vuotta ollut täällä, mutta en ole kyllä tällaista kuullut aikaisemmin, ja toivon, [Puhemies koputtaa] että tätä ei täällä tapahtuisi. Tämä on erittäin ikävää kuultavaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Hiltunen.

22.18 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edellisen puhujan kommenttiin käytöstavoista täällä salissa.

En pidä tätä puheenvuoroani siksi, että olisin saanut euroakaan vaalirahoitusta SAK:lta tai EK:lta, vaan siksi, että nyt työehtosopimuslaista ja työriitojen sovittelusta annetusta laista keskustellessamme haluan puhua työelämän tasa-arvosta.

Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään työelämän tasa-arvoa. Työrauhalainsäädännön yksipuolisella muuttamisella on isot vaikutukset suomalaiseen työelämään ja sen tasa-arvoon, joita hallitus ei kuitenkaan ole esityksessään arvioinut, ja tämä on suuri ongelma. Esityksessä on jätetty kokonaan arvioimatta, minkälaisia vaikutuksia myötätuntotyötaisteluiden ja poliittisten työtaisteluiden rajoittamisella on eri aloilla.

Arvoisa puhemies! Myötätuntotyötaistelut ovat erittäin tärkeä väline työehtosopimusten neuvotteluiden tuloksen aikaansaamisessa, ja niitä käytetään tukena matalan järjestäytymisasteen aloilla sekä aloilla, joilla työehtosopimusten kattavuus on matala. Esimerkiksi naisvaltaisella hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa työehtosopimusten neuvottelutilanteessa. Lisäksi ehdotetulla henkilökohtaisella 200 euron seuraamusmaksulla laittomaksi tuomittuun työtaisteluun osallistumisesta on välillisiä vaikutuksia muun muassa pienituloisiin naisiin ja miehiin, sillä summa on iso pienestä palkasta ja toimii siten pelotteena osallistumiselle.

Myös tasa-arvovaltuutettu on ottanut kantaa esityksen vaikutusarvioinnin vajavaisuuteen.

Esityksessä ei ole myöskään huomioitu lainkaan, millaisia vaikutuksia mahdollisella hyvitysmaksulla voi olla erilaisissa työehtosopimuksissa, kuten nollatuntityösopimuksella työkenteleisiin työntekijöihin, joiden tulot vaihtelevat kuukausittain ja vaikuttavat myös seuraamusmaksun kuittaamiseen.

Kaiken kaikkiaan poliittisten päätösten sukupuolivaikutukset tulisi arvioida huolellisemmin ja kiirehtimättä, jotta sukupuolten tasa-arvon edistäminen voitaisiin varmistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

22.20 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni on ehkä enemmän mieleen nousseita asioita tästä äsken käydystä varsin vilkkaasta keskustelusta.

Ensinnäkin edustaja Sammallahden puheenvuorossaan esille nostamasta kansallisesta turvallisuudesta: Puolustusministeriö sekä asevoimat ovat kyllä aika suoraan todenneet, että työtaistelutoimet, jotka mahdollisesti ovat kohdistuneet puolustusvälineiteollisuuteen, eivät ole millään tavalla uhanneet sen enempää Suomen kansallista turvallisuutta, puolustuskykä kuin Ukrainalle annettavaa apua. Ja myöskin ammattiyhdistysliike ilmoitti, että mikäli tällainen viesti puolustusministeriöltä ja asevoimilta tulisi, että tämä hankaloittaa kansallista turvallisuutta tai Ukrainan tukemista, niin totta kai silloin asiaa olisi pohdittu uudelleen ja tehty muutoksia työtaistelutoimenpiteisiin. Se huoli oli siinä mielessä turha.

Sitten tähän itse lakon käsitteeseen. Jotenkin herättää ainakin itsessäni hieman hilpeyttä se, että lakkoilla saa niin sanotusti vapaa-ajalla. Mikä se semmoinen lakko on, joka ei vaikuta yhtään mihinkään ja josta ihminen ei edes huomaa, että nyt on joku lakko käynnissä. [Johannes Koskinen: Siivouslakko!] — Kyllä. — Sehän lähinnä romuttaa sen koko idean, [Välihuuto] — kyllä — miksi lakossa edes ollaan. Ja on tietysti ymmärrettävää, jos tässä nyt hallituspuolueiden edustajat viittaavat siihen, että kun katsoo edellistä kahta kuukautta, puolta vuotta, niin Suomessa on ollut hyvin paljon työtaistelutoimenpiteitä ja Suomi on lakkoherkkä maa. Mutta voiko toisaalta syyttää työntekijöitä ja ihan tavallisia kansalaisia siitä, että he ovat menneet lakkoon, kun katsoo, mitä hallitus on tehnyt: on lisännyt työttömyyden karenssipäiviä, poistanut työttömyysturvan lapsikorotukset, lomakorvauksen jaksoitus, indeksijääditys, suojaosasta luopuminen, asumistuen leikkaukset, aikuiskoulutustuen lakkautus, vuorotteluvapaan lakkautus, ansioturvan porrastus, työssäoloehdon muutokset, ansioturvan euroistus, työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetussa työssä ja työmatkavähennyksen leikkaus? Lisäksi on vielä entisestään tulossa määräaikaissuuden helpottaminen, sairauspoissaolon karenssipäivän lakisääteinen lisääminen ja takaisinottovelvollisuuden heikentäminen alle 50 työntekijän yrityksissä ja yhteisöissä. Ei varmaan siinä mielessä yllätä, että jos kansalaiset, työntekijät kokevat nämä epäoikeudenmukaisina linjauksina, niitä lakkoilemalla vastustettaisiin.

Sikäli, kun katsoo, kuinka paljon tämä maa menettää muun muassa sairauspoissaolojen ja ylipäättänsä työkyvyttömyyden seurauksena, mikä sosiaali- ja terveysministeriön tekemän selvityksen mukaan on yli 20 miljardia euroa vuodessa, niin jos hallitus käyttäisi nyt tämän saman energian, millä se käy tätä taistelua ammattiyhdistysliikettä ja lakko-oikeutta vastaan, vaikka niihin keinoihin, miten me saataisiin sairauspoissaoloja vähennettyä, työsäjäksamista pidennettyä ja vähennettyä ihmisten siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle, niin uskon, että kansantalous voisi tässä suhteessa huomattavasti paremmin kuin nyt tällä lakko-oikeuden rajaamisella. Täällä on hyviä puheenvuoroja pitänyt muun muassa edustaja Malm tästä asiasta, siitä, että se tulee varmaan entisestään lisäämään lakkoherkkyyttä tässä yhteiskunnassa.

Vielä loppuun, arvoisa puhemies: Nyt tästä esityksestä jo aikaisemmin keskusteltiin liittyen nimenomaan tähän taannehtivaan lainsäädäntöön ja sen aiheuttamaan problematiikkaan, jota muun muassa työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen on nostanut esille ja on kritisoinut esitystä ja sen perustuslainmukaisuutta. Koska nyt hallitus ja myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja ovat hyvinkin suoraan todenneet, että tällä lainsäädäntöesityksellä ei ole ollut kiire ja mitään kiirehtimistä ei ole tapahtunut, niin jos kiirettä ei kerran ole, niin eikö silloin nimenomaan kannattaisi ottaa vielä yksi kierros perustuslakivaliokunnassa, jotta nyt esillä olevat epäselvyydet saataisiin ratkaistua ja kaikille

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

tässä salissa tulisi selväksi se, että tämä lainsäädäntöhanke on kokonaisuudessaan perustuslain mukainen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

22.25 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan sanomalla, että toimiva demokraattinen oikeusvaltio tarvitsee ihmisoikeuksia. Demokratia ei ole vain valtiomuoto, vaan se tarkoittaa yhteistä dialogia kansalaisyhteiskunnan ja valtion välillä. Tyypillistä epädemokraattiselle järjestelmälle on, että tätä dialogia rajoitetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Siteeraan oikeustieteen emeritusprofessori Kaarlo Tuoria, joka antamassaan asiantuntijalausunnossa hyvin kiteyttää, kuinka kaltevalle lainsäädännölliselle pohjalle siirrymme, mikäli hallituksen esitys astuu voimaan: ”Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa viitataan rajoitusperusteena työnantajan nauttimaan omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen. Tällaisen perusteen käyttäminen rajoitusperusteena avaisi täysin uuden luvun sekä kansallisena perusoikeutena että ilmeisesti myös ihmisoikeutena taatun työtaisteluoikeuden tulkinnassa. Tietääkseni työnantajan omaisuudensuojaan ei ole aikaisemmin vedottu Suomessa perustuslakivaliokunnan, työtuomioistuimen tai korkeimman oikeuden käytännössä eikä myöskään Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten valvontakäytännössä.”

Tämän esityksen myötä Suomi siirtyy niiden maiden joukkoon, jotka asettavat rajoitteita työtaisteluoikeuksien eli toisin sanoen ihmisoikeuksien toteutumiselle työmarkkinoilla. Lakiesityksen tullessa voimaan Suomi siirtyy ILO:n tarkkailuluokalle. Olisimme ensimmäinen demokratia sillä luokalla viime vuosikymmeninä. Luulisi viimeistään tämän huolestuttavan jokaista kansanedustajaa tässä salissa.

Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu siltä, että hallitus ei ole ymmärtänyt työtaisteluoikeuden ydintä, saati käytettyjä keinoja kunnolla. Hallitus perustelee esitystään työnantajalle aiheutuville taloudellisilla seurauksilla, vaikka sitä ei voi käyttää työtaisteluoikeuden rajoittamisen perusteena. Lisäksi hallitus perustelee esitystään sillä, ettei esityksellä rajoitetaisi työntekijöiden mahdollisuutta käyttää kokoontumis- ja sananvapauttaan vapaa-aikanaan, vaikka nimenomaan juuri työmarkkinoille ominaiset painostuskeinot nauttivat perusoikeus- ja ihmisoikeussuojaa osana ammatillista järjestäytymisvapautta. Työtaistelutoimia käytetään viimesijaisena keinona, ja ne ovat olemassa siksi, että työnantajan ja työntekijän asema työmarkkinoilla on lähtökohtaisesti epätasa-arvoinen. Asiantuntijat ovat arvioineet, että tämänkaltaisen työtaisteluoikeuden rajoittaminen poliittisella tasolla voi pahimmillaan johtaa työtaisteluoikeuden mitätöimiseen. Siksi pidän tätä tietä huolestuttavana.

Esityksessä on myös epämääräisyyksiä, jotka vaikeuttavat työtaisteluoikeuden rajoitusten arviointia myöhemmässä vaiheessa. Siteeraan Tuoria toistamiseen: ”Mitä epämääräisemmin työtaisteluoikeuden rajoitus on säännelty, sitä suurempi on sen ennalta ehkäisevä vaikutus ja sitä laajemman poikkeuksen se aiheuttaa perusoikeussuojaan. On vielä tähdennettävä, että kun kyseessä on sanktioitu käyttäytyminen, täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus on erityisen korostunut.”

Minun on vaikea ymmärtää, miksi kansanedustajalaitos, eli instituutio, jonka tulisi vaalia hyvää lainvalmistelua sekä välttää edistämästä lainsäädäntöä, johon sisältyy näin perustavanlaatuisia asiantuntijoiden huolia, haluaa silti edistää tällaisen lakiesityksen voimaantuloa. On myös erittäin poikkeuksellista, että perustuslakivaliokunnan lausunto ei ole yk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

simielinen. Mielestäni olisi hallitukselta arvokasta ottaa yksi askel taaksepäin ja katsoa ainakin nämä erityistä huolta herättävät kohdat esityksessä uudelleen ja hakea yhteistä parlamentaarista näkemystä niiden taakse. Aiemmin mainitut seikat huomioon ottaen en voi puoltaa tämän lakiesityksen edistämistä saati äänestää sen puolesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

22.29 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kysymys siitä, että poliittisia lakkoja ja myötätuntotaisteluita rajoitetaan Suomessa. Pohjimmiltaan tarkoitus on saada aikaan vakaat ja häiriöttömät työmarkkinat, jolloin Suomi nähdään entistä parempana kohteena sijoittaa. Sijoittaisitteko te yrityksenne sellaiseen toimintaympäristöön, jossa lakkoilun suhteen on aivan villin lännen meininki? Kyllä sijoittaja näkee sen pitkänä miinuksena, kun tässä maailmassa on epävarmuustekijöitä jo valmiiksi vaikkei kuinka paljon.

Olemme kuluvien kuukausien aikana ikävä kyllä nähneet, millaisiin taloudellisiin tappioihin ay-liikkeen poliittiset lakot ovat johtaneet. On aivan käsittämätöntä, että näin vahingollisesti voi edes toimia omien poliittisten päämääriensä ajamiseksi ja hallituspolitiikan vastustamiseksi. Pitää muistaa, että hallitus ei käske ketään lakkoon mutta ay-liike tekee niin.

Arvoisa puhemies! Demokratia on se järjestelmä, johon me täällä nojaamme. Lainsäädäntövalta tässä maassa on demokraattisesti valitulla eduskunnalla, ei ay-liikkeellä. Kansa ei vaaleissa äänestä ay-pamppuja Hakaniemeen käyttämään ylintä valtaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ay-liikkeellä ei ole mitään veto-oikeutta eduskunnan päätöksiin. Ongelmalista poliittisissa lakoissa on ennen kaikkea ollut se, että eduskunnan ja ay-liikkeen välisissä taisteluissa sijaiskärsijöiksi ovat usein joutuneet yritykset, joiden toimintaan lakot vaikuttavat pahimmillaan hyvinkin merkittävästi.

Yritysten kyykyttäminen poliittisilla lakoilla on saatava loppumaan. Poliittisilla lakoilla kuulemma ajetaan palkansaajan asiaa, mutta minun on valtavan vaikea nähdä, miten investointien tekemättä jättäminen Suomeen tai jo täällä olevien yritysten ajaminen taloudelliseen ahdinkoon hyödyttäisi palkansaajaa mitenkään. Kevään poliittisten lakkojen hintalap- pu pyörii sadoissa miljoonissa, jopa yli miljardissa, eikä niillä saavutettu kuin suuria tappioita ja harmejä kansalaisille.

Työpaikkojen katoaminen ja se, että uusia työpaikkoja ei synny, ajaa ihmisiä työttömyyteen ja köyhyyteen. Samalla se myös vaikuttaa äärimmäisen kielteisesti koko talouskasvuun ja esimerkiksi siihen, voimmeko tarjota sellaisia palveluita ja tukia kuin me tänä päivänä tarjoamme. Mitä suurempi joukko on töissä, sitä suurempi joukko maksaa veroja ja sitä pienempi joukko elää tukien varassa ja käyttää niitä veroeuroja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela, vastauspuheenvuoro.

22.32 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rintamäki puhui tässä demokratiasta sellaisella hyvin kapealla tavalla, millä täällä sieltä salin toiselta laidalta on demokratiasta puhuttu. On tärkeää nyt muistuttaa, että demokratian kannalta on oleellista, että kansalaisilla, kansalaisyhteiskunnalla ja myöskin työmarkkinajärjestöillä on mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ja tarvittaessa protestoida myös vaalien välillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Minä pidän erittäin surullisena tätä hyvin kapeaa demokratiamääritelmää, jolla hallitus on oikeuttanut ja oikeuttaa edelleen omaa sanelupolitiikkaansa. Demokratia ei ole sitä, että neljän vuoden välein äänestetään ja sitten pitää tuppisuuna seurata, kun hallitus toteuttaa omaa politiikkaansa. Ja erityisen ongelmalliseksi tällainen käsitys muodostuu nyt, kun Orpon hallituksen työmarkkinapolitiikan kontekstissa vaaleissa perussuomalaiset lupasivat äänestäjille, että lakko-oikeus säilytetään vähintään nykyisessä laajuudessa. Tämä lupaus on nyt monen muun vaalilupauksen tavoin syöty, eli Orpon porukka on vienyt Purran porukkaa 6—0, ja te voitte täällä nyt ainoastaan selitellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, varsinainen puheenvuoro.

22.33 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakko-oikeutta rajoittavan hallituksen esityksen isona ongelmana on sen siirtymäsäännösten taannehtiva vaikutus, joka koskee poliittisia työtaisteluita. Siirtymäsäännökset ovat muuttuneet työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyssä siitä, mitä ne olivat vielä hallituksen esitystä annettaessa. Valiokunnan tekemän uuden tarkennuksen mukaan uutta lakia sovellettaisiin sen voimaan tullessa jo ennen lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun. Asianmukaisesti ilmoitettu laillinen työtaistelu siis voisi muuttua kesken kaiken laittomaksi. Tämä on ennenkuulumatonta lainsäädännöllisesti varsinkin, kun kyseessä on näin merkittävä perus- ja ihmisoikeudellinen asia. Perustuslakivaliokunnan asiassa kuulema työoikeuden professori Seppo Koskinen on julkisuudessa nostanut esiin, miten poikkeuksellisia ja perusoikeuksien kannalta ongelmallisia hallituksen esittämät siirtymäsäännökset nykyisessä muodossaan ovat.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen keskeisin ongelmallisuus liittyy siihen, että perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut siirtymäsäännöksiä sellaisina kuin ne työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä nyt on esitetty. Siirtymäsäännöksiä muutettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan viimeisimmän ministeriöltä saadun vastineen mukaisesti. Edes valiokunnan aiemmin kuultavana olleet työoikeuden asiantuntijat eivät täten ole pystyneet kommentoimaan muuttuneita siirtymäsäännöksiä. Tätä viimeisintä mietinnössä nyt esitettyä siirtymäsäännösten kirjausta perustuslakivaliokuntakaan ei täten ole käsitellyt eikä siten ole voinut ottaa kantaa sen perustuslaillisuuteen.

Arvoisa puhemies! Puhuttaessa perusoikeuksista on eduskunnan perusteltua toimia aina varman päälle. On parempi ottaa pieni aikalisä kuin iso riski siitä, että eduskunta hyväksyy lain, jossa on valtiosääntöoikeudellinen ongelma. Jos perustuslakivaliokunta vielä käsittelee muutetut siirtymäsäännökset, se pidentää lain käsittelyä hiukan, mutta ei millään tavalla vaaranna sen käsittelyn aikataulua. Ottaen huomioon, kuinka merkittävästä asiasta on kyse, asiaan täytyy saada nykyisen mietinnön mukaisten siirtymäsäännösten osalta oikeudellinen varmuus.

Näillä perusteilla esitän, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö lähetetään vielä perustuslakivaliokuntaan, jotta perustuslakivaliokunta voi ottaa kantaa muutettujen siirtymäsäännöksiä perustuslainmukaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

22.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Käyn hieman läpi perusteita. Teollisen ajan perusjännite on ollut työmarkkinaosapuolten välillä. Keskeinen kysymys aina teollistumisen alusta lähtien on ollut, miten kasvava vauraus jaetaan, ja tässä kysymyksessä on sisäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

nen sovittamaton ristiriita, puhutaan niin sanotusta antagonistisesta ristiriidasta: kun työvoimakustannukset kasvavat, pääoman tuotto pienenee, ja toki tietysti päinvastoin. Tämä on hyvin karkea esitys, jossa on poikkeuksia, mutta tämä on se iso kuva.

Tietyn vaihteluvälin sisällä se, mihinkä kohtaan toisaalta palkat, toisaalta pääoman tuotto asettuu, määräytyy osapuolten neuvotteluvoiman perusteella. Tässä neuvotteluvoimassa aivan keskeisessä asemassa on se, eletäänkö työvoimapulan vai työvoiman yltarjonnan eli työttömyyden oloissa. Lakko ja toisella puolen työsulku ovat keskeisiä elementtejä, joilla tähän työvoimapula-/yltarjontatilanteeseen eli neuvotteluvoimaan pyritään vaikuttamaan.

Jo 1800-luvulta asti parlamentit ovat olleet keskeisiä kamppailujen areenoita. Kaikissa Euroopan vanhoissa demokratioissa puoluejaon perustana on ollut tämä sama antagonistinen ristiriita, ja neuvotteluvoimaan ovat parlamenttien puitteissa vaikuttaneet muun muassa sellaiset lainsäädäntöhankkeet ja yhteisten varojen käytön päätökset, jotka ovat liittyneet esimerkiksi sosiaalietuuksiin, työlainsäädäntöön, verotukseen, koulutusjärjestelmään sekä kansainvälisellä tasolla ihmisoikeusjärjestelmiin. Lainsäädännön kautta ratkaistaan koko ajan — tänäänkin, tässä salissa — tätä samaa antagonistista ristiriitaa, joka siis on ratkaisematon. Tämä on se syy, minkä takia kansainvälinen lainsäädäntö ei yksiselitteisesti rajaa työtaistelujen nauttimaa suojaa työehtoneuvotteluun tai muuhun suoraan työehtoihin liittyvään kamppailuun ja sopimiseen.

No, arvoisa puhemies, on aivan luonnollista, että pääomaa peesaava kokoomus haluaa rajata lakkoja. Näin kokoomus, kumppanipuolueet ja edeltäjät ovat johdonmukaisesti halunneet tehdä jo satojen vuosien ajan. Perussuomalaisten edeltäjistä en halua tässä puhua enempää.

Lakkojen rajaamisen keskeinen funktiohan on työntekijäpuolen neuvotteluvoiman vähentäminen, mikä käytännössä tarkoittaa sen toisen puolen suhteellisen neuvotteluvoiman vahvistumista. Tämähän on tietenkin se tekijä, mikä yhdistää tämän nyt käsittelyssä olevan lainsäädäntöhankkeen myös moniin muihin tämänhetkisen porvarihallituksen hankkeisiin. Niillä kaikilla pyritään vaikuttamaan antagonistiseen ristiriitaan. Kysymys on pohjimmiltaan rahasta — siitä, miten funktionaalinen tulonjako tapahtuu.

No mitä sitten tapahtuu, kun lakkoja rajoitetaan? Ensinnäkin me voidaan melko varmastikin sanoa, että todennäköisyys muihin aktioihin tulee lisääntymään. Silloin kun jokin kansalaisvaikuttamisen muoto rajataan pois käytöstä tai sen käyttöä vaikeutetaan, se yleensä kanavoi muutosvoimia johonkin muuhun, ja kun nyt katsotaan noita muita maita, niin pääsääntöisesti ne muut vaihtoehdot ovat olleet huonompia kuin nämä meillä Suomessa viime vuosikymmeninä käytetyt.

Toinen mahdollinen seuraus on, että mikäli kansainvälisoikeudellisesti todetaan, että niissä ratkaisuissa, joita nyt Suomi on oman lainsäädäntönsä kestävässä ihmisoikeusarvioinnissa tehnyt, on joitain puutteita, niin siitä voi seurata jonkinlainen kansainvälisoikeudellinen menettely. Tämän tietysti aika näyttää.

Se me tiedetään melko todennäköisesti, että kansallinen luottamuspääoma saa tästä ison kolauksen. Ja ne, jotka eivät pidä tätä merkittävänä asiana, ovat onnettomasti väärässä, koska kansallinen luottamuspääoma on se keskeisin tekijä, jonka takia yritys saattaisi sijoittaa toimintaansa Suomeen.

Ja sitten vielä tietysti se perimmäinen tarkoitus, mikä koko projektilla on, se työn hinta: kuinka sille käy? Tässä salissa on muun muassa arvioitu, että pitkällä aikavälillä tämä yhdessä muiden samaan suuntaan vaikuttavien esitysten kanssa tulee suoraan ja merkittävä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

lä tavalla vaikuttamaan työn hintaan eli työntekijöiden työstään saamaan korvaukseen. Ja jos näin on, niin kysymyshän on mitä suurimmassa määrin kamppailusta suoraan työn ehdoista.

Täällä on yksi jos toinenkin kansanedustaja puhunut yrittäjistä ja siitä, kuinka kukaan ei ajattele yrittäjiä ja kuinka yrittäjiä tässä nyt niin kuin kurmuutetaan. Itsekin pienyrittäjänä kiellän käyttämästä minun ääntäni lakko-oikeuden rajaamisen puolesta ja ilmoitan kannattavani laajaa lakko-oikeutta vakaasti ja päättäväisesti paitsi ideologisin perustein myös taloudellisin perustein. Nimittäin kolmikantaan ei aikanaan päädytty vahingossa vaan sen takia, että kaikki siihen osallistuvat osapuolet katsoivat, että se oli heille taloudellisesti kannattavaa, ja suunta kääntyi työnantajapuolella vasta siinä vaiheessa, kun se johtajapolvi, joka oli nähnyt kolmikantaa edeltävän ajan, oli eläköitynyt. Nykyiset päättäjät eivät ole nähneet maailmaa ilman toimivia, neuvottelevia, vakaita työmarkkinoita, mutta ilmeisesti me tulemme pian ne näkemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

22.44 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnä kannatan edustaja Bergin tekemää ehdotusta, että nämä muuttuneet voimaantulo- ja siirtymäsäännökset lähetettäisiin tarkistuskierrokselle perustuslakivaliokuntaan.

Illan kuluessa on laajasti käsitelty näiden esitysten toispuoleisuutta, ja ehkä on vielä syytä korostaa, mikä tässä koko Orpon hallituksen projektissa on pielessä.

Lakkoilu ei oikeasti ole Suomen työmarkkinoilla iso ongelma. Viimeisen 25 vuoden aikana on vuosittain kirjattu keskimäärin noin 160 000 työtaistelupäivää, eli vain puoli tuntia vuodessa jokaista työssäkäyvää kohti, ja nämä koostuvat valtaosin täysin laillisista työehtosopimusneuvotteluihin liittyvistä painostustoimista, eivät laittomista taikka poliittisista lakoista.

Oikeistohallitus on väittänyt työnantajapuolelta saneltuja, työntekijäpuolta kurmottavia lainmuutoksiaan työelämän uudistuksiksi. Oikeasti pitäisi puhua työelämän heikennyksistä. Sen verran taustaa, että itse olin mukana, kun 80-luvulla tehtiin isoa työelämän uudistuspakettia silloisen sinipunahallituksen toimesta yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. 80-luvulla nuorena juristina olin niin työehtosopimusneuvotteluissa kuin lainsäädännön valmistelussa mukana kaksikantaisesti ja kolmikantaisesti, ja sitten kolmella vuosikymmenellä tätä lainsäädäntöä rakentamassa ja uusimassa niin työmarkkinaosapuolten kanssa kuin sitten täällä poliittisestikin.

Lakkokepin lisäksi nyt esitetään sairaussakkoa, työttömyysturvan leikkauksia, irtisanomisen ja määräaikaisen työsopimuksen käytön helpottamista, aikuiskoulutustuen poistoa sekä työehtosopimusten yleissitovuuden heikennystä. Mistään näistä ei ole tosissaan pyritty sopimaan palkansaaja- ja työnantajajärjestöjen kesken tai kolmikantaisesti niiden kanssa.

Mitäpä sitten jos lähdetäisiin tosissaan uudistamaan työelämää? Yksipuolisten työelämän heikennysten sijasta huomio pitää kääntää todellisiin ongelmiin ja yhteisten ratkaisujen löytämiseen sopimalla, ei sanelemalla. Suomalaisen työn tuottavuus ei ole kunnolla kohentunut 15 vuoteen, ja investoinnit ovat alamaissa. Voittoja ja osinkoja on tahkottu, mutta niitä ei ole kanavoitu uutta kasvua synnyttämään. Oikeat työelämän uudistukset tukisivat yhdessä tekemistä työpaikoilla ja yrityksissä, osaamisen ja innovaatioiden kehittämistä, reilumpia pelisääntöjä ja kannustavuutta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Muun muassa Ruotsista ja Saksasta löytyy hyviä esimerkkejä yritystason myötämäärämis- ja henkilöstön hallintoedustuksen myönteisistä vaikutuksista. Henkilöstön parempi tiedonsaanti yrityksen tilanteesta ehkäisee luonnostaan ristiriitoja, ja ruotsalaismallinen sopimusten tulkintaoikeuden tasapainottaminen työpaikkatasolla vähentäisi varmasti riitojen kärjistymistä.

Paikallisen sopimisen alasta ja reunaehdoista on varmintä sopia valtakunnallisissa työehtosopimuksissa, jotta toimialakohtaiset tarpeet sekä oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Tämän hallitus viisaasti ehtisi ottaa huomioon neuvottelemalla tosissaan sekä työnantaja- että työntekijäosapuolen kanssa tuosta paikallisen sopimisen mallista.

Olennaista on myös parantaa ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuuksia puuttua selviin väärinkäytöksiin työelämässä. Alipalkkauksen kriminalisointi on kiireellistä haavoittuvimpien työntekijäryhmien suojaamiseksi. Sitä täydentää hyvin ammattiliittojen kanne-oikeus eli oikeus ajaa työntekijöiden puolesta heidän asiaansa esimerkiksi työsuojelu- tai palkkauskysymyksissä tuomioistuimissa, ja näin se vahvistaisi työehtojen ja työlakien noudattamista. Tällaiset työelämän uudistukset toisivat tasapainoa ja turvallisuutta edesauttaen myös kestävästä työllisyyden kasvua. Ennen kaikkea suomalaisilla työmarkkinoilla kaivataan paluuta maailmalla kadehditun pohjoismaisen mallin kattavien sopimusten ja rakentavan yhteistoiminnan linjalle.

Tuolta oikealta puolelta salia on esitetty käsityksiä, että Kansainvälinen työjärjestö ILO olisi joku ay-liikkeen marionetti. Kyseessä on kolmikantainen järjestö, jossa ovat mukana valtiovalta, työntekijä- tai palkansaajajärjestöt ja työnantajajärjestöt. Se on YK:n alajärjestö, vuosikymmeniä töitä tehnyt, ja sen ydinkonventiot, yleissopimukset ovat kansainvälisen työoikeuden perusta. Siellä on sekä järjestäytymisoikeutta koskevia, sopimusoikeutta koskevia peruskonventioita että näitä järjestäytymiseen liittyviä, esimerkiksi työsuojelun tehostamista, työsuojelun järjestämistä koskevia, ydinkonventioita.

Sattumoisin olin 40 vuotta sitten pohjoismaisessa Geneve-koulussa. Osana sitä seurattiin pari viikkoa ILO:n applikaatiokomitean toimintaa. Silloin siellä oli käsiteltävänä Turkin ammattiyhdistysliikkeen sortoa koskevia valvontatapauksia ja sitten oli Thatcherin julkisen sektorin lakko-oikeuksia loukanneita ehdotuksia. En oikein arvannut silloin, että Suomi olisi siellä tämän tyyppisten asioiden kanssa tekemisissä. Sinnehän on mahdollista saattaa näitä kahta kautta: vuotuiset raportit jäsenmaista viedään sinne applikaatiokomiteaan ja kerrotaan, miten maa on soveltanut ja täyttänyt yleissopimusten tekstejä, joihinkaan on sitouduttu, tai sitten on tämä valitusmekanismi, joka vie viestit tällaiseen asiantuntijakomiteaan, ja se voi puuttua sitten yksittäisen osapuolen valituksen pohjalta epäkohtiin yleissopimusten noudattamisessa ja soveltamisessa.

Siis tällainen elin tämä ILO on. Tarkkailuluokkaa siellä nyt ei varsinaisesti ollut ainaakaan silloin 80-luvulla eikä varmaan vielääkään, mutta noin kuvaannollisesti se kertoo kuitenkin siitä poikkeuksellisesta tilanteesta, johon Suomen työmarkkinoita koskevaa lainsäädäntöä nyt ollaan ajamassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg on edustaja Koskisen kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Nyt meidän on päätettävä, jatkaanko asian ensimmäistä käsittelyä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön pohjalta vai lähetetäänkö asia perustuslakivaliokuntaan.

Halutaanko asiasta keskustella? Keskustelu on vain tästä tiukasti rajatusta aiheesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2024 vp

Jos ei, niin todetaan, että keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asiasta äänestetään huomenna.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.